

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA UYGULANAN ÖĞRENCİ KULÜPLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Nurcan YİĞİT

Eğitim Bilimleri (Eğitim Programları ve Öğretim) Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Danışman: Doç. Dr. Kıymet SELVİ

Eğitim programları eğitim sürecinin daha etkin ve sistemli bir şekilde işlemlerini sağlayan düzeneklerdir. Eğitim programı derslerin içeriğini ve işleyişini gösteren “öğretim programları” yanında; öğrencilerin kişisel ve sosyal yönden gelişmesini sağlayan “örtük programları” da içerir. Örtük program yazılı ve resmi olmayan eğitim sistemi içinde kendiliğinden işleyen bir programdır. Yapılan son araştırmalarda örtük programın öğrencilere istedik davranış kazandırmada çoğu zaman öğretim programlarından daha etkili olduğu görülmüştür. Örtük program okullardaki rehberlik çalışmalarının yanı sıra öğrencileri kişisel ve sosyal yönden geliştiren her türlü sosyal etkinliği de kapsamaktadır. Eğitim sistemimizde örtük programa yeterince önem verilmediği söylenebilir.

Öğrenci kulüpleri uygulaması öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kendilerini geliştirmeleri ve yetişmeleri için çeşitli sosyal etkinlikler düzenlemelerini sağlayan öğrenci gruplarından oluşmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak Milli Eğitim Bakanlığı Eylül 2005’te Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğini yayınlamıştır (MEB, 2005). Bu yönetmelikle beraber önceden “eğitsel kollar” merkezinde yürütülmeye çalışılan sosyal etkinlikler artık “öğrenci kulüpleri” uygulamasına yerini bırakmıştır. Öğrenci kulüpleri Avrupa ülkelerinde olduğu gibi ülkemizdeki bazı özel eğitim kurumlarında da önceden uygulanmakta ve diğer ülkelerde olumlu sonuçları gözlenmektedir. Ancak öğrenci kulüplerinin Türkiye’de amacına ulaşabilmesi için ilgili yönetmelikte de yer alan temel ilkelerine bağlı kalınması gerekmektedir. Bu ilkeler; *katılımcılık, planlılık, süreklilik, üretkenlik, gönüllülük ve işbirliğidir.*

Kulüp danışmanı öğretmenlerin ve kulüp üyesi öğrencilerin öğrenci kulüplerinin temel ilkelerini uygulama durumlarını belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada tarama modeli uygulanmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini 2006-2007 öğretim yılında Kütahya il merkezindeki liselerde görev yapan kulüp danışmanı öğretmenler ile aynı okullarda öğrenim gören 10, 11. sınıf kulüp üyesi öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, “Öğrenci Kulüpleri Değerlendirme Öğretmen Anketi” ve “Öğrenci Kulüpleri Değerlendirme Öğrenci Anketi” adı altında iki anketle toplanmıştır. Anketlerde birinci bölümler öğretmen ve öğrencilerin kişisel bilgilerini sorgulamaktadır. İkinci bölümlerde ise öğretmen ve öğrencilerin 2006-2007 öğretim yılında yer aldıkları kulüplerle ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik 40 madde yer almaktadır. Son olarak da öğretmen ve öğrencilerin kulüplerle ilgili dile getirdikleri sorunlar ve bu sorunlara getirdikleri öneriler açık uçlu bir soru ile sorgulanmaktadır. Verilerin çözümlenmesinde SPSS 10.00 (Statistical Package for the Social Sciences) bilgisayar paket programından yararlanılmıştır. İstatistiksel teknik olarak; öğretmen ve öğrencilerin öğrenci kulübü ilkelerini uygulama durumlarını saptamak için yüzde, frekans ve aritmetik ortalamalardan, ikili küme karşılaştırmasında “t” testinden, ikiden çok küme karşılaştırmalarında ise varyans analizi testinden ve karşılaştırmalardaki farkların kaynağının belirlenmesi için Tukey HSD testinden yararlanılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi 0,05 alınmıştır.

Araştırma sonunda; kulüp danışmanı öğretmenlerin öğrenci kulüplerinin planlılık ve süreklilik ilkelerini her zaman; katılımcılık, gönüllülük ve üretkenlik ilkelerini bazen uyguladıkları; işbirliği ilkesini ise hiçbir zaman uygulamadıkları görülmüştür. Kulüp üyesi öğrenciler süreklilik ilkesini her zaman, planlılık, katılımcılık, gönüllülük ve üretkenlik ilkelerini bazen uygulamaktadırlar; işbirliği ilkesini ise hiçbir zaman uygulamamaktadırlar. Öğretmenlerin kulüp ilkelerini uygulama durumlarında cinsiyetlerine, görev yaptıkları okul türüne, kıdemlerine, branşlarına ve danışmanı oldukları kulüp türüne göre herhangi bir fark bulunmamıştır. Öğrencilerin kulüp ilkelerini uygulama durumları cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine ve kulüp türlerine göre farklılaşmamaktadır. Ancak, öğrencilerin okul türlerine ve alanlarına göre kulüp ilkelerini uygulama durumlarında Meslek Liselerinin ve Mesleki Alan lehinde bir fark bulunmuştur.

ABSTRACT

THE EVALUATION OF THE STUDENT CLUB IN HIGH SCHOOLS

Nurcan YIĞİT

Anadolu University Graduate School of Educational Sciences
Department of Educational Sciences Curriculum and Instruction Program

April 2008

Supervisor: Asst. Prof. Kıymet SELVİ

Education programs are the systems that get the educational period to go on affectively and systematically. Beside the teaching programs that shows the contents and functions of the subjects, education programs include the ‘‘Hidden Curriculum’’ which helps the students to improve in the personal and social way. Hidden curriculum that is functioning itself, isn’t a written and formal program. But, in the recent researches, it is found that the hidden curriculum is more affective than the formal program in order to get the students have the wanted behaviours. Hidden curriculum includes the personal leadership services and the social activities improving students personally and socially. Unfortunately, it is that the hidden curriculum isn’t given the importance in the schools.

Student clubs are groups that help them to organize social activities which get them to improve their personality in the way of their skills and talents. The National Educational Ministry publicated Social Activities Regulation in September 2005 (MEB, 2005). With this regulation, social activities began to be applicated in the name of student clubs. Student clubs having been applicated in European schools and some private schools in Turkey, get affective results in Education. In order to gain the decided goals of student clubs, some important principles of the application must be given importance. These principles are: participation, planning, continuity, productivity, willingness and cooperation.

This study, having the goal of deciding the application level of club principles of the teachers who guide the clubs and the students who join the clubs, is in the verbal model.

The study was conducted with the teachers who are working in high schools and who guide a club and tenth and eleventh grade high school students who join a club in 2006-2007 school

year in Kütahya. The data of this survey were collected through ‘‘ The Inquiry of Evaluation of Student Clubs: Teachers’ Inquiry’’ and ‘‘ The Inquiry of Evaluation of Student Clubs: Students’ Inquiry’’ The first parts of the inquiries include the questions about the personal information of teachers and students, taking part in the survey. Second parts include thirty-nine questions which decide the beliefs of the teachers and the students about the student clubs in 2006-2007 school year. Lastly, an open-ended question asks the teachers and the students the problems of the student clubs and the advises that the teacher and the students give for those problems. In the analysis process of the data which were gathered in the researched, frequency distribution, percentage distribution, arithmetic mean, t test and tukey test were used as the statistical techniques and the analysis was achieved via the SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) package computer program.

The results of the showed that the teachers who guide the clubs applicate the principle of planning and continuity ‘‘always’’, participation, willingness and productivity ‘‘sometimes’’, cooperation ‘‘never’’. The students who joins the clubs applicate the principle of continuity ‘‘always’’, planning, participation, willingness and productivity ‘‘sometimes’’ and cooperation ‘‘never’’. There has been any difference between the teachers’ application level of club principles and their sexuality, schools they are working, working years, fields and clubs. A difference hasn’t been found between the students’ sexuality, grades and club kinds and the level of their application of student clubs, but, there are differences between their level of application of club principles and their schools and fields. These differences are found for professional high schools and professional fields.

Eğitim programları bireylere akademik eğitim vermenin yanında onları sosyal hayata hazırlama işlevine de sahiptir. Bu nedenle okullarda oğrencilerin kişisel ve sosyal yönden gelişmesini sağlamak amacıyla düzenlenen sosyal etkinlikler ve oğrenci kulüpleri daha da önemli hale gelmiştir.

Bu araştırma ile ortaöğretim okullarında görev yapan kulüp danışmanı öğretmenler ile bu okullarda öğrenim gören kulüp üyesi oğrencilerin oğrenci kulüpleri ile ilgili görüşlerinin saptanması amaçlanmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçların, Milli Eğitim Bakanlığı yetkililerinin, okul yöneticileri ve öğretmenlerin oğrenci kulüpleri ile ilgili algılarını geliştirmelerinde ve eğitim süreci içerisinde oğrenci kulüplerini daha etkin bir şekilde uygulamaya koymalarında yarar sağlayacağı umulmaktadır.

Araştırma sürecinde, bana her zaman büyük destek veren tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Kıymet SELVİ'ye en içten duygularıyla teşekkür ederim. Katkılarından dolayı Yard. Doç. Dr. Meral GÜVEN ve Yard. Doç. Dr. Figen ERSOY'a teşekkür ederim. Araştırmanın istatistiksel çözümlenmesi için yardımcı olan Arş. Gör. İlhan Usta'ya teşekkür ederim.

Anketin uygulanma sürecinde büyük yardımlarını gördüğüm Kütahya Ortaöğretim Okullarının yöneticileri ve bu okullarda görev yapan kulüp danışmanı öğretmenler ve kulüp üyesi oğrencilere de ayrıca teşekkür ederim.

Çalışmam süresince her zaman desteklerini hissettiğim aileme de çok teşekkür ederim.

Eskişehir, Haziran, 2008

Nurcan YİĞİT

ÖZGEÇMİŐ

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Nurcan YİĞİT'in, "Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Öğrenci Kulüplerinin Değerlendirilmesi" başlıklı tezi 21/05/2008 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Programı yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	:Doç.Dr.Kıymet SELVİ	
Üye	:Yard.Doç.Dr.Arife Figen ERSOY	
Üye	:Yard.Doç.Dr.Meral GÜVEN	

Prof.Dr.İlknur KEÇİK
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	i
TEZ ÖZÜ.....	ii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vi
ÇİZELGE LİSTESİ.....	vii

BÖLÜM

1.GİRİŞ.....	1
1.1. Örtük Program Kavramı.....	1
1.2.Öğrenci Kulüpleri.....	8
1.2.1.Öğrenci Kulüplerinin Amaçları ve Kapsamı.....	11
1.2.2.Öğrenci Kulüplerinin İlkeleri ve Özellikleri.....	15
3. Sorun.....	19
4. Araştırmanın Amacı.....	21
5. Araştırmanın Önemi.....	22
6. Sayıtlılar.....	24
1.7. Sınırlılıklar.....	24
1.8. Kısaltmalar ve Tanımlar.....	24
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	26
3. YÖNTEM.....	29
3.1. Araştırma Modeli.....	29
3.2. Çalışma Evreni.....	29
3.3. Verilerin Toplanması.....	32
3.4. Verilerin Çözümlemesi.....	34
4. BULGULAR VE YORUMLARI.....	36
4.1. Öğrenci Kulübü Üyesi Öğrenciler ve Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin Kulüp Çalışmaları Dahilinde Uyguladıkları Etkinlik ve Projeler.....	37
4.2. Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin ve Kulüp Üyesi Öğrencilerin Öğrenci Kulübü	

İlkelerini uygulama Sıklıkları.....	40
4.3.Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumlarının	
Kişisel Değişkenlere Göre Farklılaşma Durumu	56
4.3.1. Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumlarının	
Cinsiyetlerine Göre Farklılaşma Durumu	56
4.3.2. Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumlarının	
Görev Yaptıkları Okul Türüne Göre Farklılığı.....	57
4.3.3. Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumlarının	
Kıdemlerine Göre Farklılaşma Durumu	59
4.3.4. Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumlarının	
Branşlarına Göre Farklılaşma Durumu	60
4.3.5. Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumlarının	
Danışmanı Oldukları Kulüplere Göre Farklılaşma Durumu	62
4.4. Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumlarının	
Kişisel Değişkenlere Göre Farklılaşma Durumu	63
4.4.1. Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumlarının	
Cinsiyetlerine Göre Farklılaşma Durumu	63
4.4.2. Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumlarının	
Eğitim Gördükleri Okullara Göre Farklılaşma Durumu	64
4.4.3. Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumlarının	
Sınıf Düzeylerine Göre Farklılaşma Durumu	66
4.4.4. Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumlarının	
Alanlarına Göre Farklılaşma Durumu	67
4.4.5. Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumlarının Üyesi	
Oldukları Kulüplere Göre Farklılaşma Durumu	70
4.5. Kulüp Çalışmalarının Nitelikleri.....	71
4.6. Öğretmen ve Öğrencilerin Kulüp Çalışmalarında Karşılaştıkları	
Sorunlar ve Bu Sorunlara Yönelik Önerileri.....	73
5. SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	76
5.1. Sonuç.....	76
5.2. Tartışma.....	79
5.3. Öneriler.....	80
5.4. Araştırmaya Yönelik Öneriler.....	81

EKLER.....	82
1. SOSYAL ETKİNLİKLER YILLIK ÇALIŞMA PLÂNI.....	83
2. SOSYAL ETKİNLİKLER PROJE ÖNERİ FORMU.....	84
3. SOSYAL ETKİNLİKLER PROJE UYGULAMA TAKVİMİ.....	85
4. SOSYAL ETKİNLİKLER ÖĞRENCİ DEĞERLENDİRME FORMU.....	86
5. SOSYAL ETKİNLİKLER DANIŞMAN ÖĞRETMEN DEĞERLENDİRME FORMU.....	87
6. SOSYAL ETKİNLİKLER PROJE SONUÇ RAPORU.....	88
7. ÇALIŞMA EVRENİNİ OLUŞTURAN OKULLARIN LİSTESİ.....	89
8. ARAŞTIRMA ANKETİ (ÖĞRENCİ)	90
9. ARAŞTIRMA ANKETİ (ÖĞRETMEN).....	96
10. ANKET UYGULAMA İZİN BELGESİ	102
KAYNAKÇA.....	103

ÇİZELGE LİSTESİ

ÇİZELGE

Sayfa

1. 1930–1980 Yılları Arasında Amerika’da Okullardaki Sosyal Etkinlikler ve Öğrenci Kulüplerinin Karşılaştırılması.....	9
2. Araştırmanın Çalışma Evreni.....	30
3. Çalışma Evrenini Oluşturan Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri.....	31
4. Çalışma Evrenini Oluşturan Öğrencilerin Kişisel Özellikleri.....	32
5. Anketi Oluşturan İlgelere İlişkin Maddelerin Dağılımı ve Sayısı.....	33
6. Öğrenci Kulübü Üyesi Öğrenciler ve Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin Kulüp Çalışmaları Dahilinde Uyguladıkları Etkinlik ve Projeler.....	38
7. Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin ve Kulüp Üyesi Öğrencilerin Katılımcılık İlkesini Uygulama Sıklıkları.....	41
8. Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin ve Kulüp Üyesi Öğrencilerin Gönüllülük İlkesini Uygulama Sıklıkları.....	44
9. Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin ve Kulüp Üyesi Öğrencilerin İşbirliği İlkesini Uygulama Sıklıkları.....	47
10. Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin ve Kulüp Üyesi Öğrencilerin Planlılık İlkesini Uygulama Sıklıkları.....	49
11. Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin ve Kulüp Üyesi Öğrencilerin Süreklilik İlkesini Uygulama Sıklıkları.....	51
12. Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin ve Kulüp Üyesi Öğrencilerin Üretkenlik İlkesini Uygulama Sıklıkları.....	53
13. Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin ve Kulüp Üyesi Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Sıklıkları ve Aritmetik Ortalamaları.....	55
14. Cinsiyetlerine Göre Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Sıklıkları t testi.....	57
15. Okullarına Göre Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları ve Aritmetik ortalamaları.....	58
16. Okullarına Göre Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumlarına İlişkin Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	58
17. Kıdemlerine Göre Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları	59

18. Kıdemlerine Göre Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları Fark Testi.....	60
19. Branşlarına Göre Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları	61
20. Branşlarına Göre Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları Fark Testi.....	62
21. Kulüplere Göre Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları	62
22. Kulüplere Göre Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları Fark Testi.....	63
23. Cinsiyetlerine Göre Kulüp Üyesi Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları Fark Testi	64
24. Okul Türlerine Göre Kulüp Üyesi Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları	65
25. Okul Türlerine Göre Kulüp Üyesi Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları Fark Testi.....	65
26. Okul Türlerine Göre Kulüp Üyesi Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları Tukey HSD Testi.....	66
27. Sınıflarına Göre Kulüp Üyesi Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları Fark Testi	67
28. Alanlarına Göre Kulüp Üyesi Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları	68
29. Alanlarına Göre Kulüp Üyesi Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları Fark Testi.....	68
30. Alanlarına Göre Kulüp Üyesi Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları ile ilgili Tukey HSD testi sonuçları	69
31. Üyesi Oldukları Kulüplere Göre Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları	70
32. Üyesi Oldukları Kulüplere Göre Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları Fark Testi.....	71
33. Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin ve Kulüp Üyesi Öğrencilerin Yaptıkları Etkinliklerin Nitelikleri.....	72
34. Öğretmen ve Öğrencilerin Kulüp Çalışmalarında Karşılaştıkları Sorunlar.....	73
35. Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin ve Kulüp Üyesi Öğrencilerin Kulüplerle ilgili	

Karşılaştıkları Sorunlara Yönelik Örnekler.....	74
36. Kulüp Danışmanı Öğretmen ve Kulüp Üyesi Öğrencilerin Kulüp Çalışmalarına Yönelik Önerileri.....	75

ŞEKİL LİSTESİ

<u>Şekil</u>	<u>Sayfa</u>
1. Conyne'nin Çekirdek Modeli	16

Birinci Bölüm

GİRİŞ

İlköğretim kurumları öğrencilere temel değerleri kazandırırken ortaöğretim kurumları ise bireyleri akademik ve mesleki alanlarda gelişmelerini sağlarken aynı anda toplumsal hayata hazırlama görevini yerine getirmektedir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa (1973) göre ortaöğretimin amaçları şöyle belirlenmiştir. Ortaöğretimin amaç ve görevleri, Milli eğitim Genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak,

- Bütün öğrencilere ortaöğretim düzeyinde temel olarak bir genel kültür vererek onlara kişi ve toplum sorunlarını anlama, çözüm yolları arama ve yurdun iktisadi sosyal ve kültürel yönden kalkınmasına katkıda bulunma bilincini ve gücünü kazandırma.
- Öğrencileri çeşitli program ve okullarla ilgi, istidat ve yetenekleri ölçüsünde ve doğrultusunda yüksek öğretime, mesleğe veya hayata ve iş alanlarına hazırlamak ve yönlendirmektir.
- Bu görevler yerine getirilirken öğrencilerin istekleri ve yetenekleri ile toplumun ihtiyaçları arasında denge sağlanır.

Ortaöğretim toplumun kalkınması ve ekonomik olarak gelişmesi açılarından çeşitli iş alanlarında çalışacak ara elemanlar yetişmesinde önemli bir yere sahiptir. Aynı şekilde öğrencilerin yüksek öğretim kurumlarına hazırlanması da ortaöğretimin önemli işlevlerinden biridir. Çeşitli iş alanları ve mesleklere hazırlanmada bireylerin ortaöğretimde sürecinde kazandıkları bilgi ve beceriler önemli bir yere sahiptir.

Ortaöğretimin bireysel ve toplumsal açıdan en önemli katkısı öğrencilerin kişilik gelişmelerini desteklemek, ilgi alanları ve yeteneklerini geliştirmelerini sağlayacak ortam hazırlamak, sosyal hayatta karşılaşılabilecekleri çeşitli sorunların çözüm yollarını öğrenebilecekleri ve deneyim kazanacakları ortamlar düzenleyerek onları sosyal yaşama hazırlamaktır (Seçkin, 1996: 58).

1.1. Örtük Program Kavramı

Okullardaki eğitimin daha etkili ve düzenli bir biçimde sürdürülmesi eğitim programlarıyla gerçekleştirilir. Eğitim programı, öğrenciye okulda ve okul dışı ortamlarda önceden planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneğidir (Demirel, 2004: 6). Eğitim programları; derslerin öğretimiyle ilgili okulda ya da okul dışında düzenlenen tüm

etkinlikleri kapsar. Eğitim programları derslerin içeriğini oluşturan ‘‘Öğretim Programları’’nın yanında; öğrenciyi toplumsal hayata hazırlayan ve deneyim kazandıran duyuşsal yetilerin gelişimini hedefleyen ‘‘Örtük Programları’’ da içerir (Demirel, 2004:6).

Öğretim programı; bir dersin içeriği ve öğretimiyle ilgili okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan tüm etkinlikleri içine alan yaşantılar düzeneğidir. Ders programı ise amaçlanan davranışların bir ders süreci içinde bireye nasıl kazandırılacağını gösteren tüm etkinliklerin yer aldığı plana verilen isimdir (Demirel, 2004: 6). *Örtük program*; önceden programlanmamış ya da yarı programlanmış sosyal etkinlikler yoluyla sosyal kazanımları öğrencilere aktaran programlardır. Örtük programın alanı geniş bir alandır. Örtük program kavramının çeşitli tanımları vardır.

Örtük programlar sosyal etkinlikler ve ders dışı etkinlikleri de kapsayan geniş bir alandır (Demirel, 2004:7). Bireylerin kişisel gelişimlerini tamamlamalarında ve sosyalleşmelerinde okullardaki sosyal etkinliklerin çoğu zaman ders programlarından daha etkili olduğu bir çok araştırmada ortaya çıkmıştır (Berk, 1992: 1004; Sarı, 2007: 3; Demirel, 2004: 6; Tezcan, 2003: 55; Willis, 2006: 246). Bu nedenle okullardaki öğrenci ve öğretmen çalışmalarında öğrencilerin ilgi ve becerilerini geliştirecek çeşitli sosyal etkinliklere yönlendirmelilerdir. Bunun yanında, yapılan araştırmalar okullarda ortaya çıkan madde bağımlılığı, şiddet ve akademik başarısızlık gibi nedenlerin önlenmesinde öğrencileri sosyal etkinliklere yönlendirmenin önemi ortaya koymaktadır. Hızla gelişen ve değişen günümüz dünyasında, eğitimin en önemli işlevi olan bireyleri sosyal hayata hazırlama görevi söz konusu olduğunda eğitimin sosyal yönü olarak tanımlanan ve okullardaki tüm sosyal etkinlikleri kapsayan örtük program daha da önemli duruma gelmiştir.

Berk’e göre (1992: 1002) okul dışı etkinlikler, program dışı etkinlikler, yarı programlanmış etkinlikler gibi çeşitli isimler altında nitelendirilen örtük program, resmi akademik programın dışında okulun desteklediği tüm etkinlikleri içine alır. Atletik yarışmalar ve müzik, orkestra, bando, koro gibi etkinlikler ilk kısımda yer alır. Drama grubu ve tartışma grubu gibi öğrenci toplulukları bu etkinliklerin kapsamında yer alır. Ayrıca öğrenci yönetimi ve kuruluşları olan sosyal gruplar, hobi grupları ve toplum hizmeti kulüpleri okul dışı etkinliklerdir.

Örtük program, resmi programda belirtilen amaç ve faaliyetlerin dışında, öğrenme-öğretme süreci içerisinde kendiliğinden veya kurgulanmış olarak ortaya çıkan bilgi, fikir ve

uygulamalar sonucu öğrencilerin elde ettikleri kazanımları kapsamaktadır. Bir diğer adı “Gizli Program” olarak adlandırılan örtük program yazılı olmayan informal program olarak da tanımlanmaktadır (Yüksel, 2002: 362). Bir diğer araştırmada Tezcan (2003: 54), örtük programı; sonuç, ortam ve süreç olarak incelemektedir.

- *Sonuç olarak örtük program;* Örtük program, öğrencilerin bağımsız ve bilişsel olarak öğrendikleri değerler, normlar, tutumlar ve becerilerle ilgilidir. Okul sosyal bir ortamdır ve okulda birçok etkinlik ya da iş başkalarıyla birlikte yapılır. Okulda öğretmen, öğrenci, okul yönetimi ve diğer okul personeli arasında sürekli bir etkileşim söz konusudur. Okul ortamındaki bu etkileşimlerin sonucu olarak öğrenme meydana gelir. Bu öğrenme de örtük programla ilgilidir. Akademik başarı ile başarısızlık da örtük programla yakından ilişkilidir.
- *Ortam olarak örtük program;* Örtük program, sınıf ve okulda öğretim programları ve derslerin dışında bir öğrenimdir. Okul dışı ortamların yanında, sınıf ve okul ortamı da örtük programın gerçekleştiği doğal ortamlardır. Erkek ve kadın rollerinin okul ortamında öğrenilmesi buna iyi bir örnek teşkil etmektedir.
- *Süreç olarak örtük program;* Örtük program ve öğretim programı öğretimi aktarma yönleri açılarından ayırt edilir. Yani örtük program her ne kadar derslerin dışında bir program olarak ele alınsa da aynı zamanda derslerin öğrenilmesine de örtük olarak katkıda bulunur.

Bu özelliklerinin yanında örtük program okulda ve toplumda demokrasi kültürünün yaygınlaştırılmasında ve bireylere ahlaki değerleri kazandırmada da önemli bir yere sahiptir.

Yüksel’e (2005: 332) göre örtük program ahlaki değerlerin öğrenciye kazandırılmasında üç temel yönüyle etkilidir. Bunlar;

- Örtük program okullarda daha çok sosyal ilişkilerle ilgilidir.
- Örtük program okulda öğrencilere ahlaki değerlerin kazandırılması için daha etkili ve geniş bir yöntemdir.
- Ahlaki gelişim ve olgunlaşma okullarda “eşitlik ve demokrasi” ilkeleri ile yakından ilgilidir bu da örtük program kapsamında gerçekleştirilebilir.

Öğretim programı ve ders programından farklı olarak örtük program, eğitim süreci içinde gerçekleştirilmesi planlanan tüm sosyal etkinlikleri kapsar. Sosyal etkinliklerin en genel amacı öğrenciye içinde yaşadıkları topluma uyum sağlayabilecek *sosyal beceriler* kazandırmaktır. Barış'ın (2008) Sucuoğlu'ndan aktardığına göre sosyal beceriler, bireyin sosyal ortamlarda, olumlu sonuçlar elde etmesini sağlayan öğrenilmiş davranışlardır. Bir sosyal becerinin sergilenmesi, birden fazla davranışta bulunmayı gerektirebilmekte, bu davranışlar da sosyal davranışlar olarak adlandırılmaktadır.

Barış'ın (2008) Koçancı'dan aktardığına göre sosyalleşme sürecinde çocuğun kazanması gereken temel sosyal beceriler; kendine güven, yetenek ve becerilerin farkında olma, kendini değerlendirme, arkadaşlık ilişkileridir

Sosyal becerilerin beş temel özelliği vardır. Bunlar şu biçimde sıralanabilir. Barış'ın (2008) Koçancı'dan aktardığına göre:

- Sosyal beceriler bireyin içinde yaşadığı toplumun sosyal kurallarına bağlı olan, bireylerin sosyal ortamlarda olumlu ya da tarafsız tepkiler almalarını sağlayan becerilerdir.
- Sosyal beceriler öğrenilmiş davranışlardır. Farklı kültürlerde farklı sosyal kuralların olması, her toplumda farklı sosyal davranışların istenik kabul edilmesi, sosyal becerilerin öğrenilmiş davranışlar olduğunu göstermektedir.
- Sosyal beceriler bir amaca yöneliktir ve birey tarafından belirlenen bir amaç için kullanılırlar.
- Sosyal beceriler duruma özgüdür ve sosyal ortamlara göre farklılaşır.
- Sosyal beceriler gözlenebilen becerilerin yanı sıra gözlenemeyen bilişsel ve duyuşsal elemanlardan oluşmaktadır.

Okullarda öğrencilere sosyal becerilerin kazandırılması sosyal etkinlikler yoluyla gerçekleşir. Sosyal etkinlikler kapsamında yapılacak çalışma ve etkinliklerle, bireylerin akademik ve pratik eğitimlerine katkı sağlanmış olur. Sosyal etkinliklerin temelini yaparak ve yaşayarak öğrenme ilkesi oluşturur. Sosyal etkinlikler yoluyla öğrencilere eğitim sisteminin de öngördüğü yönde doğal bir çalışma olanağı ve ortamı sağlanmış olur (Canbay, 2007:162).

Hollrah (2008)'ın Rombokas'dan aktardığına göre sosyal etkinliklerin öğrencilere kazandırdıkları aşağıdaki gibidir:

- Sosyal etkinlikler öğrencilerin hem entelektüel hem de sosyal açıdan gelişmesini sağlar.
- Atletizm, tiyatro, müzik gibi etkinlik ve organizasyonlar öğrencilerin kendilerini disipline etmelerini sağlar,
- Öğrencilerin, sosyal çalışmaları yürütürken, çalışma hayatına hazırlayıcı disiplinler edinmelerini sağlar.
- Organizasyonel yeteneklerini geliştirmenin yanında, sosyal etkinlikler, özellikle de sanatsal etkinlikler, öğrencilerin analitik düşüncelerini ve yaratıcılık yeteneklerini de geliştirmesini sağlar.
- Sosyal etkinlikler okula devam etmek istemeyen bazı öğrencilerin okula devam etmeleri ve bağlanmaları için ortam hazırlar.
- Sosyal etkinlikler okuldaki disiplin sorunu olan öğrenciler için de alternatif etkinlikler içerir, bu şekilde okullardaki disiplin olayları azalmış olur.
- Aynı zamanda sosyal etkinlikler öğrencilere bir grup içinde birlikte çalışma yeteneğini geliştirir, bu şekilde öğrenciler gelecekteki iş hayatına hazırlanmış olur.

Okullardaki eğitim programlarının ‘sosyal yönü’ olarak da tanımlanan örtük program okul içerisindeki sosyal yaşamda toplumsal bir denetim aracı olarak da işgörür. Örneğin, öğrenciler, okul personeli ve öğretmenlerin kendilerine davranış şekillerine bakarak iyi ya da kötü olan insan ilişkileri geliştirirler (Gordon, 1993: 15). Resmi ve açık programın yanı sıra belirli değer, tutum ve ilkelerden oluşan bir gizli program, öğretmenler tarafından öğrencilere örtük, kapalı bir biçimde aktarılır. Böylece örtük program okul ve toplumda sosyal denetim uygulanmasına katkı sağlar (Tezcan, 2003: 55). Okul yaşamında ve toplumda karşılaşılan şiddet, aşırılık, kurallara uymama, sorumluluk alma ve kendine güven gibi problemlerin çözümü ve denetiminde örtük program önemli bir yere sahiptir. Willis (2006: 246) yüksek öğretimdeki sosyal kültürel yönetsel şiddetin de örtük programla ilgili olduğunu savunmaktadır.

Örtük program öğrenciye demokrasi kültürünün kazandırılmasında etkilidir. Bireylere içinde yaşayacakları toplumda demokrasiyi nasıl yaşatacaklarını öğrenmeleri okulda bu alanda yapılacak öğrenme süreçleriyle olanaklı olacaktır. Bakanlığın bu konuyla bağlantılı olarak

yaptığı bir diğer düzenleme okul meclisleridir. Türk Milli Eğitiminin temel ilkelerinden biri olarak demokrasi eğitimi; toplumda eşit, hür, katılımcı bir toplum düzeninin gerçekleştirilmesi ve sürdürülmesini hedefler. Bu amaçla da okullarda öğrenci meclisleri, iller bazında, öğrenci meclisleri ve Türkiye genelinde öğrenci meclisleri şeklinde ‘‘öğrenci meclisleri’’projesi hayata geçirilmiştir (Yılmaz, 2006: 11). Okullarda demokrasi ilkelerinin hakim olduğu bir atmosfer içinde, öğrencilerin demokrasiyi yaşayan, uygulayan ve yayan bireyler olarak yetişmelerini amaçlayan öğrenci meclisleri projesi, 2003- 2004 öğretim yılında 81 ilde toplam 300 okulda pilot uygulama ile hayata geçirilmiştir (Altınova, 2006: 17).

Bu düzenlemelerin yanında öğrencinin gerek okulda gerekse okul yaşamında demokrasinin yaşandığını gözlemlemesidir. Öğretmen, okul idaresi, okul dışındaki kurum ve kuruluşlar ve aile arasında işbirliği sağlanması demokratik kazanımların daha etkin gerçekleştirilmesine fırsat verir (Genç, 2006:171).

Berman (2006: 85), öğrencilere okullarda demokrasi eğitiminin verilmesinin öğretim programlarından daha çok öğrencilere birlikte yaşayabilme ve çalışabilme becerisinin en iyi şekilde verilebileceği bir okul kültürünün içinde oluşturulduğu örtük programla gerçekleştirilebileceğini belirtmiştir.

Doğanay ve Sarı (2004: 378), örtük programın öğrencilerin kişisel ve sosyal gelişimindeki rolünü sosyal öğrenme kuramı ile ilişkilendirmişlerdir. Örtük programın Sosyal Öğrenme Kuramı ile ilişkisi, bu kuramın öncülerinden olan Aristo ve Plato’nun eğitim tanımlarında yer almaktadır. Aristo’ya göre eğitim, öğrencilerin gözlemesini ve model almasını sağlamak için en iyi modelleri seçerek öğrencilere sunmaktır (Senemoğlu, 2004: 216). Sosyal öğrenme kuramının en önemli savunucusu olan Bandura insan kişiliğinin bireyin bilişsel süreçlerinin çevreyle iletişimi sonucunda oluştuğunu savunur (Moore, 2005).

Okul kültürü öğrencinin kişilik gelişiminde bir diğer önemli bir etkidir. (Beachum ve McClay, 2005: 90, Özdemir 2006: 41). Toplumdaki sosyal yaşamın küçük düzeneği olan okullardaki sosyal öğrenme olgusu da örtük program çerçevesinde gerçekleşmektedir. Okul toplumun ayrılmaz bir parçasıdır ve aynı zamanda okulun kendisi de bir toplumdur. Okulda var olan yaşam içinde öğrenciler toplumsal kural ve normları daha çok örtük program aracılığıyla öğrenirler (Akyıldız, 1992; Küçükkaragöz, 1992).

Bir diğerk araştırmada Ataklı (2000: 32) lise öğrencilerinin okuldan ve eğitim sisteminden beklenti, dilek ve tercihlerini sorgulamış ve öğrencilerin okulda kendilerine aktarılan bilgiler dışında gerçek yaşamda kendilerine gerekli olan becerilerle donatılmayı beklediklerini dile getirmiştir. Bu da örtük programın bireyi gerçek hayata hazırlamadaki rolünü vurgulamaktadır.

Örtük programın en çok tartışılan ve değişik araştırmalarda farklı şekilde ortaya çıkan bir diğerk sonucu ise öğrencilerin akademik başarılarına katkısıdır. Bazı araştırmalar, örtük programın öğrencilerin akademik gelişimi noktasında çok da etkili bir araç olmadığını ortaya koymuştur. Perkins-Gough (2003: 88), okul saatleri dışında öğrencilerin ödev ve projelerine yardımcı olmak amacıyla uygulanan akademik kulüplere devam eden öğrencilerin başarılarının, devam etmeyen öğrencilerden daha yüksek olmadığını yaptığı araştırmada ortaya koymuştur. Ancak, bir diğerk araştırmada Lambie (2007: 87) öğrencilerin akademik başarısı yanında sosyal alanda elde ettikleri başarıların da başarısızlık ve tükenmişlik hislerini yok ettiğini öne sürmüştür. Yıldırım'ın (2006) Lopez ve arkadaşlarından aktardığına göre, sosyal etkinlikler, öğrencilerin akademik başarılarının yanında, okula devam etmeleri ve okula uyum sağlamalarında da önemli rol oynadığını ortaya koymaktadır. Sonuç olarak örtük programın öğrencilerin alanlarına ve derslerine doğrudan etkisi henüz tam olarak kanıtlanmış değildir.

Örtük program okullarda dersler dışında kalan rehberlik çalışmaları ve tüm sosyal etkinlikleri kapsamaktadır. Bu sonuçlardan yola çıkarak, örtük programın çok geniş ve sınırlarının ve yapısının saptanması zor bir alan olduğu söylenebilir. En önemli amaçlarından biri olan bireyleri toplumsal yaşama kazandırma ve istedik yönde davranış değiştirme amaçları doğrultusunda örtük programın, zaman zaman öğretim programlarından daha etkili olduğu görölmektedir.

Örtük programın kapalı ve sınırları belirsiz bir kavram olması nedeniyle, günümüz eğitim sistemlerinde henüz örtük programa gereken önem verilmediği söylenebilir. Bu sorunun nedeni bu konuda yeterince araştırma ve buna bağlı olarak düzenleme yapılmamasıdır. Eğitim sistemimizde daha çok üzerinde durulan öğretim programlarının yanında yeterince önem verilmeyen ancak öğretim programlarında amaçlanan kazanımların öğrenciye kazandırılması noktasında çok daha önemli bir yeri olan örtük programın gerek eğitim yöneticileri gerekse

eğitimciler tarafından daha çok irdelenmesi gerekmektedir. Öğrenci kulüpleri örtük programın önemli öğelerinden birisidir.

1.2. Öğrenci Kulüpleri

Öğrenci kulüpleri de örtük programın çok önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Özer ve Dönmez'in (2007) Oğuzkan'dan aktardığına göre öğrenci kulüpleri "Okullarda sınıf dışı eğitim etkinliklerinden bir bölümünün gerçekleştirilebilmesi için, ortak ilgileri bulunan, istekli öğrencilerce kurulan ve bir kılavuz öğretmenin gözetimi altında doğrudan doğruya öğrenci başkanlarınca yönetilen eğitsel kuruluşlar" olarak tanımlanmıştır. Öğrenci kulüpleri alan ve kapsamı değişmekle birlikte birçok ülkenin eğitim sisteminde uzun zamandır yer almaktadır ve önemli bir yere sahiptir. Amerika'da 1990'luların başından itibaren, Japonya'da II. Dünya Savaşından sonraki süreçte ve diğer Avrupa ülkelerinde de 1930'lu yıllardan itibaren öğrenci kulüpleri ders dışı etkinliklerin başında yer almıştır (Berk, 1992: 1005). Amerika'nın eğitim sisteminde öğrenci kulüpleri önemli bir yere sahiptir. Berk (1992: 1007), Amerikan eğitim sisteminde okul kulüplerinin 1930'lu ve 1980'li yılları arasındaki gelişimi Çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelge 1

1930 – 1980 Yılları Arasında Amerika’da Okullardaki Sosyal Etkinlikler ve Öğrenci Kulüplerinin Karşılaştırılması

1930	1980
<i>Okul yönetimine bağlı kulüpler:</i> Öğrenci meclisi ve kulüplerarası meclis...vb.	<i>Yönetimsel kulüpler:</i> Öğrenci meclisi, öğrenci senatosu, sınıf temsilcileri, veli danışma kurulu...vb.
<i>Akademik ve Alan Kulüpleri:</i> Kitapseverler kulübü, fen kulübü, yabancı dil kulübü, ekonomi kul.	<i>Alan-Merkezli kulüpler:</i> Sosyal bilimler kul. fen kulübü, geleceğin işadamları kul. hemşireler kul.gibi.
<i>Özel İlgi Alanı Kulüpleri:</i> Satranç kul. Fotoğrafçılık kul. Resim kul. Kitap kul. Gibi.	<i>Hobi- Serbest Zaman Kulüpleri:</i> Satranç kul. Kayak kul. Binicilik kulübü. Judo-karate kulübü
<i>Seçmeli Alan Kulüpleri:</i> Atletik kulüpler, drama kulübü, müzik kulübü, futbol kul. tenis kul. Yüzme kul. Koro, bando, konuşma kulübü gibi	<i>Atletik ve Spor Kulüpleri:</i> Basketbol, bowling, golf, hentbol, voleybol kulübü <i>Müzik Kulüpleri</i> Bando, orkestra, koro, halk şarkıcıları kulübü gibi <i>Konuşma ve Drama Kulüpleri</i> Sınıf oyunları, okul oyunları, tartışma, sahne, ses kulüpleri
<i>Kutlama Programı Kulüpleri:</i>	<i>Özel günler Kulüpleri:</i> Ödül programları, mezuniyet kul. Gezi kul.
<i>Sosyal-Ahlaki Gelişim ve Rehberlik:</i> Kızların hayat koçluğu, erkeklerin hayat koçları, rehberler kulüpleri	<i>Toplum Hizmeti Kulüpleri:</i> Barış kulübü, yaşlılara yardım kulübü gibi.
<i>Onur Kurulları:</i>	<i>Onur Kurulları:</i> Milli onur Kurulu, yabancı dil, onur kurulu gibi
<i>Tüm öğrencilerin katıldığı diğer etkinlikler</i>	

(Berk, 1992, 1007).

Çizelge 1’de görüldüğü gibi 1900’lü yılların başlarından itibaren Amerika’da okullardaki sosyal etkinlikler ve öğrenci kulüpleri bazı değişiklikler göstermekle birlikte eğitim sistemi içindeki yerini korumuştur. Zaman içerisinde kulüpler çeşitlenmiş ve gelişme göstermiştir.

Türkiye’de 2005 yılına kadar ise kısa bir zaman öncesine kadar okullardaki sosyal etkinlikler çok daha dar bir kapsamda ve eğitsel kollar şeklinde sürdürülmekteydi. Eğitici Kollar, okullarda ders saatleri dışında eğitim etkinliklerinden belli bir bölümün gerçekleşebilmesi için ortak ilgileri bulunan istekli öğrencilerin katıldığı ve rehber öğretmen gözetimi altında doğrudan doğruya öğrencilerce yürütülen eğitici kuruluşlar olarak tanımlanmıştır (MEB, 1983). Her ne kadar eğitsel kol ve öğrenci kulübü kavramları tanımları açısından benzerlik gösterebilir de kapsam bakımından aralarında belirgin farklar vardır. Milli Eğitim Bakanlığı Eylül 2005’te Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğini yayınlamıştır (MEB, 2005). Bu yönetmelikle

beraber önceden ‘‘Eğitsel Kollar’’ merkezinde yürütülen sosyal etkinlikler artık ‘‘ğrenci Kulüpleri’’ uygulamasına yerini bırakmıştır.

İlgili yönetmelikte ğrenci kulübü, öğrencilerin öğrenimleri boyunca bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda okul içi ve okul dışı etkinliklerde bulunmalarını sağlamak amacıyla grupla yapılan etkinlikler olarak tanımlanmıştır. Öğrenci kulüplerinin genel amaçları ise; öğrencileri kendine güven geliştirme, sorumluluk duygusu geliştirme, yeni ilgi alanları ve beceriler oluşturmaya yönlendirmektir. Bunun yanında ğrenci kulüplerinin sosyal etkinlikler yoluyla toplum hizmeti yapması amaçlanmaktadır. Toplum hizmeti, öğrencilerin yaş ve bilgi seviyesine uygun olarak her türlü toplum ve evre sorunlarının çözümüne katkı sağlamak amacıyla yapacakları çalışmalardır (MEB, 2005). Bu açıdan bakıldığında, ğrenci kulüpleri okullardaki rehberlik programının da bir parçasıdır. Okullardaki rehberlik çalışmaları ile sosyal etkinliklerin amaçları örtüşmektedir. Genel olarak, rehberlik bireyin kendini ve çevresini tanınması ve kabul etmesi, doğru ve gerçekçi kararlar alması, sorunlarını çözmesi ve kendini gerçekleştirmesi için uzman kişilerce bireye yapılan sistemli ve profesyonel bir yardım sürecidir (Uçar, 2006: 26). Okullarda uygulanan rehberlik programlarıyla ğrenci kulüpleri ve sosyal etkinlikler birbirlerini tamamlayıcı öğelerdir. MEB’in (2005) Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğine göre;

- Bilim-Fen ve Teknoloji Kulübü
- Bilinçli Tüketicisi Kulübü
- evre Koruma Kulübü
- ocuk Hakları Kulübü
- Demokrasi, İnsan Hakları ve Yurttaşlık Kulübü
- Denizcilik Kulübü
- Engellilerle Dayanışma Kulübü
- Felsefe Kulübü
- Gezi, Tanıtma ve Turizm Kulübü
- Halk Oyunları Kulübü
- Havacılık Kulübü
- Hayvanları Koruma Kulübü
- İzcilik Kulübü
- Kültür ve Edebiyat Kulübü

- Kütüphanecilik Kulübü
- Meslek Tanıtma Kulübü
- Sağlık, Temizlik, Beslenme
- Yeşilay Kulübü
- Satranç Kulübü
- Sivil Savunma Kulübü
- Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma
- Spor Kulübü
- Tiyatro Kulübü
- Trafik Güvenliği ve İlk Yardım Kulübü
- Yayın ve İletişim Kulübü

1.2.1. Öğrenci Kulüplerinin Amaç ve Kapsamı

Öğrenci kulüplerinin amacı, bireyin kendini gerçekleştirme ve içinde yaşadığı topluma uyumlu ve yararlı bir birey haline gelmesi için okul içinde ve dışında çeşitli sosyal etkinliklerin öğrenci grupları halinde gerçekleştirilmesidir. Öğrenci kulüpleri genel olarak bireylerin benlik tasarımının gelişmesine katkıda bulunur. Arseven'e göre (1986: 17) eğitim ve öğretimin kalitesinin yükseltilmesinde, öğrencileri yalnız zihinsel yetenekleri ile tanımak yetmez. Öğrencileri, duyuşsal özellikleri ile de tanımak gerekir. Öğrenci kulüpleri öğrencileri duyuşsal özelliklerini ön planda tutarak onların yetenek ve becerilerini geliştirmeyi amaçlar.

Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğinde (2005), öğrenci kulüplerinin genel amaçları şu şekilde sıralanmıştır:

- Öğrencide kendine güven ve sorumluluk duygusu geliştirme,
- Yeni ilgi alanları ve beceriler oluşturma,
- Bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda çalışmalar yapma,
- Toplum hizmeti çalışmalarının yürütülmesi,

Bu genel amaçlar doğrultusunda öğrencilere (MEB, 2005);

- İnsan haklarına ve demokrasi ilkelerine saygı duyabilme,
- Kendini tanıyabilme, bilimsel hedeflerini belirleyebilme, yeteneklerini geliştirebilme, bunları kendisinin ve toplumun yararına kullanabilme.
- Çevreyi koruma bilinciyle hareket edebilme,

- Kendine ve çevresindekilere güven duyabilme,
- Planlı çalışma alışkanlığı edinebilme,
- Serbest zamanlarını etkin ve verimli değerlendirebilme,
- Girişimci olabilme ve bunu başarı ile sürdürebilme.
- Yeni durum ve ortamlara uyabilme,
- Savurganlığı önleme ve tutumlu olabilme,
- Bireysel farklılıklara saygılı olabilme, farklı görüş, düşünce, inanç, anlayış ve kültürel değerleri hoşgörü ile karşılayabilme,
- Aldığı görevi istekle yapabilme, sorumluluk alabilme,
- Bilimsel olarak veya başkalarıyla iş birliği içinde çevresindeki toplumsal sorunlarla ilgilenebilme ve bunların çözümüne katkı sağlayacak nitelikte projeler geliştirebilme ve uygulayabilme,
- Grupça yapılan görevleri tamamlamak için istekle çalışma ve gruba karşı sorumluluk duyabilme,

gibi tutum, davranış ve becerilerin kazandırılması amaçlanır.

Sosyal etkinlikler, okul yönetimi ve velilerin iş birliği ile okul içi ve okul dışı imkânlardan yararlanılarak öğrenci kulüpleri ve toplum hizmeti kapsamında yürütülür. Proje önerileri, çevrede bulunan sivil toplum kuruluşları ile kişi veya diğer kurum ve kuruluşlara götürülerek katkıları istenebilir.

Danışman öğretmenler, ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ders yılı başında yapılan öğretmenler kurulunda belirlenir. Gerektiğinde bir öğrenci kulübüne veya toplum hizmeti çalışmasına birden fazla öğretmen görevlendirilebileceği gibi bir öğretmene birden fazla öğrenci kulübü veya toplum hizmeti çalışmasında da görev verilebilir.

Danışman öğretmen okul dışından sağlanacak desteklerle ilgili olarak sosyal etkinlikler kurulunu bilgilendirir ve okul müdürünün olurlarını alır. Sınıf öğretmenleri ile sınıf/şube rehber öğretmenlerinin yanında gönüllü veliler de sosyal etkinlikler çalışmalarına katılarak öğrencilere yardım ve rehberlikte bulunabilirler. Sosyal etkinlikler kapsamında yapılan çalışmalarla ilgili giderler, okul-aile birliklerince veya projeye destek veren kurum/kuruluşlarca sağlanır.

Öğrencilerin sosyal etkinlikler kapsamında yapacakları çalışmalarını sonuçlandırıp sonuçlandırmadığı, başarı veya başarısızlıkları karnelerde düzenlenecek "Sosyal Etkinlik" bölümüne "tamamlandı"ya da "tamamlanmadı" şeklinde yazılarak gösterilmektedir. Sosyal etkinlikler; öğrenci, sınıf öğretmeni, sınıf/şube rehber öğretmeni tarafından Sosyal Etkinlikler Öğrenci Değerlendirme Formu (Ek-4) ve Sosyal Etkinlikler Danışman Öğretmen Değerlendirme Formu (Ek-5)' na göre değerlendirilir. Bu değerlendirmenin sonucu öğrenci dosyasındaki ilgili bölüme işlenir.

Çalışmaların proje haline gelmesi durumunda Sosyal Etkinlikler Proje Öneri Formunun yanı sıra, Sosyal Etkinlikler Proje Uygulama Takvimi hazırlanır ve çalışmaların sonunda Sosyal Etkinlikler Proje Sonuç Raporu düzenlenir. Tüm çalışmalar, sosyal etkinlikler kurulu ve okul müdürlüğüne onaylandıktan sonra uygulamaya konulur.

Sosyal etkinlikler kurulu, müdürün görevlendireceği bir müdür yardımcısının başkanlığında danışman öğretmenlerin aralarından seçecekleri bir danışman öğretmen, kulüp temsilcilerinin aralarından seçecekleri üç öğrenci ile okul-aile birliği içinden iki veliden oluşur. Öğrenci kulüplerini denetim ve değerlendirme işlevi olan kurul, kulüp ve toplum hizmeti kapsamındaki etkinliklerin verimli bir şekilde yürütülmesi için danışman öğretmenler, öğrenciler, gönüllü veliler ve diğer öğretmenlerle iş birliği içinde çalışmalarını koordine eder. Okul dışı etkinliklerde ilgili birimlerle iş birliği yaparak bu çalışmaların yürütülmesi için gerekli tedbirleri alır (MEB: 2005).

Öğrencilerin; ailesine, çevreye ve topluma duyarlı, gönüllü çalışma bilincine sahip, sorun çözen ve çözüm üreten, resmî, özel, sivil toplum kurum ve kuruluşları ile iş birliği içinde çalışma becerilerini geliştirmiş birer fert olarak yetişmeleri için öğrenci kulüplerinde "Toplum Hizmeti" çalışmalarına yer verilir. Toplum hizmeti çalışmaları, öğrencilerin yaş ve bilgi seviyelerine uygun öğrenci kulübü çalışmaları kapsamında, ayrı olarak veya bireysel olarak ya da grupla hazırlanacak çalışma planlarına ve projelere göre yaptırılır.

Öğrenci kulüplerinde Toplum hizmeti kapsamında;

- Velilerin okulla iş birliğini artırmaya yönelik çalışmalar yapmak.
- Okulu ve çevresinin güzelleştirilmesi, bakım ve onarımının yaptırılması yönünde çalışmalar yapmak.

- Kendi okulunun veya olanakları yetersiz diğer okulların kitap, araç-gereç ve ihtiyaçlarını gidermek için kampanyalar düzenlemek.
- Alt ve diğer sınıflardaki öğrencilerin ders, ödev ve proje çalışmalarına yardımcı olmak.
- Kitap okuma alışkanlığını kazandırmaya yönelik çalışmalar yapmak.
- Çevreyi korumak, güzelleştirmek, tarihî ve kültürel değerlerimizi korumak ve yaşatmak için çalışmalarda bulunmak.
- Toplum kurallarına uyulması için öğrencileri ve halkı bilinçlendirme çalışmaları yapmak,
- İhtiyaç sahibi insanlara yardımcı olmak, çevrelerindeki yaşlı ve bakıma muhtaç insanlara günlük işlerinde yardımcı olmak, huzur evlerinde ve çocuk yuvalarındaki insanların hayatlarını kolaylaştırıcı, onların toplumla kaynaşmalarını sağlayıcı çalışmalar yapmak, kimsesiz, engelli ve sokakta yaşayan çocuklara yardımcı olmak, sosyal hizmet amaçlı sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına destek sağlama

gibi etkinlikler gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır.

Öğrencilerden, ilköğretim kurumlarının 1. 2. ve 3. sınıflarında yılda 15 saat, 4-8 inci sınıflarında 20 saat; ortaöğretim kurumlarının tüm sınıflarında 25 saat olmak üzere toplum hizmeti çalışmalarına katılmaları beklenmektedir. Öğrenci kulübü kapsamında yapılacak toplum hizmeti çalışmalarında halk eğitim merkezleriyle diğer kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği yapılarak bunların olanaklarından yararlanılabilir.

Müdür, sosyal etkinliklerin yönetmeliğe uygun ve verimli olarak yürütülmesinden sorumludur. Danışman öğretmen; kulüp çalışmalarında öğrencileri, yaratıcı ve özgün fikirler üretmeye teşvik eder. Çalışmaların genel gözetim ve rehberliğini sağlar. Çalışmaların seyrini takip ederek sonucu, sosyal etkinlikler kuruluna bildirir. Kulüp çalışmaları ile ilgili yazışmaları koordine eder.

Bunu yanında Sınıf Rehber Öğretmenleri ise, belirlenen kulüplerin amaçları ve çalışmaları hakkında öğrencileri bilgilendirir. Öğrencilerin ilgi ve isteklerine göre belirlenen kulüplere göre üye olmalarını sağlar. Kulüplere öğrenci seçiminde danışman öğretmenle iş birliği yapar. Okulda ve çevrede yapabilecekleri toplum hizmetlerini öğrencilere tanıtır. Öğrencileri ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda toplum hizmeti çalışmalarına yönlendirir. Gönüllü veli; Proje önerilerinin hazırlanmasında ve proje uygulanması sırasında yardımcı olur.

Etkinliklerin, bireysel veya gruplar hâlinde yapılmasına katkı sağlar. Okul dışı çalışmalarında öğrencilere yardımcı olur. Gerektiğinde çalışmalara maddî destek sağlar.

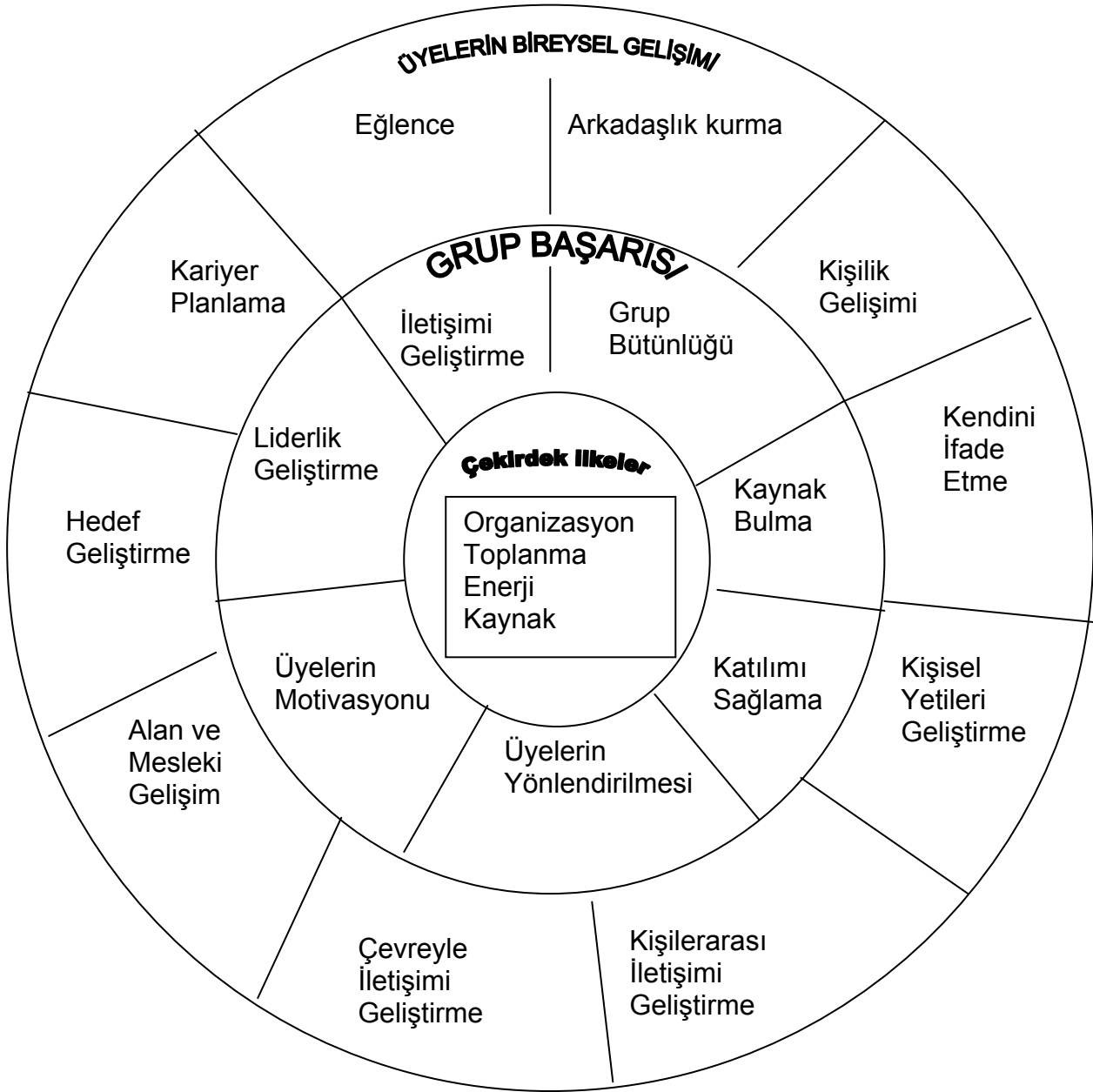
1.2.2. Öğrenci Kulüplerinin İlkeleri ve Özellikleri

Öğrenci kulüpleri Türkiye’de yeni bir uygulama olmakla birlikte diğer ülkelerdeki uygulamalardan da yola çıkılarak bazı temel ilke ve özelliklere sahip bir uygulamadır.

Dowling-Sendor (2003)’a göre okul kulüplerinde bulunması gereken temel özellikler şunlardır;

- Kulüp öğrenci merkezli olmalı
- Kulüp çalışmalarına katılım gönüllülük esasına dayanmalı
- Okul, en temel ihtiyaçları dışında kulüp giderlerinden sorumlu değildir
(Elektrik ve su gibi).
- Okul görevlileri disiplin sağlama dışında kulüp çalışmalarında yer almayabilirler.
- Kulüp çalışmaları okuldaki öğretim faaliyetleri ile karıştırılmamalıdır.
- Dışarıdan kişiler doğrudan ya da dolaylı olarak kulüp çalışmalarına müdahale etmemelidir.

Şekil 1’de Berk’in (1992:1011) Conyne’den (1983) aktardığı sosyal etkinlikler ve öğrenci kulüplerinin etkin bir şekilde planlanmasının temel öğeleri şekilsel olarak gösterilmiştir.

Şekil 1: Conyne'nin Çekirdek Modeli

Şekil 1'de görüldüğü gibi, en dıştaki daire, sosyal etkinliklerin ve öğrenci kulüplerin kulüpteki üyelerin bireysel gelişmelerine sağladığı katkıları on öğede özetlenmiştir. Bunlar; eğlenceli vakit geçirme, arkadaş edinme, kişilik oluşumuna katkı, duygularını ifade edebilme, kişisel yeteneklerini geliştirme, kişilerarası ilişkileri geliştirme, çevreyle uyum gelişimi, amaç geliştirme ve kariyer geliştirmedir.

Şekil 1'in bir alt boyutunda ise öğrenci kulüplerinin grup çalışmasına katkıları yedi öğede toplanmıştır. Bunlar; grup birlikteliği oluşturma, iletişim geliştirme, üyeleri motive etme, üyeleri geliştirme, liderlik geliştirmeyi sağlama, katılımı sağlama, üyelere kaynak sağlamadır. Şekil 1'in merkezinde ise daha önceki daireleri kapsayan öğrenci kulübünün dört ana öğesi yer almaktadır. Bunlar; işbirliği, organizasyon, kaynak sağlama ve enerjidir. Şekildeki öğeler öğrenci kulüplerinin işleyişinin nedeni olduğu gibi aynı zamanda sonuçlarıdır. Şekil 1 öğrenci kulüpleri ve sosyal etkinliklerin öğrencileri kişisel olarak geliştirmesinin yanında grup içinde işbirliği halinde çalışma becerisi de kazandırdığının göstergesidir.

Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Ortaöğretim kurumları yönetmeliğinde ise (2005) öğrenci kulüplerinin temel ilkeleri şu şekilde sıralanır; *katılımcılık, planlılık, süreklilik, üretkenlik, gönüllülük ve işbirliği*. Bu ilkelerin Conyne'nin çekirdek modelindeki birçok öğe ile örtüştüğü görülmektedir. Örneğin; katılımı sağlama, *katılımcılık*, grup bütünlüğünü sağlama ise *işbirliği* ilkeleriyle ilgilidir.

Katılımcılık

“Katılmak, yeni çalışma postasında ya da ekipte olup biten her şeyde aktif bir payı olmak, orada olan her şeyde kendini ilgili hissetmek ve fikrini söylemek anlamına gelmektedir” Pedagoji Sözlüğü (1994: 270). Büyük Türkçe Sözlük (1996: 617)'te, katılımcılık, “katılmayı esas alan görüş olarak nitelendirilmiştir”. Öğrenci kulüp çalışmalarına yönelik katılımcılık: kulüp çalışmaları etkinliklerine öğrencilerin aktif, isteyerek, yaparak ve yaşayarak katılması ve bu şekilde davranış değişikliği geliştirmesidir.

Öğrenci kulüplerindeki etkinliklere öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer kişi ve kuruluşların katılımını sağlamak daha çok yöneticilerin görevidir. Bu noktada, öğrenci-öğrenci, okul personeli-öğrenci ve personel-personel ilişkilerine önem verilmeli, öğrencilerin ve personelin okula ve etkinliklere bağlılıklarını arttıracak çalışmalar yürütülmelidir (Özer ve Dönmez, 2007:309). Dowling- Sendor (2003)'a göre ise kulüp çalışmalarına katılım gönüllülük esasına dayalı olmalıdır.

İşbirliği

“Ortaklaşa yapılan bir işte başkalarıyla birlikte çalışmak, katkıda bulunmak, yardım etmektir” (Pedagoji Sözlüğü 1994:246). Büyük Türkçe Sözlük (1996:562)'te işbirliği, “bir iş

ya da faaliyetle ilgili olarak müşterek hareket etme anlamına gelmektedir”. Öğrenci kulüplerinde işbirliği önemli bir yere sahiptir. Çünkü kulüplerin amacı öğrencileri içinde yaşadıkları toplumla uyumlu ve yararlı bireyler haline getirmektir. Bu da öğrencilerin hem kulüp içi de hem de dışarıdan farklı statüdeki bireylerle işbirliği halinde çalışmayı öğrenmesiyle gerçekleşir. Hollrah’ın Rombokas’tan (1995) aktardığına göre sosyal etkinlikler ve öğrenci kulüp çalışmaları öğrencilerin sadece yakın arkadaşlarıyla değil diğer öğrencilerle de iletişim ve işbirliği halinde etkinlikler yapmalarını sağlar.

Yavuzer’in (2003) Piaget’den aktardığına göre lise yıllarına denk gelen ergenlik döneminde bireyler başkalarının bakış açılarına göre düşünmeye başlar, başkalarını daha iyi anlayabilirler. Diğer bir deyişle, bu gelişmiş düşünceler de işbirliği ve sosyalleşmenin başlangıcını oluşturur.

Süreklilik

Büyük Türkçe Sözlük (1996:1008)’te süreklilik, sürekli olma hali ve devamlılık anlamına gelmektedir. Sürekli kelimesi ise çok süren, devamlı, kesintisiz, aralıklı ve devamlılık anlamlarına gelmektedir. Öğretmen Ansiklopedisi ve Pedagoji Sözlüğün de süreklilik kavramı, bir dizide kopukluk ya da boşluk bulunmaması (1953:1017) olarak tanımlanmaktadır. Öğrenci kulüplerinde süreklilik, çalışmaların belirlenmiş hedefler doğrultusunda aralıksız devam etmesi ve beklenen dönütlerin alınıp alınmadığının kontrol edilmesidir.

Planlılık

Planlılık Öğretmen Ansiklopedisi ve Pedagoji Sözlüğünde (1953: 909) plan, bir eylem tasarısı, kendisi ya da başkaları için tasarlananların sırası, bunları gerçekleştirme yolu olarak tanımlanmıştır. Büyük Türkçe Sözlük (1996:907)’te, planlılık plana uygun ve ölçülü anlamlarına gelmektedir. Planlılık öğrenci kulübünün eğitim yılı başında yıl boyunca kulüp olarak yapacağı çalışmaları planlayıp bu plan doğrultusunda ilerlemesi ve yapılan çalışmaların ve bu çalışmalarının sonuçlarının yazılı olarak da rapor edilmesidir. Öğrenci kulüplerinde planlı bir şekilde çalışmaların yürütülebilmesi için çalışmalara başlamadan önce etkili bir şekilde planlanmalı ve çalışmalar devam ederken ve sonucunda kayıt altına alınmalıdır. Bunun için aşağıdaki belgelerle çalışmalar raporlandırılmıştır (MEB, 2005):

- Sosyal Etkinlikler Yıllık Çalışma Planı (Ek 1)
- Sosyal Etkinlikler Proje Öneri Formu (Ek 2)
- Sosyal Etkinlikler Proje Uygulama Takvimi (Ek 3)
- Sosyal Etkinlikler Öğrenci Değerlendirme Formu (Ek 4)
- Sosyal Etkinlikler Öğretmen Değerlendirme Formu (Ek 5)
- Sosyal Etkinlikler Proje Sonuç Raporu (Ek 6)

Gönüllülük

Gönüllü kavramı Büyük Türkçe Sözlük (1996: 423)'te zorunlu olmadığı halde bir işi üstlenen, isteyerek yapan, çok istekli, arzulu anlamlarına gelmektedir. Gönüllülük ise gönüllü olma hali olarak nitelendirilmiştir. Öğrenci kulüpleri düşünüldüğünde gönüllülük ders programlarının dışında öğrencilerin kendi ilgi ve istekleri doğrultusunda gönüllü olarak eğitim sisteminde yer almaları ve topluma yararlı olacak şekilde davranış değişikliği geliştirebilmeleridir. Dowling-Sendor'a (2003) göre öğrenci kulüplerinde gönüllülük esas alınmalıdır. Öğrenciler öğrenci kulüplerine kendi istekleriyle katıldıkları gibi istedikleri taktirde bir veya birden fazla kulüpte görev alabilmektedirler (MEB. 2005).

Üretkenlik

Üretme bir iş sonucunda bir ürün ortaya koyma olarak nitelenen üretkenlik, (<http://www.bencil.org>) bir işin rutin hareketlerini ezbere tekrarlamak değildir, bilimsel çalışmaların herhangi bir türünde zihnini, bilgisini, yeteneğini, yaratıcılığını tam anlamda seferber ederek bir ürün ortaya koymak olarak tanımlanmıştır. Öğrenci kulübü çalışmalarında üretkenlik öğrencilerin kulüpler aracılığıyla zihnini, bilgi birikimi, yetenek ve ilgi alanları doğrultusunda topluma yararlı ürünler ortaya koymalarıdır.

1.3. Sorun

Okullardan, bilginin iletilmesindeki geleneksel rolünün yanında, öğrencilerin duyuşsal ve sosyal olarak gelişmeleri, doğruyu yanlıştan ayırt edebilmeleri ve olumlu tutum ve davranışlar geliştirebilmeleri için sosyal olanaklar yaratmaları beklenmektedir (Gültekin, 2007: 72).

Okul topluma yararlı ve üreten bireyler yetiştirmenin yanısıra, bireylerin toplumda karşılaşabilecekleri çatışma, şiddet gibi iletişim problemlerinin çözüm yollarının öğrenilmesi için gerekli ortamı düzenlemelidir. Okulların etkinliği, insanlara çatışmaları yapıcı bir şekilde

çözembilecek yöntemleri öğretmeye ve bunları kullanabilme becerilerini geliştirmeleri için yardıma dayanır (Gordon, 1993: 172). Kısaca, bireylerin bir arada yaşadıkları toplum içerisinde demokrasi kültürünü geliştirmeleri okullarda bu eğitimin gerektiği gibi verilmesiyle mümkün olur. Öğrenciler daha okul sıralarında demokrasiyi, uygulamalı olarak öğrenerek gerçek yaşamlarında içselleştirebilir ve bu şekilde toplumda bir demokrasi bilinci geliştirilebilir (Kıncal ve Uygun, 2006: 41).

Öğretim programı dışında yer alan örtük program okullarda ders dışı etkinlikler yoluyla öğrencileri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirme, kendine güven kazandırma, bilimsel ve sosyal araştırmaya yöneltme, öğrencilerin üretkenlik ve yaratıcılıklarını geliştirme gibi amaçların gerçekleştirilmesi için okulda çeşitli etkinlikler gerçekleştirilmesine imkan tanır. Okulda dersler, her ne kadar öğretim programlarına ve öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerine göre yapılırsa da derslerin ulaşamadığı noktalar olabilir. Bu noktalara ulaşmak ve öğrencilerin, özellikle mesleki kimliklerinin gelişmesine yardım edecek bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazandırmak, ders dışı etkinliklerle gerçekleşir (Canbay, 2007: 162). Örtük programın bir diğer önemli işlevi de öğrencileri uyuşturucu, şiddet, çeteleşme gibi zararlı ortamlardan uzak tutacak alternatif sosyal ortam ve etkinlikler sağlamaktır. Sarı, Ötünç ve Erceylan (2007: 318) özellikle ortaöğretim düzeyindeki kişilik özelliklerini tam kazanamamış öğrencilerin bu zararlara daha çok hedef olduklarına araştırmalarında yer vermişlerdir. Bu nedenle kulüp çalışmaları ortaöğretim öğrencileri için oldukça önemlidir.

Örtük programın bir parçası olan öğrenci kulüpleri; öğrencilerin öğrenimleri boyunca bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda okul içi ve okul dışı etkinliklerde bulunmalarını sağlamak amacıyla oluşturulan grup olarak tanımlanmıştır (MEB: 2005). Bireylerin sosyo-kültürel ve psikolojik gelişmeleri, yetenek ve becerilerinin keşfedilip desteklenmesi ve buna bağlı olarak ileride meslek seçiminde karşılaşılabilecekleri problemlerin çözümü gibi amaçlar doğrultusunda ele alındığında sosyal etkinliklerin ve kulüp çalışmalarının daha da önem kazandığı görülebilir (Canbay, 2007: 162). Ancak, Türkiye'deki okullardaki kulüp çalışmaları nitelik ve nicelik yönünden incelendiğinde öğrenci kulüpleri uygulamasının dar bir çerçevede kaldığı görülmektedir. Kulüp çalışmalarının iyi planlanmaması, öğrencilerin etkin bir şekilde kulüp çalışmalarına yönlendirilmemesi ve bilgilendirilmemesi, kulüp çalışmalarına yeterince önem verilememesi gibi birçok neden öğrenci kulüplerinin amaçlarına ulaşmamasına neden olmaktadır. Bu da öğrenci kulüplerinin bazı temel ilkelerine uygun şekilde uygulanıp uygulanmadığı sorusunu akla getirmektedir.

Kulüp çalışmaları sürecinde uygulanması gereken ilkeler; katılımcılık, üretkenlik, işbirliği, planlılık, gönüllülük ve süreklilik ilkeleridir. Öğrenci kulüplerinde bu ilkelerin uygulanıp uygulanmadığı ve uygulamanın işlerliği ile ilgili Türkiye’de henüz kapsamlı bir çalışma yapılmamıştır.

Bu araştırma ile Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ortaöğretim okullarında, kulüp danışmanlığı yapan öğretmenler ile kulüp üyesi öğrencilerin öğrenci kulüplerinin temel ilkelerini uygulama durumları saptanmaya çalışılmıştır.

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, 2006-2007 eğitim-öğretim yılında ortaöğretim kurumlarında uygulanan öğrenci kulüpleri uygulamasının *katılımcılık, planlılık, gönüllülük, işbirliği, süreklilik ve üretkenlik* ilkeleri temel alınarak öğrenci ve öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesidir. Bu amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

1. Liselerde öğrenim gören öğrenci kulübü üyesi öğrenciler ve kulüp danışmanı öğretmenler kulüp çalışmaları dahilinde hangi etkinlik ve projeleri gerçekleştirmektedir?
2. Liselerde öğrenim gören öğrenci kulübü üyesi öğrenciler ve kulüp danışmanı öğretmenler öğrenci kulüplerinin temel ilkelerini ne sıklıkta uygulamaktadır?
3. Liselerde görev yapan kulüp danışmanı öğretmenlerin öğrenci kulüplerinin temel ilkelerini uygulama durumları:
  - Cinsiyetlerine
  - Görev yaptıkları okul türüne
  - Kıdemlerine
  - Branşlarına
  - Danışmanı oldukları kulüp türüne göre farklılaşmakta mıdır?

4. Liselerde öğrenim gören öğrenci kulübü üyesi öğrencilerin öğrenci kulüplerinin temel ilkelerini uygulama durumları;

- Cinsiyetlerine

- Öğrenim gördükleri okul türüne

- Sınıflarına

- Alanlarına

- Üyesi oldukları kulüp türüne

göre farklılaşmakta mıdır?

5. Liselerde öğrenim gören öğrenci kulübü üyesi öğrenciler ve kulüp danışmanı öğretmenlerin öğrenci kulüplerinde gerçekleştirilen kulüp çalışmalarının niteliğini nasıl değerlendirmektedirler?

6. Liselerde öğrenim gören öğrenci kulübü üyesi öğrencilerin ve kulüp danışmanı öğretmenlerin öğrenci kulüpleri ile ilgili yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik getirdikleri öneriler nelerdir?

1.5. Araştırmanın Önemi

Eğitimin en önemli işlevlerinden birisi bireyin kendi kişisel gelişimini tamamlamasına yardımcı olmak ve sosyal hayata hazırlamaktır. Okulun bu işlevini gerçekleştirilmesi öğrencinin okulda geçirdiği yaşantısı ile yakından ilgilidir. Öğrenciler derslerde kendilerine sunulan öğretim programlarından daha çok okuldaki sosyal yaşamdan öğrenmektedir. Bu alanda yapılan araştırmalar bu görüşü desteklemektedir (Berk, 1992; Sarı, 2007; Demirel, 2004; Doğanay ve Sarı, 2004; Tezcan, 2003; Willis, 2006). Bundan dolayı okullardaki sosyal etkinlikler daha da önem kazanmaktadır.

Türk Eğitim sisteminde yakın zamana kadar bu konuda ciddi eksiklikler baş göstermektedir. Okullardaki eğitim genelde akademik ağırlıklıdır ve öğrencinin bireysel ve sosyal gelişimin yeterince önem verilmemektedir. Yakın zamanda eğitim programlarında bu eksiklikleri gidermek noktasında bazı gelişmeler olduğu bilinmektedir. Bu kapsamda gerçekleştirilen Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği (2005) buna bir örnektir. Ancak birçok alanda olduğu gibi bu alanda da uygulamalara bakıldığında okullarda sosyal etkinliklere yeterince önem verilmediği ve uygulamaların işe dönük olmadığı görülmektedir.

Buna karşın, sosyal etkinlikler etkili bir şekilde planlandığı ve uygulandığı takdirde öğrencilere birçok kazanımları olduğu görülmektedir. Bunlardan birincisi, öğrencilerin kişisel ve sosyal gelişimine katkısıdır. Ders dışı etkinlikler öğrencileri gerek akademik alanda ve mesleki alanda gelişmelerine katkı sağlamaktadır. Sosyal etkinliklerin bireylerin eğitimine en önemli katkılarından birisi de demokrasi kültürünü öğrencilere kazandırmadaki rolüdür. Toplumsal yaşamdaki güncel problemlerin birçoğunun asıl nedeni kabul edilen demokrasi kültürünün bireylere kazandırılması ancak okul ortamında demokrasinin yaşatılması ile mümkün olur. Bu da okuldaki örtük programın yani sosyal etkinliklerin kapsamına girmektedir. Aynı zamanda, örtük program öğrencilerin akademik başarılarına da doğrudan ve dolaylı olarak katkı sağlamaktadır. Akademik alan kulüpleri buna iyi bir örnektir. Aynı şekilde okula devam etmek istemeyen sorunlu öğrencilerin okula tekrar kazandırılması da çoğu zaman sosyal etkinlikler sayesinde olmaktadır. Bunun yanında okullarda ve sosyal hayatta meydana gelen şiddet ve disiplin sorunlarının çözümünde de ders dışı etkinlikler ön plana çıkmaktadır.

Öğrenci kulüpleri öğrencilerin gruplar halinde çeşitli sosyal etkinliklere yönelmesini sağlayarak yaparak ve yaşayarak öğrenecekleri ortamlar oluşturur. Öğrenci kulüpleri bireylerin sosyal hayatta karşılaşacakları işbirliği yapabilme, planlı çalışma, aldığı görevi yerine getirme, iletişim kurma, kendini ifade edebilme gibi yetileri kazanmalarında önemli bir role sahiptir. Bunun yanında bireylerin sorumluluk alma, kendine güven duyma, empati geliştirme gibi kişisel gelişmeleri noktasında da öğrenci kulüpleri uygulamasının katkıları görülmektedir.

Öğrenci kulüplerinin ilkelerinin uygulanma durumlarının bilinmesi Milli Eğitim Bakanlığı'na bu konuda yapılabilecek çalışmalara yol göstereceği, sosyal etkinlikler ve öğrenci kulüpler konusunda hizmet yapılacak planlanmalarda, öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinde yol gösterebileceği düşünülmektedir.

Ayrıca, araştırma öğrenci kulüpleri dışındaki diğer sosyal etkinliklerin de planlanması ve yürütülmesi konusunda çeşitli fikirler sunması açısından da önem taşımaktadır.

1.6. Sayıtlılar

Bu bölümde araştırmanın sayıtlıları yer almaktadır.

- Veri toplama aracının kapsam geçerliliği için uzman kanısı yeterlidir.
- Araştırmaya katılan öğretmen ve öğrenciler anket maddelerini içtenlikle yanıtlamışlardır.

1.7. Sınırlılıklar

Bu bölümde araştırmanın sınırlılıkları belirtilmektedir.

Araştırma;

- 2007-2008 öğretim yılının birinci yarısında Kütahya il merkezinde bulunan ortaöğretim okullarında kadrolu olarak görev yapan ve kulüp danışmanlığı yürüten öğretmenler ile yine aynı okullardaki kulüp üyesi öğrencilerin görüşleri,
- Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği'nde (2005) geçen öğrenci kulüplerinin temel ilkeleri ile sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

Bu bölümde araştırmada geçen kavramların tanımları verilmektedir.

Danışman öğretmen: İlgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ders yılı başında yapılan öğretmenler kurulunda belirlenen kulüplere danışmanlık yapan öğretmendir (MEB, 2005).

Eğitim Programı: Öğrenciye okulda ve okul dışı ortamlarda önceden planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneğidir (Demirel, 2004:6).

Sosyal Beceri: Bireyin sosyal ortamlarda, olumlu sonuçlar elde etmesini sağlayan öğrenilmiş davranışlardır (Barış, 2008).

Sosyal Etkinlik: Öğrencilere içinde yaşadıkları topluma uyum sağlayabilecek sosyal beceriler kazandıran etkinliklerdir (Barış, 2008).

Sosyal Etkinlikler Kurulu: Müdürün görevlendireceği bir müdür yardımcısının başkanlığında danışman öğretmenlerin aralarından seçecekleri bir danışman öğretmen, kulüp temsilcilerinin aralarından seçecekleri üç öğrenci ile okul-aile birliğini temsilen iki veliden oluşan ve sosyal etkinlikleri koordine ve kontrol eden kuruldur (MEB: 2005).

Toplum hizmeti: Öğrencilerin yaş ve bilgi seviyelerine uygun öğrenci kulübü çalışmaları kapsamında, ayrı olarak veya bireysel olarak ya da grupla hazırlanacak çalışma planlarına ve projelere göre yapılan öğrencileri sosyal yaşama hazırlayan çalışmalardır (MEB: 2005).

Ortaöğretim: Ortaöğretim, temel eğitime dayalı en az üç yıllık öğretim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümüdür (Seçkin, 1996: 58).

Öğrenci Kulübü: Öğrencilerin öğrenimleri boyunca bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda okul içi ve okul dışı etkinliklerde bulunmalarını sağlamak amacıyla oluşturulan gruptur (MEB: 2005).

Örtük Program: Resmi programda belirtilen amaç ve faaliyetlerin dışında, öğrenme-öğretme süreci içerisinde ortaya çıkan bilgi, fikir ve uygulamalar sonucu öğrencilerin ulaştıkları nitelikleridir. (Yüksel, 2000: 62).

İkinci Bölüm

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, ele alınan konu ile ilgili veya bir bölümü açısından ilgili olarak yabancı ülkelerde ve Türkiye’de ulaşılabilen araştırmalara kısaca değinilmiş ve bunların sonuçlarına yer verilmiştir

Berk (1992) örtük programı konu edinen araştırmasında örtük program ve öğrenci kulüpleri ile ilgili yapılmış çeşitli araştırmalar incelemiş ve inceleme sonucunda: örtük program öğelerinden okullarda başlangıçta ders örtük program kapsamında düzenlenen; okul gazetesi, koro, orkestra, bando, drama kulübü gibi etkinliklerin zamanla okulun resmi programına dahil olduğu, öğrencilerin sınıf-içi etkinlikler, drama, toplum hizmeti, hobi tarzındaki aktivitelerden daha çok spor etkinliklerine yöneldikleri. Okulların öğrenci kulüpleri için yönetim ilke ve hedefleri belirledikleri, okullarda okul müdürü sosyal etkinliklerden birinci derecede sorumlu olduğu, okullarda öğrenci kulüpleri ve sosyal etkinliklerin düzenlenmesi, yürütülmesi ve kontrolünden sorumlu olmak üzere öğretmen ve öğrencilerden oluşan sosyal etkinlik komitesinin bulunduğu, okullarda kulüplerin sponsoru olan kurum ve kuruluşların sırasıyla okul idaresi öğrenciler ve eğitim fakülteleri tarafından belirlendiği, okulların sosyal etkinlikler için personeline ekstra ücret ödemediği saptanmıştır. Ayrıca, okul müdürlerinin sosyal etkinliklerin resmi ve düzenli olarak değerlendirmedikleri, öğrencilerin cinsiyetlerinin sosyal etkinliklere katılma düzeylerini etkilediği ortaya çıkmıştır.

Doğanay ve Sarı (2004)’nın “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerine Temel Demokratik Değerlerin Kazandırılma Düzeyi ve Bu Değerlerin Kazandırılması sürecinde Açık ve Örtük Programın Etkilerinin Karşılaştırılması” adlı araştırmalarına 174 İlköğretim 8. sınıf öğrencisi ve 22 sosyal bilgiler öğretmeni katılmıştır. Araştırmada önceden belirlenmiş olan demokratik değerler ve öğrencilerin bu değerleri kazanmalarında örtük programın etkisini araştırmışlardır. Araştırmada sorgulanan demokratik değerler; bağımsızlık, insan onuruna saygı, arkadaşlık, eşitlik, dürüstlük, sorumluluk, adalet, çeşitlilik, gizlilik ve çevreye saygıdır. Araştırma sonucunda örtük programın öğrencilere temel demokratik değerleri kazandırma düzeyi öğrencilere göre “iyi”, öğretmenlere göre ise “daha az” olarak bulunmuştur. Öğrenciler temel demokratik değerleri en çok evde ailelerinden, ikinci olarak derste öğretmenin anlattıklarından, sonra sınıfta öğretmen ve arkadaşlarının davranışlarından, daha sonra televizyon ve gazetelerden, son olarak okulda düzenlenen sosyal etkinliklerden kazandıklarını

belirtmişlerdir. Öğrencilere göre demokratik değerlerin kazanımında okulun etkisi %53' tür. Öğretmenlere göre temel demokratik değerlerin kazanılmasında problem kaynağı olarak en çok öğrenciden kaynaklanan eksiklikler, sonra sırasıyla aile ve çevreden kaynaklanan eksiklikler, yönetici tutumundan kaynaklanan eksiklikler, öğretmenin bilgi ve beceri eksikliği, programdan kaynaklanan eksiklikler gelmektedir. Öğretmenlerin demokratik değerlerin kazanılması konusundaki önerileri ise sırasıyla, öğretmenin model olması, sınıf ortamının demokratikleştirilmesi, ders konularının gerçek yaşamla bütünleştirilmesi, öğretim yöntemlerinin çeşitlendirilmesi ve programın yenilenmesidir.

Esen ve Aktuğ (2007) "Ergenlerde Akran Baskısı ve Benlik Saygısının İncelenmesi" adlı araştırmalarında; akran baskısı düzeyi ve cinsiyetleri farklı lise öğrencilerin benlik saygıları arasındaki farkları incelemiştir. Araştırma, lise birinci sınıfa devam eden 600 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırmada özellikle okul ortamında süregelen akran ilişkileri incelenmiş, okul kültürü ve örtük programın kapsamına giren öğrenciler arasındaki ilişkilerde akran baskısının rolü ele alınmıştır. Araştırma sonucunda, okul ortamında meydana gelen akran baskısı ile benlik saygısı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bunun yanında benlik saygısının akran baskısı düzeyine göre farklılaştığı ancak, cinsiyetin bu değişimi etkilemediği görülmüştür.

Bir başka araştırmada Holloway (2006: 90), çok çeşitli kültürel sınıflardan öğrencilerin eğitim gördüğü okul ortamında okul kültürünün ve örtük programın öğrencilerin eğitimi üzerindeki rolünü açıklamaktadır. İyi örgülenmiş bir okul atmosferinde, kendine güven kazandırma, okul kültürüne katılım ve bir gruba ait olma gibi duyguların öğrencinin kişisel, sosyal ve akademik gelişimlerini olumlu yönde etkilemektedir.

Kalaycı'nın (2005), "İlköğretim Okulu Öğrencileri Okullarında Hangi Durumları Problem Olarak Algılamaktadır?" adlı araştırmasına 180 beşinci sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırma kapsamında öğrencilere örtük programın da kapsamına giren okuldaki öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci ilişkileri, öğrencilerin öğrenmelerini etkileyen okulun fiziksel ve sosyal ortamını sorgulayan sorular yöneltilmiştir. Araştırmanın sonunda öğrencilerin okulda problem olarak algıladıkları durumların birincisi sınıf-içi iletişime katılan öğretmen ve öğrencilerin arasındaki ilişkiler yer alırken, ikinci olarak da okulun sosyal yaşamında yer alan idareci, öğretmen, veli, öğrenci ve diğer personel arasındaki ilişkilerden kaynaklanan sorunların ağırlıklı olduğu görülmüştür. Sonuç olarak, öğrenciler fiziksel yetersizliklerden daha çok

örtük programının kapsamına giren okulun sosyal ortamından kaynaklanan yetersizliklerin problemlerin kaynağını oluşturduğunu belirtmişlerdir.

Özdemir (2006), “Okul Kültürünün Oluşturulması ve Çevreye Tanıtılmasında Okul Müdürlerinden Beklenen ve Onlarda Gözlenen Davranışlar” adlı araştırmasının evreninde 162 Bakanlık Müfettişi yer almaktadır. Araştırmada sonuç olarak okul müdürlerinin kendi okul kültürünü oluşturmaları ve çevreye tanıtılmalarının önemi ortaya çıkmıştır. Araştırmada örtük programın da çok önemli bir parçası olduğu okul kültürünü oluşturmak için müdürlerin önce kültür kavramını daha sonra okul kültürünü oluşturan temel değerleri tanımalarını, daha sonra da olumlu kültür değerlerini kullanarak olumsuz kültür değerlerini azaltmaya çalışmaları gerekliliği sonucu ortaya çıkmıştır.

Sarı, Ötünç ve Erceylan (2007) “Liselerde Okul Yaşam Kalitesi: Adana İli Örneği” adlı araştırmalarında lise öğrencilerinin okullarının yaşam kalitesine ilişkin algılarını incelemiştir. Araştırmaya 478 öğrenci katılmıştır. Araştırmada öğrencilerin okullarındaki yaşam kalitesini genel olarak orta düzeyde algıladıkları, kız ve erkek öğrencilerin okul yaşam kalitesi algıları arasında önemli farklılıklar olmadığı, üst sosyo-ekonomik düzeydeki liselerdeki liselerde okul yaşam kalitesinin daha yüksek olduğunu ve sınıf düzeyi yükseldikçe öğrencilerin liselerdeki yaşam kalitesinin daha olumlu algıladıkları ortaya çıkmıştır.

Tümüklü (2007), “Liselerde Öğrenci Çatışmaları, Nedenleri, Çözüm Stratejileri ve Taktikleri” adlı araştırmasında lise öğrencileri arasında yaşanan kişiler arası çatışmaların doğasını ve çözüm stratejilerini öğrencilerin, öğretmenlerin ve okul yöneticileri açılarından incelemiştir. Araştırmaya 359 öğrenci, 75 öğretmen, 21 okul yöneticisi katılmıştır. Araştırmanın odak noktası öğrencilerin okul ortamında ders ortamlarından daha çok etkilendikleri idareci-öğretmen ve öğrenciler arasındaki ilişkiler ve çatışmalar oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, öğrencilerin kendilerine ilişkin algıları ile öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin öğrencilere ilişkin algıları arasında farklılıklar saptanmıştır. Öğrenci çatışmalarının türlerine, nedenlerine ve çözüm stratejilerine ilişkin öğrenci görüşleri ile öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşleri farklılaşmaktadır. Buna karşın okul yöneticileri ve öğretmenler kendilerine ilişkin nedenleri çok az vurgulamışlardır. Öğrenciler ise kendilerine ilişkin özellikler ile yapıcı çatışma çözüm stratejilerini daha çok öne çıkarmışlardır.

Üçüncü Bölüm

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma evreni, araştırmada kullanılan bilgi toplama aracı ile aracın uygulanması ve elde edilen verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

3.1.Araştırmanın Modeli

Liselerde uygulanan öğrenci kulüpleri uygulamalarının değerlendirilmesinin amaçlandığı bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır” (Karasar, 1995: 77). Bu model çerçevesinde, ortaöğretim kurumları 10. ve 11. sınıf kulüp üyesi olan öğrencilere ve bu okullarda görev yapan öğrenci kulübü danışmanı öğretmenlere uygulanan bir anketle toplanan verilere dayalı olarak öğrenci kulüpleri uygulaması değerlendirilmiştir.

3.2.Çalışma Evreni

Araştırmanın çalışma evreni, 2007- 2008 öğretim yılında Kütahya ili merkezindeki 15 lisede görev yapan kulüp danışmanı öğretmenler ile aynı okullardaki kulüp danışmanı öğrencilerden oluşmuştur. Çalışma evreni büyük olmadığı için ayrı bir örneklem alma yoluna gidilmemiştir. Çalışma, uygulama yapılan okullarda (Ek-7) görev yapan kulüp danışmanı öğretmenlerle, kulüp üyesi öğrenciler üzerinde yürütülmüştür. Çizelge 2’de araştırmanın çalışma evreni ile ilgili sayısal verilmiştir.

Çizelge 2
Araştırmanın Çalışma Evreni

Çalışma Evrenini Oluşturan Okullar	Okul Sayısı	Çalışmaya Katılan Klüp Dan. Öğretmeni Sayısı	Değerlendirme Dışı Bırakılan Öğretmen Sayısı	Değerlendirmeye Alınan Öğretmen Sayısı	Çalışmaya Katılan Öğrenci Sayısı	Değerlendirme Dışı Bırakılan Öğrenci Sayısı	Değerlendirmeye Alınan Öğrenci Sayısı
Meslek Lisesi	4	56	12	45	187	17	170
Lise	5	34	10	24	143	13	130
Anadolu Lisesi	6	60	13	46	143	13	130
Toplam	15	150	35	115	473	43	430

Kütahya ili merkezinde 17 ortaöğretim kurumu bulunmaktadır. Ancak iki ortaöğretim kurumunda araştırmanın ön deneme çalışması yapıldığından bu kurumlar araştırmaya katılmamıştır. Geriye kalan 15 lise; Meslek Lisesi, Lise, Anadolu Lisesi olmak üzere üç kümeye ayrılmıştır. Çalışma evreninde tüm okullarda 2006-2007 Öğretim yılında kulüp danışmanlığı yapmış toplam 160 öğretmen vardır. Araştırmanın uygulandığı tarihlerde izinli ve raporlu olan öğretmenler ve ankete yanıt vermek istemeyen öğretmenler nedeniyle çalışma evreni 150 öğretmenden oluşmuştur. Yapılan inceleme sonucunda 35 öğretmenin araştırma anketini eksik ya da yanlış doldurdukları tespit edilmiştir. Sonuç olarak, 115 öğretmen anketi değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırma 2007- 2008 yılının ilk döneminde gerçekleştirildiği için uygulamaya okullardaki 9. sınıflar dahil edilmemiştir. Ayrıca sadece 3 Meslek lisesinde 12. sınıf bulunması, diğer liselerde bulunmaması nedeniyle 12. sınıflar da uygulama dışı bırakılmıştır. Uygulama liselerin 10 ve 11. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Anket toplam 473 öğrenciye dağıtılmış bunlardan 43'nün anketi eksik ya da yanlış doldurulduğu tespit edilmiştir. Toplam 430 öğrenci anketi değerlendirmeye alınmıştır. Çalışma evreninde yer alan okullardan çalışmaya katılan öğrenci ve öğretmenler basit tesadüfi örnekleme alma yöntemiyle seçilmiştir. Bunun için her okulun 10. ve 11. sınıflarından 30'ar öğrenci rastlanımsal olarak seçilmiştir.

Uygulamaya katılan öğretmenlerin kişisel bilgileri çizelge 3'te gösterilmiştir.

Çizelge 3
Çalışma Evrenini Oluşturan Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri
(N=115)

Kişisel Özellikler		N	%
Cinsiyet	Erkek	42	36,5
	Kadın	73	63,5
Okul	Meslek Lisesi	45	39,1
	Lise	24	20,9
	Anadolu Lisesi	46	40,0
Kıdem	1-6 Yıl	13	11,3
	7-10Yıl	33	28,7
	10 Yıldan çok	69	60,0
Branş	Fen Bilimleri	39	33,9
	Sosyal Bilimler	37	32,2
	Meslek Dersleri	16	13,9
	Yabancı Dil	23	20,0
Kulüp	Serbest Zaman Kulüpleri	37	32,2
	Akademik Kulüpler	22	19,1
	Topluma Hizmet Kulüpleri	56	48,7

Çizelge 3'te görüldüğü gibi araştırmanın çalışma evrenine giren Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin % 36,5'i erkek, % 63,5'i kadındır. Öğretmenlerin görev yaptıkları okullar incelendiğinde % 39,1'i Meslek Lisesi, % 20,9'u Lise, % 40'ı Anadolu Lisesinde görev yapmaktadır. Kulüp Danışmanlığı yapan öğretmenlerin % 33,9'u 1- 6 yıl, % 28,7'si 7-10 yıl, % 60'ı 10 yıldan daha çok hizmet yılına sahiptir. Öğretmenlerin branşlarına bakıldığında % 33,9'u Fen Bilimleri, % 32,2'si Sosyal Bilimler, % 13,9'u, Meslek Dersleri, % 20'si Yabancı Dil derslerini okutmaktadırlar. Öğretmenlerin danışmanlığını yaptığı kulüplere bakıldığında; % 32,2'si Serbest Zaman Kulüpleri, % 19,1'i Akademik Kulüpleri, % 48,7'si Toplum Hizmeti Kulüplerinden sorumlu oldukları görülmektedir.

Çizelge 4'te araştırmaya katılan kulüp üyesi öğrencilerin kişisel özelliklere göre dağılımları verilmiştir.

Çizelge 4
Çalışma Evrenini Oluşturan Öğrencilerin Kişisel Özellikleri
(N=430)

Kişisel Özellikler		N	%
Cinsiyet	Erkek	179	41,6
	Kadın	251	58,4
Okul	Meslek Lisesi	159	37,0
	Lise	114	26,5
	Anadolu Lisesi	157	36,5
Sınıf	10	220	51,2
	11	210	48,8
Alan	Fen-Matematik	122	28,4
	Türkçe-Matematik	178	41,4
	Sözel	53	12,3
	Meslek Dersleri	77	17,9
Kulüp	Serbest Zaman Kulüpleri	161	37,4
	Akademik Kulüpler	73	17,0
	Toplum Hizmeti Kulüpleri	196	45,6

Araştırmanın evrenine katılan kulüp üyesi öğrencilerin cinsiyetlerine bakıldığında, % 41,6'sı erkek, % 58,4'ünün kadın olduğu görülmektedir. Öğrencilerin % 37'si Meslek Liselerinde, % 26,5'i Liselerde, % 36,5'i Anadolu Liselerinde Öğrenim görmektedir. Öğrencilerin % 51,2'si 10. sınıf, % 48,8'i ise 11.sınıfa devam etmektedir. Alanlarına bakıldığında, öğrencilerin % 28,4'ü Fen-Matematik, % 41,4'ü Türkçe-Matematik, % 1,3'ü Sözel Alan, % 17,9'u Mesleki alanlarda öğrenim görmektedir. Öğrencilerin % 37,4'ü Serbest Zaman kulüpleri, % 17'si Akademik Kulüpler, % 45,6'sı Toplum Hizmeti Kulüpleri ile ilgili çalışmalara katılmaktadırlar.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada ortaöğretim kurumlarında görevli kulüp danışmanı öğretmenlerle yine ortaöğretim kurumlarının 10. ve 11. sınıflardaki kulüp üyesi öğrencilerin Öğrenci kulüpleri ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla, araştırmacı tarafından "Öğrenci Kulüpleri Değerlendirme Öğrenci Anketi"(Ek-8) ve "Öğrenci Kulüpleri Değerlendirme Öğretmen Anketi"(Ek-9) adında iki ayrı anket hazırlanmıştır. Anketlerin hazırlanmasında öncelikle öğrenci kulüpleri ile ilgili kaynaklar taranmış ve öğrenci kulüplerinin yasal dayanaklarına dayalı olarak Milli Eğitim Bakanlığı Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğinden yararlanılmıştır. Öğretmenlere ve öğrencilere yönelik düzenlenen anketler iki ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümlerinde, öğretmen ve öğrencilere yönelik kişisel bilgileri belirlemeye dönük 5 soru yer almaktadır. İkinci bölümlerinde ise, öğrenci ve öğretmenlerin öğrenci kulüpleri uygulaması ile ilgili görüşleri ve deneyimleri belirlemek için 40 madde bulunmaktadır. Anketlerde soruların seçenekleri farklı şekilde düzenlenmiştir. Buna göre, üçlü derecelendirilmiş 1-31. anket maddelerinde “her zaman”(3 puan), “hiçbir zaman”(1 puan), “bazen”(2 puan) gibi üçlü derecelendirilmiş olup, 32, 33, 34.maddeler öğretmen ve öğrencilerin öğrenci kulüplerinde gerçekleştirdikleri etkinlikleri saptamak amacıyla bir veya birden fazla seçeneği işaretleyebilecekleri şekilde düzenlenmiştir. 35, 36, 37, 38 ve 39. maddelerde “evet” veya “hayır” şeklinde düzenlenmiştir. Son olarak 40. maddede öğrenci ve öğretmenlerden liselerde uygulanan öğrenci kulüpleri ile ilgili sorun ve önerilerini belirlememeleri sunmaları istenmiştir.

Öğretmenlere ve öğrencilere yönelik anketlerdeki 1, 2, 3, 4, 5, 6. maddeler öğrenci kulüplerinin “katılımcılık” ilkesini, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13. maddeler “gönüllülük” ilkesini, 14, 15, 16, 17, 18, 19. maddeler “işbirliği” ilkesini, 20, 21, 22 ve 35, 36, 37, 38, 39. maddeler “süreklilik” ilkesini, 23, 24, 25, 26, ve 32, 33. maddeler “ üretkenlik” ilkesini, 27, 28, 29, 30, 31 ve 34. maddeler de “planlılık” ilkesinin uygulanıp uygulanmadığını sorgulamaktadır. Anketlerdeki madde dağılımları ve madde numaraları Çizelge 5’te verilmiştir.

Çizelge 5
Anketi Oluşturan İlkeler İlişkin Maddelerin Dağılımı ve Sayısı

	İlkeler	Madde No	Madde Sayısı
1	Katılımcılık	1-6	6
2	Gönüllülük	7-13	7
3	İş Birliği	14-19	6
4	Planlılık	27-31	5
5	Süreklilik	20-22 35-39	8
6	Üretkenlik	23-26 32-33	6

Oluşturulan ilk taslak anket danışman öğretim üyesinin görüş ve önerileri çerçevesinde düzeltilerek hazır duruma getirilmiştir. Hazırlanan anket, geçerlik çalışması için program

geliştirme ve eğitim bilimleri alanında çalışan on uzman ve araştırmacıya ve liselerde görevli 25 kulüp danışmanı öğretmene sunulmuştur ve önerileri alınmıştır.

Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları sonucunda uygulamaya hazır hale gelen anketin uygulanabilmesi için Kütahya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne başvurularak gerekli izin alınmıştır (Ek- 10).

Anketler 2007- 2008 öğretim yılı içinde 15 Kasım- 10 Aralık 2007 tarihleri arasında çalışma evreninde bulunan tüm ortaöğretim okullarında araştırmacı tarafından uygulanmış ve araştırma için gerekli verilerin toplanması tamamlanmıştır.

3.4. Verilerin Çözümlemesi

Verilerin çözümlenmesine geçilmeden önce toplanan anketler incelenmiş ve eksik veya yanlış doldurulan anketler değerlendirmeye alınmamıştır. Değerlendirmeye alınan anketlere 1'den başlanarak sıra numaraları verilmiş ve formlardan elde edilen veriler bilgisayar ortamında işlenmeye hazır duruma getirilmiştir. Veri toplama aracının kişisel bilgiler bölümünde yer alan sorulara verilen yanıtlar kodlanmış ve bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Toplanan verilerin çözümlenmesinde SPSS programı kullanılmıştır. Araştırmada yapılan istatistiksel çözümlenmelerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak belirlenmiştir.

- Birinci alt sorunun çözümlenmesinde verilerin nasıl bir dağılım gösterdiğini belirlemek amacıyla frekans (f), yüzde (%) ve ortalama hesaplamaları kullanılmıştır. Veriler çizelge haline getirilip gösterilmiştir. Frekans, yüzde ve ortalama hesaplamaları her bir ilkeye verilen yanıtlar için ayrı ayrı gerçekleştirilmiştir. Bu hesaplamaların amacı öğretmen ve öğrencilerin her bir ilkeye ait maddeleri uygulama durumlarını belirlemektir. Ortalamaların sözel anlatıma dönüştürülmesi için ortalama aralığı hesaplanmıştır. Bu hesaplamada; ölçeğin sınıflandırılmasında aralık değeri olarak: $3-1= 2$, $2/3= 0,66$ değeri olarak bulunmuştur. Ortalamaların sözel anlatıma dönüştürülebilmesi için aralık değeri dereceleme ölçeğindeki en küçük değerden başlayarak her bir dereceye eklenmiş, böylece ortalamalar sözel ifadeye dönüştürülmüştür. Buna göre :

1.00- 1.66 Hiçbir zaman

1.66- 2.33 Bazen

2.33- 3.00 Her zaman

- Araştırmanın ikinci ve üçüncü alt soruların tüm seçenekleri için araştırma anketinin 1-31 maddelerinden elde edilen ortalama puanlarla işlem yapılmıştır. Alt soruların çözümünde t testi, varyans analizi ve tukey testinden yararlanılmıştır. Sonuçlar çizelge halinde sunulmuştur.
- Araştırmanın dördüncü amacına yönelik olan maddeler numaralandırılmış ve yüzde ve frekanslarına bakılmıştır. Bunlar çizelge halinde sunulmuştur.
- Araştırmanın beşinci amacına yönelik olan etkinlikler numaralandırılmış ve yüzde ve frekanslarına bakılmıştır. Bunlar çizelge halinde sunulmuştur.
- Araştırmanın altıncı sorunun çözülmesi için öğretmen ve öğrencilerin dile getirdikleri sorun ve öneriler maddeler halinde toplanmış, yüzde ve frekansları hesaplanarak tablo haline getirilmiştir.

Dördüncü Bölüm

BULGULAR VE YORUMLARI

Bu bölümde araştırma sorularının çözümü için toplanan verilerin çeşitli istatistiksel teknikler kullanılarak çözümlenmesi ile elde edilmiş olan bulgulara ve bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

Bulguların ve yorumların ele alınışında, araştırmanın amacıyla ilgili soruların sırası izlenmiştir. Bu amaçlar;

- Liselerde öğrenim gören öğrenci kulübü üyesi öğrencilerin ve kulüp danışmanı öğretmenlerin kulüp çalışmaları dahilindeki etkinlik ve projeleri gerçekleştirme durumları,
- Liselerde öğrenim gören öğrenci kulübü üyesi öğrenciler ve kulüp danışmanı öğretmenlerin öğrenci kulüplerinin temel ilkelerini uygulama sıklıkları,
- Liselerde görev yapan kulüp danışmanı öğretmenlerin öğrenci kulüplerinin temel ilkelerini cinsiyetlere, görev yaptıkları okullara, kıdemlere, branşlara ve kulüplere göre uygulama durumları,
- Liselerde öğrenim gören öğrenci kulübü üyesi öğrencilerin öğrenci kulüplerinin temel ilkelerini cinsiyetlere, eğitim gördükleri okullara, alanlara, sınıflara ve kulüplere göre uygulama durumları,
- Kulüp danışmanı öğretmenler ve kulüp üyesi öğrencilerin yürüttükleri kulüp çalışmalarının nitelikleri,
- Liselerde öğrenim gören öğrenci kulübü üyesi öğrencilerin ve kulüp danışmanı öğretmenlerin öğrenci kulüpleri ile ilgili öne sürdükleri sorunlar ve bu sorunlara getirdikleri öneriler yer alıyor.

Araştırma verileri yukarıda verilen araştırma amaçları doğrultusunda analiz edilerek aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

4.1. Öğrenci Kulübü Üyesi Öğrenciler ve Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin Kulüp Çalışmaları Dahilinde Uyguladıkları Etkinlik ve Projeler

Araştırmada kulüp üyesi öğrenciler ve kulüp danışmanı öğretmenlerinin kulüp çalışmaları içinde gerçekleştirdikleri etkinlikler ve projeler belirlenmek istenmiştir. Bunun için öğrenci ve öğretmenlerin araştırma anketinde yer alan ilgili sorulara verdikleri yanıtların frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar Çizelge 6'da verilmiştir.

Çizelge 6
Öğretmenlerin ve öğrencilerin gerçekleştirdikleri etkinlik ve projeler

Öğretmen Öğrenci (N=430)		(N=115)	
		Evet	
Hayır		Hayır	
Durum		f	%
f	%	f	%
%	f	%	f
Madde 3: Etkinlikler			
Gezi		29	25,2
86			74,8
141	32,8		289
67,2			
Yarışma		33	28,7
82			71,3
103	24,0		327
76,0			
Gösteri		18	15,7
97	84,3		62
14,4	368	85,6	
Tiyatro		9	7,8
106	92,2		76
17,7	354	82,3	
Defile		1	0,9
114	99,1		9
2,1	421	97,9	
Sergi		18	15,7
97	84,3		55
12,8	375	87,2	
Kermes		9	7,8
106	92,2		61
14,2	369	85,8	
Diğer		40	34,8
75	65,2		71
16,5	359	83,5	
Madde 33: Yayınlar			
Gazete		47	40,9
68			59,1
121	28,1		309
71,9			

Dergi	13	11,3
102		88,7
99	23,0	331
77,0		
Broşür	11	9,6
104		90,4
47	10,9	383
89,1		
Web sitesi	2	1,7
113		98,3
46	10,7	384
89,3		
Pankart	12	10,4
103		89,6
43	10,0	387
90,0		
Diğer	29	25,2
86	74,8	26
6,0	404	94,0
Madde 34. Proje Alanları		
Bilimsel	28	24,3
87		75,7
86	20,0	344
80,0		
Sosyal	69	60,0
46		40,0
201	46,7	229
53,3		
Kültürel	53	46,1
62		53,9
156	36,3	274
63,7		
Sanatsal	19	16,5
96		83,5
81	18,8	349
81,2		
Sportif	12	10,4
103		89,6
84	19,5	346
80,5		
Diğer	4	3,5
111		96,5
18	4,2	412
95,8		

Çizelge 6'da öğrenci kulüpleri çalışmaları içinde yer alması gereken bazı etkinlik, yayın ve proje alanlarını sorgulayan maddeler yer almaktadır. Öğretmen ve öğrencilerin gerçekleştirdikleri etkinliklerden en fazla uygulanan etkinlikler ve en az uygulanan etkinliklere göre sıralı olarak yorumlanmıştır.

Birinci madde olan "etkinlikler"e baktığımızda öğretmenlerin % 25,2'si ve öğrencilerin % 32,8'i kulüp çalışmaları içinde "gezi" düzenlemediklerini belirtmişlerdir. İkinci etkinliğe öğretmenlerin % 28,7'si ve öğrencilerin % 24'ü "yarışma" düzenlediklerini belirtmişlerdir. Üçüncü maddede öğretmenlerin % 15,7'si ve öğrencilerin % 14,4'ü kulüplerde "gösteri" düzenlediklerini belirtmişlerdir. Tiyatro etkinliğine öğretmenlerin % 7,8'si ve öğrencilerin % 17,7'si "evet" yanıtını vermişlerdir. Defile etkinliğini ise bir öğretmenlerin %99,1'i ve öğrencilerin %97,9'u "hayır" cevabını vermişlerdir. Bir diğer etkinlik olan "sergiye" öğretmenlerin % 84,3'ü ve öğrencilerin % 7,2'si uygulamadıklarını söylemişlerdir. "Kermes" etkinliğine öğretmenlerin % 15,7'si ile öğrencilerin % 12,8'i düzenlediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin %34,8'i, Öğrencilerin ise % 16,5'i bu etkinlikler dışında başka etkinlikler düzenlediklerini söylemişlerdir. Bu etkinlikler ise münazara, sunum gibi farklı etkinliklerdir. Kulüp çalışmaları dahilinde yürütülen etkinliklere ait öğrenci ve öğretmen yanıtlarına bakıldığında çoğunlukla etkinliklerin uygulanmadığı söylenebilir.

Çizelge 6'da ikinci bölümü kulüp çalışmaları dahilinde öğrenci ve öğretmenlerin çıkarttıkları yayınlar yer almaktadır. Bu yayınlardan birincisi "gazetedir". Öğretmenlerin % 59,1'i ve öğrencilerin % 71,9'u gazete çalışması yapmadıklarını belirtmiştir. Dergi için öğretmenlerin % 11,3'ü öğrencilerin % 23'ü kulüp çalışmaları içinde herhangi bir "dergi" çalışması yapmadıklarını söylemişlerdir. Öğretmenlerin % 9,6'u ve öğrencilerin % 10,9'u kulüp içerisinde "broşür" çalışması yapmamıştır. Bu bölümde bir diğer madde olan "web sitesi"ne öğretmenlerin % 1,7'si ve öğrencilerin % 10,7'si "web sitesi" hazırlamadıklarını belirtmişlerdir. Son madde olan "pankart" için öğretmenlerin % 10,4'ü ve öğrencilerin % 10'u pankart çalışması yapmadıklarını söylemişlerdir. Pano, bildiri gibi "diğer" kısma giren yayınlar için öğretmenlerin % 25,2'si öğrencilerin % 6'sı "evet" yanıtını vermiştir. Bu bölüme ilişkin öğretmen ve öğrenci yanıtlarına bakıldığında kulüp çalışmaları içinde yayınlara yeterince yer verilmediği söylenebilir.

Çizelge 6'da son bölümde "proje alanları" yer almaktadır. Bunlardan birincisi için öğretmenlerin % 24,3'ü, öğrencilerin ise % 20'si kulüp çalışmalarında "bilimsel projeler"

yürüttüklerini söylemişlerdir. Yine, öğretmenlerin % 60'ı ve öğrencilerin % 46,7'si kulüp çalışmaları içinde "sosyal çalışmalar" yürüttüklerini belirtmişlerdir. "Kültürel" alan için ise öğretmenlerin % 46,1'i öğrencilerin % 36,3'ü kültürel çalışmalar yürüttüklerini belirtmişlerdir. Başka bir alan olan "Sanatsal Alanlar" için öğretmenlerin % 16,5'i öğrencilerin % 18,8'i bu alanda kulüp çalışması yaptıklarını söylemişlerdir. Yine öğretmenlerin % 10,4'ü ve öğrencilerin % 19,5'i "sportif aktiviteler" düzenlediklerini belirtmiştir. Ekonomi ve eğitim gibi bu alanlar dışında kalan diğer alanlarda ise öğretmenlerin % 3,5'i, öğrencilerin % 4,2'si çalışmalar yaptıkları şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu sonuçlara göre öğrenci kulüplerinin genelde sosyal alanlarda çalışmalar yaptıkları söylenebilir.

Sonuçlara bakıldığında öğretmen ve öğrencilerin kulüp çalışmaları içinde çeşitli etkinlik ve projelere yeterince yer vermedikleri söylenebilir.

4.2. Liselerde Öğrenim Gören Öğrenci Kulübü Üyesi Öğrenciler ve Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin Öğrenci Kulüplerinin Temel İlkelerini Uygulama Sıklıkları

Liselerde uygulanan öğrenci kulüplerinin değerlendirilmesi ile ilgili amaçlardan ilki kulüp danışmanı öğretmenlerin ve kulüp üyesi öğrencilerin kulüplerin temel ilkelerini uygulama sıklıklarını belirlemektir. Kulüplerin temel ilkelerinin uygulanmasına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin belirlenmesi için:

- *Katılımcılık,*
- *Planlılık,*
- *Gönüllülük,*
- *İşbirliği,*
- *Süreklilik,*
- *Üretkenlik*

İlkelerine ilişkin frekans, yüzde ve aritmetik ortalamaları hesaplanmış, çizelge 7'de gösterilmiş ve çizelgelerin altında yorumlara yer verilmiştir.

Kulüp danışmanı öğretmenlerin ve kulüp üyesi öğrencilerin "Katılımcılık İlkesini" uygulama durumlarını gösteren toplam altı madde ile ilgili yanıtlara ilişkin frekans, yüzde ve aritmetik ortalamalar Çizelge 'de verilmiştir.

Çizelge 7
Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin ve Öğrencilerin “Katılımcılık İlkesi”ni Uygulama Sıklıkları

Katılımcılık	Dereceler						$\bar{X}$
	Her Zaman		Bazen		Hiçbir Zaman		
	f	%	f	%	f	%	
Öğretmen (N=115)							
1. Öğrenciler kulüp çalışmaları içindeki tüm etkinliklere aktif olarak katılmakta	16	3,9	90	78,3	9	7,8	2,06
2. Öğrenciler yapılan proje ve çalışmalarda fikirlerini sunmakta	18	15,7	89	77,4	8	7,0	2,08
3. Öğrenciler grupça yapılan görevleri tamamlamak için istekle çalışmakta	18	15,7	79	68,7	18	15,7	2,00
4. Etkinliklerin tamamı öğrenciler tarafından gerçekleştirilmekte	32	27,8	71	61,7	12	10,4	2,17
5. Öğrenciler aldıkları görevleri istekle yapabilmekte	19	16,5	83	72,2	13	11,3	2,05
6. Her bir öğrenci kulüp çalışmalarına aktif olarak katılmakta	14	12,2	79	68,7	22	19,1	1,93
$\bar{X}$							2,05
Öğrenci (N=430)							
1 Ben ve arkadaşlarım kulüp çalışmaları içindeki tüm etkinliklere aktif olarak katılmaktayız	169	39,3	231	53,7	30	7,0	2,32
2. Yapılan proje ve çalışmalarda fikirlerimi sunmaktayım	128	29,8	243	56,5	59	13,7	2,16
3. Grupça yapılan görevleri tamamlamak için istekle çalışmaktayım	221	51,4	163	37,9	46	10,7	2,40
4. Etkinliklerin tamamı öğrenciler tarafından gerçekleştirilmekte	152	35,3	251	58,4	27	6,3	2,29
5. Kulüp çalışmalarında aldığım görevleri istekle yapmaktayım	241	56,0	148	34,4	41	9,5	2,46
6. Her bir öğrenci kulüp çalışmalarına aktif olarak katılmakta	89	20,7	268	62,3	73	17,0	2,03
$\bar{X}$							2,28

Çizelge 7’de görüldüğü gibi araştırma anketinde “Katılımcılık İlkesi”ne ilişkin altı madde yer almaktadır. “Öğrenciler kulüp çalışmaları içindeki tüm etkinliklere aktif olarak katılmakta” maddesine öğretmenlerin % 78,3’ü “bazen” cevabını vermiştir. Bu maddeye ilişkin

öğretmenlerin cevaplarının aritmetik ortalaması 2,06'dır. Aynı etkinliğe öğrencilerin verdiği cevaplara bakıldığında; öğrencilerin % 53,7'si "bazen" seçeneğini işaretlemiştir. Bu maddeye ait öğrenci yanıtlarının aritmetik ortalaması 2,32'dir. Bu aritmetik ortalamalar öğretmen ve öğrencilerin, kulüp çalışmalarına "bazen" aktif olarak katıldıklarını ortaya koymaktadır.

"Öğrenciler yapılan proje ve çalışmalarda fikirlerini sunmakta" maddesini öğretmenlerin % 77,4'ü "bazen" şeklinde yanıtlamışlardır. Bu maddeye ait öğretmenlerin aritmetik ortalaması 2,08'dir. Aynı maddeyi öğrencilerin % 56,5'i "bazen" uyguladıklarını belirtmişlerdir. Öğrenci yanıtlarının bu maddeye ait aritmetik ortalaması 2,00 olduğu için öğrencilerin yapılan proje ve çalışmalarda fikirlerini "bazen" sundukları söylenebilir.

"Öğrenciler grupça yapılan görevleri tamamlamak için istekle çalışmakta" maddesine öğretmenlerin % 68,7'si "bazen" şeklinde cevap verirken, öğrenciler aynı maddeye % 51,4'le "her zaman" şeklinde yanıtlamışlardır. Bu maddede öğretmenlerin aritmetik ortalaması 2,00 iken öğrencilerin ortalaması 2,40'tır. Öğrenciler grupça yapılan görevleri tamamlamak için "her zaman" istekle çalıştıklarını belirtirken, öğretmenler öğrencilerin grup içerisindeki görevlerini "bazen" istekle yaptıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin % 61,7'si "Etkinliklerin tamamı öğrenciler tarafından gerçekleştirilmekte" maddesini "bazen" şeklinde yanıtlamıştır. Benzer şekilde öğrencilerin de % 58,4'ü bu maddeye "bazen" cevabını vermiştir. Öğretmenler 2,17 öğrenciler de 2,29 ortalama ile etkinliklerin "bazen" öğrenciler tarafından gerçekleştirdiğini belirtmişlerdir.

"Öğrenciler aldıkları görevleri istekle yapabilmekte" maddesine öğretmenlerin % 72,2'si bazen, öğrencilerin % 56'sı "her zaman" şeklinde yanıtlamışlardır. Öğretmenler 2,05 ortalama ile öğrencilerin kulüp içerisinde aldıkları görevleri "bazen" istekle yaptıklarını; öğrenciler ise 2,46 ortalama ile aldıkları görevleri "her zaman" istekle yerine getirdiklerini belirtmişlerdir. Bu maddeyle ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri farklılaşmaktadır.

"Her bir öğrenci kulüp çalışmalarına aktif olarak katılmakta" maddesine öğretmenlerin % 68,7'si, öğrencilerin de % 62,3'ü "bazen" yanıtını vermiştir. Öğretmenler 1,93; öğrenciler ise 2,03 ortalama ile her öğrencinin kulüp çalışmalarına "bazen" aktif olarak katıldığını belirtmişlerdir.

Sonuç olarak; “Katılımcılık İlkesi”yle ilgili altı maddeye ait öğretmenlerin aritmetik ortalaması: 2,05 iken, öğrencilerin aritmetik ortalaması: 2,28’dir. Aritmetik ortalamalara bakıldığında kulüp danışmanı öğretmenler ile kulüp üyesi öğrenciler kulüp çalışmalarında “katılımcılık İlkesini” “bazen” uyguladıkları söylenebilir.

Kulüp danışmanı öğretmenler ile kulüp üyesi öğrencilerin “Gönüllülük İlkesini” uygulama durumlarını gösteren toplam yedi maddenin yanıtlarına ilişkin frekans, yüzde ve aritmetik ortalamalar Çizelge 8’de verilmiştir.

Çizelge 8
Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin “Gönüllülük İlkesi”ni Uygulama Sıklıkları

Gönüllülük	Dereceler						$\bar{X}$
	Her Zaman		Bazen		Hiçbir Zaman		
	f	%	f	%	f	%	
Öğretmen (N=115)							
7.Öğrenciler yapılan çalışmalara ilgi göstermekte ve sorumluluk almakta	15	13,0	86	74,8	14	12,2	2,00
8. Öğrenciler kulübe kendi isteğiyle üye olmakta	43	37,4	60	52,2	12	10,4	2,26
9. Gönüllü velilerin çalışmalara katılımıyla ilgili “Gönüllü Veli Başvuru Formu” doldurulmakta	13	11,3	30	26,1	72	62,6	1,48
10.Öğrenci ya da öğretmenler kendi istediği alanda ve isim altında kulüp kurabilmekte	20	17,4	52	45,2	43	37,4	1,8
11. Öğrenciler kulüpte aldığı bir göreve kendi isteğiyle aday olmakta	35	30,4	70	60,9	10	8,7	2,21
12.Öğrenciler birden fazla kulüpte kendi isteğiyle yer alabilmekte	12	10,4	36	31,3	67	58,3	1,52
13. Öğrenciler kulüpte yapılan proje ve çalışmalara gönüllü olarak katkıda bulunmakta	15	13,0	78	67,8	22	19,1	1,93
$\bar{X}$							1,89
Öğrenci (N=430)							
7.Yapılan çalışmalara ilgi göstermekte ve sorumluluk almaktayım	203	47,2	195	45,3	32	7,4	2,39
8. Kulübe kendi isteğimizle üye olmaktadır	286	66,5	103	24,0	41	9,5	2,56
9. Gönüllü velilerin çalışmalara katılımıyla ilgili “Gönüllü Veli Başvuru Formu” doldurulmakta	35	8,1	98	22,8	297	69,1	1,39
10.Öğrenci ya da öğretmenler kendi istediği alanda ve isim altında kulüp kurabilmekte	73	7,0	159	37,0	198	46	1,7
11. Kulüpte aldığımız bir göreve kendi isteğimizle aday olmaktadır	242	56,3	158	36,7	30	7,0	2,49
12.Bir öğrenci birden fazla kulüpte kendi isteğiyle yer alabilmekte	42	9,8	84	19,5	304	70,7	1,39
13. Kulüpte yapılan projelere çalışmalara gönüllü olarak katkıda bulunmaktayım	131	30,5	232	54,0	67	5,6	2,14
$\bar{X}$							2,01

Çizelge 8de görüldüğü gibi “Gönüllülük İlkesi”ne ilişkin yedi madde yer almaktadır. Bu ilkeye ilişkin ilk madde olan “Öğrenciler yapılan çalışmalara ilgi göstermekte ve sorumluluk almakta” maddesine öğretmenlerin %74,8’i “bazen”, öğrencilerin 47,2’si “her zaman” şeklinde yanıtlamıştır. Bu maddeye ilişkin öğretmen cevaplarının aritmetik ortalaması 2,00 öğrenci cevaplarının ortalaması 2,39 dur. Bu nedenle öğrencilerin kulüp içerisinde yapılan çalışmalara “bazen” ilgi göstermekte ve sorumluluk almakta oldukları söylenebilir.

“Öğrenciler kulüplere kendi istekleriyle üye olmaktadır” maddesine öğretmenlerin %52,2’si “bazen” şeklinde yanıtlarken, öğrencilerin %66,5’i “her zaman” cevabını vermiştir. Bu maddeye ilişkin öğretmenlerin cevaplarının ortalaması 2,26, öğrencilerin aritmetik ortalaması ise 2,56’dır. Öğretmenler çoğunlukla öğrencilerin kulüplere “bazen” kendi istekleriyle üye olduklarını düşünürken öğrencilerin çoğunluğu kulüplere “her zaman” kendi istekleriyle üye oldukları belirtmiştir.

“Gönüllü velilerin çalışmalara katılımıyla ilgili Gönüllü Veli Başvuru formunun doldurulması” maddesine öğretmenlerin %62,6’si ve öğrencilerin %69,1’i “hiçbir zaman” yanıtını vermişlerdir. Bu maddeyle ilgili öğretmen cevaplarının aritmetik ortalaması 1,48, öğrencilerin cevaplarının aritmetik ortalaması ise 1,39’dur. Bu sonuçlardan yola çıkarak velilerin kulüp çalışmalarına “hiçbir zaman” katılmadığı söylenebilir.

“Öğrenci ve öğretmenler kendi istedikleri isim altında kulüp kurabilmekte” maddesine öğretmenlerin %45,2’si “bazen”, öğrencilerin ise %46’sı “hiçbir zaman” şeklinde yanıtlamıştır. Öğretmen cevaplarının aritmetik ortalaması 1,8; öğrencilerin cevaplarının ortalaması 1,7’dir. Bu maddede öğretmen ve öğrencilerin farklı görüşe sahip oldukları söylenebilir.

“Öğrenciler kulüpte aldıkları bir göreve kendi istekleriyle aday olmaktadır” maddesine öğretmenlerin %60,9’u “bazen” yanıtını verirken öğrencilerin %56,3’ü “her zaman” şeklinde yanıtlamıştır. Bu maddede öğretmenlerin cevaplarının ortalaması 2,21 iken, öğrenci cevaplarının ortalaması 2,49’dur. Bu durumda öğrencilerin kulüplerdeki görevlere kendi istekleriyle aday oldukları söylenebilir.

“Bir öğrenci birden fazla kulüpte kendi isteğiyle yer alabilmektedir” maddesine öğretmenlerin %58,3’ü ve öğrencilerin %70,7’si “hiçbir zaman” şeklinde yanıtlamışlardır. Öğretmenlerin cevaplarının aritmetik ortalaması 1,52 öğrenci cevaplarının ortalaması ise 1,39’dur. Bu ortalamalara bakılarak öğrencilerin birden fazla kulüpte görev almadıkları söylenebilir.

“Öğrenciler kulüpte yapılan proje ve çalışmalara gönüllü olarak katkıda bulunmaktadır” maddesine öğretmenlerin %67,8’i, öğrencilerin ise %54’ü “bazen” yanıtını vermişlerdir. Bu

maddeye ilişkin öğretmen cevaplarının aritmetik ortalaması 1,93, öğrencilerin cevaplarının 2,14'tür.

Çizelge 8de "Gönüllülük İlkesi"ne ilişkin maddelere ilişkin öğretmen yanıtlarının aritmetik ortalaması 1,89, öğrenci yanıtlarının ortalaması 2,01'dir. Bu aritmetik ortalamalardan yola çıkarak "Gönüllülük İlkesi"nin öğretmen ve öğrenciler tarafından "bazen" uygulandığı söylenebilir.

Çizelge 9'da kulüp danışmanı öğretmenlerin ve kulüp üyesi öğrencilerin "*İşbirliği İlkesi*"ni uygulama durumlarını gösteren toplam altı madde ile ilgili yanıtların yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları verilmiştir.

Çizelge 9
Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin “İşbirliği İlkesi”ni Uygulama Sıklıkları

İşbirliği	Dereceler						$\bar{X}$
	Her Zaman		Bazen		Hiçbir Zaman		
	f	%	f	%	f	%	
Öğretmen (N=115)							
14. Kulüp çalışmalarına okul idaresi katılmakta	19	16,5	61	53,0	35	30,4	1,86
15. Kulüp çalışmalarına veliler katılmakta	6	5,2	29	25,2	80	69,6	1,35
16. Kulüp çalışmaları içinde çeşitli sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde çalışılmakta	10	8,7	77	67,0	28	24,3	1,84
17. Kulüp çalışmaları içinde farklı okullarla işbirliği içinde çalışılmakta	1	1,9	50	43,5	64	55,7	1,45
18. Yurt dışından farklı öğrenci ve okullarla işbirliği içinde çalışılmakta	4	3,5	16	13,9	95	82,6	1,20
19. Kulüp çalışmalarına engelli öğrenciler de katılmakta	15	13,0	42	36,5	58	50,4	1,62
$\bar{X}$							1,55
Öğrenci (N=430)							
14. Kulüp çalışmalarına okul idaresi katılmakta	7	17,9	151	35,1	202	47,0	1,70
15. Kulüp çalışmalarına veliler katılmakta	8	1,9	45	10,5	377	87,7	1,14
16. Kulüp çalışmaları içinde çeşitli sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde çalışılmakta	61	14,2	189	44,0	180	41,9	1,72
17. Kulüp çalışmaları içinde farklı okullarla işbirliği içinde çalışılmaktayız	24	5,6	107	24,9	299	69,5	1,36
18. Yurt dışından farklı öğrenci ve okullarla işbirliği içinde çalışılmaktayız	24	5,6	47	10,9	359	83,5	1,22
19. Kulüp çalışmalarına engelli öğrenciler de katılmakta	25	5,8	74	17,2	331	77,0	1,28
$\bar{X}$							1,40

Çizelge 9’da “İşbirliği İlkesi”ne ait altı madde yer almaktadır. Birinci madde olan “Kulüp çalışmalarına okul idaresi katılmakta” maddesine öğretmenlerin %53’ü “bazen” yanıtı verirken, öğrencilerin % 47’si “hiçbir zaman” yanıtı vermiştir. Öğretmen cevapları ve öğrenci cevaplarının aritmetik ortalamaları sırasıyla; 1,86 ve 1,70’tir. Bu ortalamalara bakılarak okul idarecilerinin kulüp çalışmalarına yeterince katılmadığı söylenebilir.

‘‘Kulüp çalışmalarına veliler katılmaktadır’’ maddesine öğretmenlerin % 69,6’sı öğrencilerin ise % 87,7’si ‘‘hiçbir zaman’’ şeklinde yanıtlamıştır. Öğretmen ve öğrenci cevaplarının aritmetik ortalamaları sırasıyla 1,35 ve 1,14’dır. Bu ortalamalara bakıldığında, öğrenci velilerinin çalışmalara çoğunlukla katılmadığı söylenebilir.

‘‘Kulüp çalışmaları içinde çeşitli sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte çalışmaktayız’’ durumuna öğretmenler % 67 ile öğrenciler ise % 44 ile ‘‘bazen’’ yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin aritmetik ortalaması 1,84, öğrencilerin ortalaması 1,72’dir. Bu sonuçlara göre; Sivil toplum kuruluşlarının kulüp çalışmalarına ‘‘bazen’’ katkıda bulunduğu söylenebilir.

Dördüncü madde olan ‘‘Kulüp çalışmaları içinde farklı okullarla işbirliği içinde çalışmaktayız’’ maddesine öğretmenlerin % 55,7’si ve öğrencilerin % 69,5’i ‘‘hiçbir zaman’’ yanıtını vermiştir. Bu maddeye ilişkin öğretmen yanıtlarının aritmetik ortalaması 1,45 iken öğrenci yanıtlarının ortalaması 1,36’dır. Sonuç olarak kulüp çalışmaları dahilinde farklı okul ve öğrencilerle çalışılmadığı söylenebilir.

‘‘Yurt dışından farklı okul ve öğrencilerle işbirliği içinde çalışmaktayız’’ maddesine öğretmenlerin % 82,6’sı, öğrencilerin % 83, 5’i ‘‘hiçbir zaman’’ demişlerdir. Öğretmen ve öğrenci yanıtlarının sırasıyla 1,20 ve 1,22 aritmetik ortalamalarına bakıldığında kulüp çalışmalarında yurt dışından öğrenci ve okullarla işbirliği içinde çalışmalar yapılmadığı söylenebilir.

Son olarak da ‘‘Kulüp çalışmalarına engelli öğrenciler de katılmaktadır’’ maddesine öğretmenlerin % 50,4’ü, öğrencilerin % 77’si ‘‘hiçbir zaman’’ yanıtını vermiştir. Öğretmen yanıtlarının aritmetik ortalaması 1,62 iken, öğrencilerin ortalaması 1,28’ dir. Bu ortalamalar gözönünde bulundurulduğunda kulüp çalışmalarına engelli öğrencilerin etkin olarak katılmadığı söylenebilir.

Sonuç olarak çizelge 9’da ‘‘İşbirliği İlkesi’’ne öğretmenlerin aritmetik ortalaması 1,55 öğrencilerin ortalaması 1,40’dır. Bu ortalamalara bakıldığında öğrenci kulüplerinde ‘‘İşbirliği İlkesini’’ ‘‘hiçbir zaman’’ uygulanmadığı söylenebilir.

Çizelge 10’da Öğrenci kulüpleriyle ilgili ‘Planlılık İlkesi’ne ait toplam beş maddeye ilişkin öğrenci ve öğretmenlerin verdiği yanıtların yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları verilmiştir.

Çizelge 10
Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin ‘Planlılık İlkesi’ni Uygulama Sıklıkları

Planlılık	Dereceler						$\bar{X}$
	Her Zaman		Bazen		Hiçbir Zaman		
	f	%	f	%	f	%	
Öğretmen (N=115)							
27. Danışman öğretmenler kulüp öğrencilerini öğrenci kulüpleri uygulaması ile ilgili bilgilendirmekte	63	54,8	49	42,6	3	2,6	2,52
28. Yapılan projeler için ‘Sosyal Etkinlikler Proje Formu’ doldurulmakta	49	42,6	49	42,6	17	14,8	2,27
29. Kulüp çalışmaları çevrenin şartlarına uygun şekilde gerçekleştirmekte	45	39,1	6	52,2	10	8,7	2,30
30. Yıl sonunda öğrenciler ‘Sosyal Etkinlikler Öğrenci Değerlendirme Formu’ doldurmakta	6	52,2	3	27,8	23	20,0	2,32
31. Yıl sonunda danışman öğretmen ‘Sosyal etkinlikler Danışman Öğretmen Değerlendirme Formu’ doldurmakta	70	60,9	34	29,6	11	9,6	2,51
$\bar{X}$							2,38
Öğrenci (N=430)							
27. Danışman öğretmenimiz bizi öğrenci kulüpleri uygulaması ile ilgili bilgilendirmekte	199	46,3	177	41,2	54	12,6	2,33
28. Yapılan projeler için ‘Sosyal Etkinlikler Proje Formu’ doldurulmakta	103	24,0	137	31,9	190	44,2	1,79
29. Kulüp çalışmaları çevrenin şartlarına uygun şekilde gerçekleştirmekte	161	37,4	196	45,6	73	17,0	2,20
30. Yıl sonunda ‘Sosyal Etkinlikler Öğrenci Değerlendirme Formu’ doldurulmakta	114	26,5	114	26,5	202	47,0	1,79
31. Yıl sonunda danışman öğretmen ‘Sosyal etkinlikler Danışman Öğretmen Değerlendirme Formu’ doldurmakta	131	30,5	129	30,0	170	39,5	1,90
$\bar{X}$							2,00

Çizelge 10’da birinci madde olan ‘Danışman öğretmenler kulüp öğrencilerini öğrenci kulüpleri uygulaması ile ilgili bilgilendirmekte’ maddesine öğretmenler % 54,8 ile öğrenciler ise % 46,3 ile ‘her zaman’ yanıtını vermişlerdir. Öğretmen yanıtlarının aritmetik ortalaması 2,51 iken öğrencilerin 2,33’tür. Bu sonuçlara bakılarak kulüp öğrencilerinin danışman öğretmenler tarafından kulüplerle ilgili ‘her zaman’ bilgilendirildikleri söylenebilir.

“Yapılan projeler için “Sosyal Etkinlikler Proje Formu” doldurulmakta” maddesine öğretmenlerin % 42,6’sı “her zaman”, % 42,6’sı “bazen” yanıtını verirken, % 14,8’i “hiçbir zaman” yanıtını vermişlerdir. Aynı maddeye öğrencilerin % 44,2’si “hiçbir zaman” yanıtını vermişlerdir. Öğretmen ve öğrenci yanıtlarının bu maddeye ilişkin aritmetik ortalamaları ise sırasıyla 2,27 ve 1,19’dur. Öğretmenlerin ve öğrencilerin aritmetik ortalamalarına bakıldığında kulüplerde gerçekleştirilen projelerin planlı bir şekilde yürütülmediği söylenebilir.

“Kulüp çalışmaları çevrenin şartlarına uygun şekilde gerçekleştirmekte” maddesine öğretmenlerin % 52,2’si öğrencilerin % 45,6’sı “bazen” yanıtını vermişlerdir. Öğretmen ve öğrenci yanıtlarının bu maddeye ilişkin sırasıyla 2,30 ve 2,20 ortalamalarına bakıldığında da kulüp çalışmalarının “bazen” çevrenin şartlarına uygun şekilde gerçekleştirildiği söylenebilir.

“Yıl sonunda öğrenciler “Sosyal Etkinlikler Öğrenci Değerlendirme Formu” doldurmakta” maddesine öğretmenlerin % 52,2’si “her zaman” yanıtını verirken, öğrencilerin % 47’si “hiçbir zaman” yanıtını vermişlerdir. Öğrencilerin aritmetik ortalaması 1,79 ve öğretmenlerin ortalaması 2,32’dir. Bu sonuçlara bakıldığında öğretmenler; öğrencilerin yıl sonunda kulüp çalışmalarıyla ilgili değerlendirme formu doldurduğunu belirtirken, öğrenciler çoğunlukla doldurmadıklarını belirtmişlerdir.

“Yıl sonunda danışman öğretmen “Sosyal etkinlikler Danışman Öğretmen Değerlendirme Formu doldurmakta” maddesine öğretmenlerin % 60,9’u “her zaman” yanıtını vermişlerdir. Bu maddeyi öğrencilerin % 39,5’i “hiçbir zaman” şeklinde yanıtlamıştır. Bu maddeye ilişkin öğretmen yanıtlarının aritmetik ortalaması 2,51 iken öğrenci yanıtlarının ortalaması 1,90’dır. Bu ortalamalara bakıldığında yıl sonunda danışman öğretmenlerin öğrenci kulüpleri ile ilgili değerlendirme formu doldurmasıyla ilgili öğretmen ve öğrencilerin farklı düşündükleri söylenebilir. Bu durumun sebebi de öğrencilerin bu konuyla ilgili bilgilendirilmemeleri olabilir

Planlılık ilkesine ilişkin çizelgedeki öğretmen ve öğrenci yanıtlarının tamamına bakıldığında öğretmenler % 49,9’u “her zaman” yanıtını verirken, öğrencilerin % 35’i “bazen” yanıtını vermişlerdir. Öğretmen ve öğrencileri yanıtlarının bu ilkeyle ilgili aritmetik ortalamaları ise sırasıyla 2,38 ve 2,00’dır. Sonuç olarak kulüp çalışmalarında “Planlılık İlkesinin” öğretmen ve öğretmenler tarafından “bazen” uygulandığı söylenebilir.

Kulüplerin temel ilkelerinden beşincisi olan ‘‘Süreklilik İlkesi’’ne ait toplam üç maddeye öğretmen ve öğrencilerin verdiği yanıtların yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları çizelge 11’de verilmiştir.

Çizelge 11
Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin ‘‘Süreklilik İlkesi’’ni Uygulama Sıklıkları

Süreklilik	Dereceler						$\bar{X}$
	Her Zaman		Bazen		Hiçbir Zaman		
	f	%	f	%	f	%	
Öğretmen (N=115)							
20. Sosyal Etkinlikler Kurulu öğrenci kulübü çalışmalarına koordine etmekte	24	20,9	49	42,6	42	36,5	1,84
21. Kulüp çalışmaları daha çok ders saatleri dışında yapılmakta	69	60,0	37	32,2	9	7,8	2,52
22. Ortalama on beş günde bir kulüp toplantısı yapılmakta	59	51,3	46	40,0	10	8,7	2,42
$\bar{X}$							2,26
Öğrenci (N=430)							
20. Sosyal Etkinlikler Kurulu öğrenci kulübü çalışmalarını koordine etmekte	55	12,8	100	23,3	275	64,0	1,48
21. Kulüp çalışmaları daha çok ders saatleri dışında yapılmaktadır	315	73,3	55	12,8	60	14,0	2,59
22. Ortalama on beş günde bir kulüp toplantısı yapılmaktadır	196	45,6	135	31,4	99	23,0	2,22
$\bar{X}$							2,10

Çizelge 11’de ‘‘Süreklilik İlkesi’’ne ait üç madde yer almaktadır. Birinci madde olan ‘‘Sosyal Etkinlikler Kurulu öğrenci kulübü çalışmalarına koordine etmekte’’ maddesine öğretmenlerin % 42,6’sı ‘‘ bazen’’ yanıtını vermişlerdir. Bu maddeye öğrencilerin % 64’ü ‘‘hiçbir zaman’’ yanıtını vermişlerdir. Bu maddeye ilişkin öğretmen yanıtlarının aritmetik ortalaması 1, 84 iken öğrenci yanıtlarının ortalaması 1, 48’dir. Bu aritmetik ortalamalara bakıldığında ‘‘Sosyal Etkinlikler Kurulu’’nun öğrenci kulübü çalışmalarını yeterince denetlemediği söylenebilir.

‘‘Kulüp çalışmaları daha çok ders saatleri dışında yapılmakta’’ maddesine öğretmenlerin % 60’ı öğrencilerin % 73,3’ü ‘‘her zaman’’ yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin 2,52, öğrencilerin 2,59’dur. Bu aritmetik ortalamalarına bakıldığında kulüp çalışmalarının çoğunlukla ders saatleri dışında yapıldığı söylenebilir.

Son madde olan ‘‘Ortalama on beş günde bir kulüp toplantısı yapılmakta’’ maddesine öğretmenlerin % 51,3’ü ve öğrencilerin % 45, 6’sının ‘‘her zaman’’ yanıtını verdiği görülmektedir. Bu maddeye ilişkin öğretmen yanıtlarının aritmetik ortalaması 2,42 iken öğrenci yanıtlarının aritmetik ortalaması 2, 22’dir Buna göre kulüp toplantılarının genellikle on beş günde bir yapıldığı söylenebilir.

Çizelge 11’deki yanıtların tamamına bakıldığında ‘‘Süreklilik İlkesi’’ne ilişkin öğretmenlerin aritmetik ortalaması 2, 26, öğrencilerin aritmetik ortalaması 2,10’dur.Bu ortalamalardan yola çıkarak öğrenci kulüplerinde ‘‘Süreklilik İlkesi’’nin ‘‘her zaman’’ uygulandığı söylenebilir.

Çizelge 12’de Öğrenci kulüplerinin ‘‘*Üretkenlik İlkesi*’’ne ait toplam dört maddeye ait kulüp danışmanı öğretmenler ve kulüp üyesi öğrencilerin verdiği yanıtların yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları verilmiştir.

Çizelge 12
Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin “Üretkenlik İlkesi”ni Uygulama Sıklıkları

Üretkenlik	Dereceler						$\bar{X}$
	Her Zaman		Bazen		Hiçbir Zaman		
	f	%	f	%	f	%	
Öğretmen (N=115)							
23. Kulüp çalışmaları içinde çeşitli bilimsel çalışma ve projeler yürütülmekte	18	15,7	59	51,3	38	33,0	1,82
24. Kulüp çalışmaları derslere de katkı sağlamakta	12	10,4	73	63,5	30	26,1	1,84
25. Kulüp çalışmaları içinde Toplum hizmeti yapılmakta	29	25,2	63	54,8	23	20,0	2,05
26. Belirli Gün ve Haftalar kulüpler tarafından kutlanmakta	66	57,4	40	34,8	9	7,8	2,49
$\bar{X}$							2,05
Öğrenci (N=430)							
23. Kulüp çalışmaları içinde çeşitli bilimsel çalışma ve projeler yürütülmekteyiz	106	24,7	208	48,4	116	27,0	1,97
24. Kulüp çalışmaları derslere de katkı sağlamakta	71	16,5	164	38,1	195	45,3	1,71
25. Kulüp çalışmaları içinde Toplum hizmeti yürütmekteyiz	113	26,3	192	44,7	125	29,1	1,97
26. Belirli Gün ve Haftalar kulüpler tarafından kutlanmakta	174	40,5	131	30,5	12	2,9	2,11
$\bar{X}$							1,94

Çizelge 12’de “Kulüp çalışmaları içinde çeşitli bilimsel çalışma ve projeler yürütülmekte” maddesine öğretmenlerin % 51,3’ü, öğrencilerin ise % 48,4’ü “bazen” yanıtını vermişlerdir. Bu maddeye ait öğretmen yanıtlarının aritmetik ortalaması 1,82 ve öğrenci yanıtlarının ortalaması 1,97’dir. Bu ortalamalara bakıldığında da kulüp çalışmaları içerisinde “bazen” bilimsel çalışma ve projeler yürütüldüğü söylenebilir.

Öğretmen ve öğrencilerin “Üretkenlik İlkesini” uygulama sıklıklarını sorgulayan bir diğer madde “Kulüp çalışmaları derslere de katkı sağlamakta” maddesidir. Bu maddeye öğretmenlerin % 63,5’i “bazen” şeklinde yanıtlarken; öğrencilerin % 45,3’ü ile “hiçbir zaman” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin öğretmen yanıtlarının aritmetik ortalaması 1,84 iken, öğrenci yanıtlarının aritmetik ortalaması 1,71’dir. Öğretmen ve öğrenci yanıtlarının bu maddeye ilişkin aritmetik ortalamalarına bakıldığında kulüp çalışmalarının öğrencilerin akademik çalışmalarına çok fazla katkı sağlamadığı söylenebilir.

‘‘Kulüp alışmaları içinde toplum hizmeti yapılmakta’’maddesine rretmenlerin % 54,8’i ve öğrencilerin % 44,7’i ‘‘bazen’’ yanıtını vermişlerdir. Bu maddeyle ilgili rretmenlerin aritmetik ortalaması 2,05 ve öğrencilerin aritmetik ortalaması 1,97’dir. Bu ortalamalara bakıldığında kulüp çalışmalarında ‘‘bazen’’ toplum hizmetine yer verildiği söylenebilir.

Üretkenlik ilkesine ait son madde olan ‘‘Belirli Gün ve Haftalar kulüpler tarafından kutlanmakta’’maddesine rretmenlerin % 57,4’ü, öğrencilerin % 40, 52’ si ‘‘her zaman’’ yanıtını vermişlerdir. rretmen yanıtlarının aritmetik ortalaması 2,49 iken, ğrenci yanıtlarının aritmetik ortalaması 2, 11’dir. Buna göre okullarda belirli gün ve haftalar etkinliklerinin genellikle kulüpler tarafından gerçekleştirildiği söylenebilir. Gültekin (2007:72) İlköğretim rretmenlerinin İlköğretimde kutlanan belirli gün ve haftaların gerekliliği ve işe vurukluğunu incelediği araştırmasında rretmenler, ilköğretimde kutlanan belirli gün ve haftaların işe vurukluğunu gerekliliğine göre daha düşük bulmuşlardır. Yine, rretmenlere göre ilköğretimde kutlanan belirli gün ve haftaların istenilen biçimde gerçekleştirilmemesinin ve istenilen yararın elde edilememesinin nedenleri ise kutlanacak gün ve haftaların sayıca fazla olması, kutlamaların fazla zaman alması, kutlamalar için zamanın yetersiz olması, kutlamalar için önceden iyi bir planlamanın yapılmaması, öğrencilerin ilgisizliği ve kutlanan belirli gün ve haftaların yararlı olduğuna inanılmamasıdır. Bu sonuçlara bakıldığında ğrenci kulüpleri tarafından kutlanan belirli gün ve haftalar çeşitli nedenlerle ğrenci ve rretmenler tarafından gerekli görülmemektedir.

Çizelge 12’de ‘‘Üretkenlik İlkesi’’ne ilişkin maddelere rretmen ve öğrencilerin verdiği yanıtlarının tamamına bakıldığında rretmenlerin % 51,1’i öğrencilerin % 40,4’ü ‘‘bazen’’ yanıtını verdiği görülmektedir. rretmenlerin aritmetik ortalaması 2,05 ve öğrencilerin aritmetik ortalaması 1,94’dir. Bu ortalamalara bakıldığında ğrenci kulüplerinde üretkenlik ilkesinin ‘‘bazen’’ uygulandığı söylenebilir.

Araştırma anketinde yer alan ğrenci kulüpleri ilkelerinin tümü için kulüp danışmanı rretmenler ve kulüp üyesi öğrencilerin uygulama sıklıkları ve bu ilkelere ilişkin aritmetik ortalamalar toplu olarak izelge 13’te verilmiştir.

Çizelge 13
Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin ve Kulüp Üyesi Öğrencilerin Öğrenci Kulüpleri İlkelerini Uygulama Sıklıkları ve aritmetik Ortalamaları

İlkeler	Dereceler			$\bar{X}$
	Her Zaman	Bazen	Hiçbir Zaman	
Öğretmen (N=115)				
Katımcılık		X		2,06
Gönüllülük		X		1,89
İşbirliği			X	1,55
Planlılık	X			2,38
Süreklilik	X			2,26
Üretkenlik		X		2,05
Toplam	2	3	1	2,03
Öğrenci (N=430)				
Katımcılık		X		2,28
Gönüllülük		X		2,01
İşbirliği			X	1,40
Planlılık		X		2,00
Süreklilik	X			2,10
Üretkenlik		X		1,94
Toplam	1	4	1	1,95
Genel Toplam	3	7	2	2,33

Çizelge 13'e bakıldığında kulüp danışmanı öğretmenler öğrenci kulüplerinin Planlılık ve Süreklilik ilkelerini "her zaman" uyguladıklarını belirtirken, Katımcılık, Gönüllülük ve Üretkenlik İlkelerini "bazen" uyguladıklarını; İşbirliği ilkesini ise "hiçbir zaman" uygulamadıkları dile getirmişleridir. Kulüp üyesi öğrenciler ise Süreklilik İlkesini "her zaman" uyguladıklarını belirtirken, Planlılık, Katımcılık, Gönüllülük ve Üretkenlik İlkelerini "bazen" uyguladıklarını; İşbirliği ilkesini ise "hiçbir zaman" uygulamadıklarını belirtmişlerdir.

Bu sonuçlardan yola çıkarak öğrenci kulüplerinde öğretmen ve öğrenciler tarafından planlılık ve süreklilik ilkeleri uygulanırken işbirliği ilkesinin neredeyse hiç yer verilmediği görülmektedir. Katılımcılık, gönüllülük ve üretkenlik ilkelerinin ise orta düzeyde gerçekleştiği söylenebilir. Bu durumun sebebi olarak ise öğrenci kulüpleri uygulamasının henüz yeni bir uygulama olması ve ilke ve uygulamaların yeterince yerleşmemiş olması gösterilebilir.

4.3. Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumlarının Kişisel Değişkenlerine Göre Farklılaşma Durumu

Bu bölümde araştırmaya katılan kulüp danışmanı öğretmenlerin öğrenci kulüplerinin ilkelerini uygulama durumlarının; cinsiyetlerine, görev yaptıkları okul türlerine, kıdemlerine, branşlarına ve danışmanı oldukları kulüp türlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

4.3.1. Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumlarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşma Durumu

Araştırmanın ikinci amacı ile ilgili olarak yanıtı aranan ilk soru, kulüp danışmanı öğretmenlerin kulüp ilkelerini uygulama durumlarının cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğidir. Bu amaçla erkek ve bayan öğretmenlerin kulüp ilkelerinin tümüne verdikleri yanıtlar doğrultusunda elde edilen puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış, daha sonra ortalamalar arası farkın anlamlılığını sınamak için t testi uygulanmıştır. Yapılan işlemler sonucu elde edilen sayısal değerler Çizelge 14’te verilmiştir.

Çizelge 14
Cinsiyetlerine Göre Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama
Durumları Fark Testi
(N=115)

Cinsiyet	N	Aritmetik Ortalama ($\bar{X}$)	Standart Sapma (SS)	t değeri (t)	Serbestlik Derecesi (sd)	Olasılık Düzeyi (p)
Erkek	42	2,02	0,31	0,912	113	0,73
Kadın	73	1,97	0,26			

$\alpha = 0,05$

Çizelge 14’te de görüldüğü gibi, erkek kulüp danışmanı öğretmenlerin kulüp ilkelerini sorgulayan maddelerin tümünden aldıkları puanların aritmetik ortalamalarının, bayan kulüp danışmanı öğretmenlerin aldıkları puanların aritmetik ortalamalarından daha yüksektir. Bay ve bayan öğretmenlerin puanlarının aritmetik ortalamaları arasında görülen bu farkın anlamlı olup olmadığını sınamak için uygulanan t testi sonucunda Olasılık Düzeyi $p= 0,73$ olarak bulunmuştur. $p > 0,05$ olduğu için ($0,73 > 0,05$) bay ve bayan öğretmenlerin kulüp ilkelerini uygulama durumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı söylenebilir.

4.3.2. Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumlarının Görev Yaptıkları Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu

Kulüp danışmanı öğretmenlerin görev yaptıkları okul türü ile kulüp ilkelerini uygulama durumlarının farklılaşp farklılaşmadığı sorusuna yanıt bulabilmek için öğretmenlerin görev yapmakta oldukları okul türlerine göre kulüp ilkelerini uygulama durumlarından aldıkları puanlar karşılaştırılmıştır. Çizelge 15’te kulüp danışmanı öğretmenlerin görev yapmakta oldukları okullara göre kulüp ilkelerini uygulama durumlarına ilişkin aritmetik ortalama değerleri ve standart sapmalar verilmiştir.

Çizelge 15
Okullarına Türüne Göre Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları
Aritmetik Ortalamaları
(N=115)

Okul	N	Aritmetik Ortalama ($\bar{X}$)	Standart Sapma (SS)
Düz Lise	24	2,08	0,23
Anadolu Lisesi	46	1,97	0,27
Meslek Lisesi	45	1,96	0,31

Çizelge 15 incelendiğinde Düz Lise, Anadolu Lisesi ve Meslek Liselerinde görev yapan ve kulüp danışmanı olan öğretmenlerin kulüp ilkelerini uygulama durumlarından elde edilen aritmetik ortalamalar arasında bir farklılık göze çarpmaktadır. Bu farklılığın anlamlı olup olmadığını sınamak için F testi uygulanmıştır. Çizelge 15'te F testi ile ilgili değerler yer almaktadır.

Çizelge 16
Okullarına Göre Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları
Fark Testi
(N=115)

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı (KT)	Serbestlik Derecesi (sd)	Kareler Ortalaması (KO)	F değeri (f)	Olasılık Düzeyi (p)
Gruplar Arası	0,22	2	0,11	1,41	0,24
Gruplar İçi	8,9	112	0,08		
Toplam	9,22	114			

$$\alpha = 0,05$$

Çizelge 16'da görüldüğü gibi, uygulanan F testi sonucunda Olasılık Düzeyi $p=0,24$ 'tür. $p > 0,05$ olduğundan ($0,24 > 0,05$), kulüp danışmanı öğretmenlerin görev yaptıkları okullara göre kulüp ilkelerini uygulama durumları arasındaki farkın anlamlı olmadığı söylenebilir.

4.3.3. Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumlarının Kıdemlerine Göre Farklılaşma Durumu

Araştırmada kıdem ile kulüp ilkeleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu bağlamda Kulüp danışmanı öğretmenlerin öğrenci kulübü ilkelerini uygulama durumlarının kıdemlerine (1- 6 yıl, 7- 10 yıl ve 11 yıl üstü) göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin maddelerin tümünden elde ettikleri puanlar karşılaştırılmıştır. Çizelge 17’de kulüp danışmanı öğretmenlerin kıdemlerine göre öğrenci kulübü ilkelerini uygulama durumlarına ilişkin aritmetik ortalamalar ve standart sapmalar yer almaktadır.

Çizelge 17
Kıdemlerine Göre Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları
Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları
(N = 115)

Kıdem	N	Aritmetik Ortalama ($\bar{X}$)	Standart Sapma (SS)
1-6 yıl	13	2,01	0,19
7-10 yıl	33	2,00	0,29
11 yıl ve üstü	69	1,98	0,29

Çizelge 17’de görüldüğü gibi, 1- 6 yıl, 7-10 yıl ve 11 yıl ve üstü kıdeme sahip kulüp danışmanı öğretmenlerin öğrenci kulüplerinin ilkelerini uygulama durumlarına ilişkin aritmetik ortalamalar arasında çok büyük bir fark görülmemektedir. Aritmetik ortalamalar arasındaki farklılığın anlamlı olup olmadığının sınanması amacıyla F testi yapılmıştır.

Çizelge 18’de yapılan F testinden elde edilen sonuçlar yer almaktadır.

Çizelge 18
Kıdemlerine Göre Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları
Fark Testi
(N=115)

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı (KT)	Serbestlik Derecesi (sd)	Kareler Ortalaması (KO)	F değeri (f)	Olasılık Düzeyi (p)
Gruplar Arası	0,02	2	0,01	0,12	0,88
Gruplar İçi	9,20	112	0,08		
Toplam	9,22	114			

$$\alpha = 0,05$$

Çizelge 18’de görüldüğü gibi, uygulanan F testi sonucunda Olasılık Düzeyi $p= 0, 88$ olarak bulunmuştur. $p> 0, 05$ olduğu için ($0, 88>0, 05$), kulüp danışmanı öğretmenlerin öğrenci kulübü ilkelerini uygulama durumları ile kıdemleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı söylenebilir.

4.3.4. Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumlarının Branşlarına Göre Farklılaşma Durumu

Araştırmada Kulüp danışmanı öğretmenlerin branşlarına göre kulüp ilkelerini uygulama durumlarının farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır. Çizelge 19’da kulüp danışmanı öğretmenleri branşlarına (Fen, Sosyal, Meslek ve Yabancı Dil) göre öğrenci kulübü ilkelerini uygulama durumlarına ilişkin aritmetik ortalamalar ve standart sapmalar yer almaktadır.

Çizelge 19
Branşlarına Göre Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları
Aritmetik ortalamaları ve Standart Sapmaları
(N=115)

Branş	N	Aritmetik Ortalama ($\bar{X}$)	Standart Sapma (SS)
Fen	39	2,00	0,27
Sosyal	37	2,00	0,29
Meslek	16	1,98	0,33
Yabancı Dil	23	1,97	0,26

Çizelge 19’da yer alan Fen Alanı Dersleri, Sosyal Alan Dersleri ve Yabancı Dil ve Meslek Dersleri branşlarında görev yapan kulüp danışmanı öğretmenlerin kulüp ilkelerini uygulama durumları aritmetik ortalamaları arasında çok büyük bir farklılık görülmemektedir. Bu farklılığın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan F testinden elde edilen sonuçlar Çizelge 20’de verilmiştir.

Çizelge 20
Branşlarına Göre Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları
Fark Testi
(115)

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı (KT)	Serbestlik Derecesi (sd)	Kareler Ortalaması (KO)	F değeri (f)	Olasılık Düzeyi (p)
Gruplar Arası	0,01	3	0,06	0,07	0,97
Gruplar İçi	9,2	111	0,08		
Toplam	9,22	114			

$$\alpha = 0,05$$

Çizelge 20’de görüldüğü gibi, uygulanan F testi sonucunda Olasılık Düzeyi $p= 0,97$ olarak bulunmuştur. $p > 0,05$ olduğu için ($0,97 > 0,05$), kulüp danışmanı öğretmenler öğrenci kulübü

ilkelerini uygulama durumları ile branşları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı söylenebilir.

4.3.5. Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumlarının Danışmanı Oldukları Kulüplere Türüne Göre Farklılaşma Durumu

Araştırmanın ikinci amacının beşinci bölümü araştırmaya katılan kulüp danışmanı öğretmenlerin danışmanlığını yürüttükleri kulübün türüne göre kulüp ilkelerini uygulama durumlarının farklılaşıp farklılaşmadığıdır. Bu sorunun yanıtlanması için, öğretmenlerin araştırma anketinde kulüp ilkelerini uygulama durumlarını sorgulayan maddelerin tümünden elde edilen puanlar danışmanlığını yaptıkları kulüplerin türlerine karşılaştırılmıştır. Çizelge 21’de kulüp danışmanı öğretmenlerin kıdemlerine göre öğrenci kulübü ilkelerini uygulama durumlarına ilişkin aritmetik ortalamalar ve standart sapmalar yer almaktadır.

Çizelge 21
Danışmanı Oldukları Kulüp Türüne Göre Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları Aritmetik Ortalaması ve Standart Sapmaları
(N=115)

Kulüp	N	Aritmetik Ortalama ($\bar{X}$)	Standart Sapma (SS)
Serbest Zaman	37	2,00	0,24
Akademik	22	2,07	0,29
Toplum Hizmeti	56	1,96	0,30

Çizelge 21’de yer alan Serbest Zaman Kulüpleri, Akademik Kulüpler ve Toplum Hizmeti Kulüplerinde danışmanlık yapan öğretmenlerin kulüp ilkelerini uygulama durumları aritmetik ortalamaları arasında çok büyük bir farklılık görülmemektedir. Bu farklılığın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan F testinden elde edilen sonuçlar Çizelge 22’de verilmiştir.

Çizelge 22
Danışmanı Oldukları Kulüp Türüne Göre Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin Kulüp
İlkelerini Uygulama Durumları Fark Testi
(N=115)

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı (KT)	Serbestlik Derecesi (sd)	Kareler Ortalaması (KO)	F değeri (f)	Olasılık Düzeyi (p)
Gruplar Arası	0,19	2	0,09	1,19	0,30
Gruplar İçi	9,03	112	0,08		
Toplam	9,22	114			

$$\alpha = 0,05$$

Çizelge 22’de görüldüğü gibi, uygulanan F testi sonucunda Olasılık Düzeyi $p= 0,30$ olarak bulunmuştur. $p > 0,05$ olduğu için ($0,30 > 0,05$), kulüp danışmanı öğretmenler öğrenci kulübü ilkelerini uygulama durumlarının danışmanı oldukları kulüplere göre değişmediği söylenebilir.

Tüm bu sonuçlara baktığımızda; Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin kulüp ilkelerini uygulama durumlarında cinsiyetlerine, görev yaptıkları okul türüne, kıdemlerine, branşlarına ve danışmanı oldukları kulüp türüne göre herhangi bir fark bulunmamıştır.

4.4. Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumlarının Kişisel Değişkenlere Göre Farklılaşma Durumu

Bu bölümde araştırmaya katılan kulüp üyesi öğrencilerin öğrenci kulüplerinin ilkelerini uygulama durumlarını cinsiyetlerine, eğitim gördükleri okul türlerine, sınıf düzeylerine, alanlarına ve üyesi oldukları kulüp türlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

4.4.1. Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumlarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşma Durumu

Araştırmada kulüp üyesi öğrencilerin kulüp ilkelerini uygulama durumlarının cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğine bakılmıştır. Bu amaçla erkek ve bayan öğrencilerin kulüp ilkelerinin tümüne verdikleri yanıtlar doğrultusunda elde edilen puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış, daha sonra ortalamalar arası farkın

anlamlılığını sınamak için t testi uygulanmıştır. Yapılan işlemler sonucu elde edilen sayısal değerler Çizelge 23’te verilmiştir.

Çizelge 23
Cinsiyetlerine Göre Kulüp Üyesi Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama
Durumları Fark Testi
(N=430)

Cinsiyet	N	Aritmetik Ortalama ($\bar{X}$)	Standart Sapma (SS)	t değeri Derecesi (t)	Serbestlik Düzey (sd)	Olasılık Düzeyi (p)
Erkek	179	1,94	0,29			
				-0,10	428	4,54
Kadın	251	1,94	0,26			

$$\alpha = 0,05$$

Çizelge 23’te de görüldüğü gibi, kız ve erkek kulüp üyesi öğrencilerin kulüp ilkelerini sorgulayan maddelerin tümünden aldıkları puanlar aritmetik ortalamalarının eşit olduğu görülmektedir. t testi sonucunda Olasılık düzeyi $p= 4, 54$ olarak bulunmuştur. $p > 0, 05$ olduğu için ($4, 54 > 0, 05$) bay ve bayan öğrencilerin kulüp ilkelerini uygulama durumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı söylenebilir. Ancak, Berk’in (1992) Rehberg ve Schafer (1973) ‘dan aktardığına göre öğrencilerin cinsiyetleri kulüp seçimi ve kulüp çalışmalarına katılımlarını kısmen etkilemektedir. Berk’in araştırmasında ise sosyal etkinliklere katılım kızlar ve erkekler için ayrı anlamlar ifade ettiği görülmektedir. Araştırma sonuçlarına göre erkek öğrenciler sosyal etkinlikleri kişisel başarılarının bir nedeni olarak görmektedir. Bundan dolayı erkek öğrenciler daha çok spor etkinliklerini tercih etmektedir. Kız öğrenciler ise daha çok kendilerini ifade etme güdüsüyle sosyal etkinliklere katılmaktadır ve daha çok toplum hizmeti, akademik ve hobi kulüplerini tercih etmektedirler.

4.4.2. Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumlarının Eğitim Gördükleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu

Kulüp üyesi öğrencilerin eğitim gördükleri okul türü ile kulüp ilkelerini uygulama durumları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Bu soruya yanıt bulabilmek için öncelikle öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türlerine göre kulüp ilkelerini uygulama durumlarından aldıkları puanlar karşılaştırılmıştır. Çizelge 24’de kulüp üyesi öğrencilerin eğitim gördükleri okullara

göre kulüp ilkelerini uygulama durumlarına ilişkin aritmetik ortalama değerleri ve standart sapmalar verilmiştir.

Çizelge 24
Okul Türüne Göre Kulüp Üyesi Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları
Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları
(N=430)

Okul	N	Aritmetik Ortalama ($\bar{X}$)	Standart Sapma (SS)
Düz Lise	114	1,94	0,28
Anadolu Lisesi	157	1,89	0,28
Meslek Lisesi	159	1,99	0,25

Çizelge 24 incelendiğinde Düz Lise, Anadolu Lisesi ve Meslek Liselerinde eğitim gören ve kulüp üyesi olan öğrencilerin kulüp ilkelerini uygulama durumlarından elde edilen aritmetik ortalamalar arasında bir farklılık göze çarpmaktadır. Bu farklılığın anlamlı olup olmadığını sınamak için F testi uygulanmıştır. Çizelge 25'te F testi ile ilgili değerler yer almaktadır.

Çizelge 25
Okullarına Göre Kulüp Üyesi Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları
Fark Testi
(N=430)

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı (KT)	Serbestlik Derecesi (sd)	Kareler Ortalaması (KO)	F değeri (f)	Olasılık Düzeyi (p)
Gruplar Arası	0,79	2	0,39	5,28	0,01
Gruplar İçi	31,9	427	0,75		
Toplam	32,7	429			

$$\alpha = 0,05$$

Çizelge 25'te görüldüğü gibi, uygulanan F testi sonucunda Olasılık düzeyi $p=0,01$ 'dir.

$p < 0,05$ olduğundan ($0,01 < 0,05$), kulüp üyesi öğrencilerin eğitim gördükleri okullara göre kulüp ilkelerini uygulama durumları arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir. Bu

farklılığın hangi okul türünden kaynaklandığını belirlemek amacıyla tukey testi uygulanmıştır. Bu test sonucunda ortaya çıkan değerler tablo 26’da verilmiştir.

Çizelge 26
Okullara Göre Kulüp Üyesi Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları
İle İlgili Tukey Testi Sonuçları
(N=430)

Okul	Okul	Aritmetik Ortalama ($\bar{X}$)	Standart Sapma (SS)	Olasılık Düzeyi (p)
	Anadolu Lisesi	0,04	0,03	0,36
Düz Lise	Meslek Lisesi	-0,05	0,03	0,23
	Düz Lise	-0,04	0,03	0,36
Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	-0,09(*)	0,03	0,04
	Düz Lise	0,05	0,03	0,23
Meslek Lisesi	Anadolu Lisesi	0,09(*)	0,03	0,04

$\alpha = 0,05$

Çizelge 26’da görüldüğü gibi Anadolu Lisesi- Meslek Lisesi, Düz Lise –Meslek Lisesi, Düz Lise - Anadolu Lisesi şeklinde karşılaştırılan okul türleri arasında Meslek Liselerinin sonuçlarındaki anlamlılık düzeyi $p=0,04$ olarak bulunmuştur. $p < 0, 05$ ($0,05 > 0,04$) olduğu için ortaya çıkan farklılığın Meslek Liseleri lehinde ortaya çıktığı söylenebilir. Bu durumda Meslek Liselerinde öğrenim gören kulüp üyesi öğrencilerin öğrenci kulübü ilkelerini uygulamada diğer okullara göre daha iyi durumda olduğu söylenebilir. Bu durumun nedenleri arasında; Meslek Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin genellikle kendi alanlarında Mesleki kulüpleri tercih etmeleri gösterilebilir. Kulüp çalışmalarının öğrenim gördükleri Akademik programla örtüşmesinden dolayı Meslek Liseleri öğrencileri kulüp çalışmalarında daha etkin olduğu söylenilebilir. Ayrıca Düz ve Anadolu Lisesi öğrencileri daha çok yüksek öğretime yönelik çalışmalar yaptıkları için okullarındaki sosyal etkinliklere daha az katılabilmektedirler. Bu durumun da ortalamalar arasındaki farklılığın bir diğer sebebi olduğu söylenebilir.

4.4.3. Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumlarının Sınıf Düzeylerine Göre Farklılaşma Durumu

Araştırmanın üçüncü amacı kapsamında yanıtı aranan üçüncü soru kulüp üyesi öğrencilerin öğrenci kulübü ilkelerini uygulama durumları ile sınıf düzeyleri arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Bu amaçla, 10 ve 11. sınıf öğrencilerin öğrenci kulüplerinin ilkeleri sorgulayan

maddelerin tümünden elde ettikleri puanlarla ilgili olarak t testi sonuçlarına bakılmıştır. Çizelge 27’de bu karşılaştırmadan elde edilen sonuçlar yer almaktadır.

Çizelge 27
Sınıf Düzeylerine Göre Kulüp Üyesi Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları Fark Testi (N=430)

Sınıf	N	Aritmetik Ortalama ($\bar{X}$)	Standart Sapma (SS)	t değeri (t)	Serbestlik Derecesi (sd)	Olasılık Düzeyi (p)
10. sınıf	220	1,99	0,26	3,86	428	0,58
11. sınıf	210	1,89	0,27			

$$\alpha = 0,05$$

Çizelge 27’de görüldüğü gibi t testi Olasılık Düzeyi $p=0,58$ ’dir. $p>0,05$ ($0,58>0,05$) olduğu için kulüp üyesi öğrencilerin sınıfları ile öğrenci kulüplerinin ilkelerini uygulamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı söylenebilir.

4.4.4. Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumlarının Alanlarına Göre Farklılaşma Durumu

Araştırmada kulüp üyesi öğrencilerin alanları ile kulüp ilkelerini uygulama durumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu sorunun yanıtlanması için, öğrencilerin araştırma anketinde kulüp ilkelerini uygulama durumlarını sorgulayan maddelerin tümünden elde edilen puanlar Fen- Matematik, Türkçe- Matematik, Sözel ve Meslek alanlarına göre karşılaştırılmıştır. Çizelge 28’de kulüp üyesi öğrencilerin alanlarına göre öğrenci kulübü ilkelerini uygulama durumlarına ilişkin aritmetik ortalamalar ve standart sapmalar yer almaktadır.

Çizelge 28
Alanlara Göre Kulüp Üyesi Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları
Aritmetik ortalamaları ve Standart Sapmaları
(N=430)

Alan	N	Aritmetik Ortalama ($\bar{X}$)	Standart Sapma (SS)
Fen-Matematik	122	1,96	0,30
Türkçe-Matematik	178	1,88	0,23
Sözel	53	1,86	0,22
Meslek	77	2,12	0,25

Çizelge 28’de yer alan Fen-Matematik, Türkçe-Matematik, Sözel ve Mesleki alanlardan eğitim gören kulüp üyesi öğrencilerin kulüp ilkelerini uygulama durumları aritmetik ortalamaları arasında bazı farklılıklar göze çarpmaktadır. Çizelgedeki aritmetik ortalamalarda en büyük farklılığın Mesleki alanda öğrenim gören öğrencilerin ortalamasında olduğu söylenebilir. Bu farklılığın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan F testinden elde edilen sonuçlar Çizelge 29’da verilmiştir.

Çizelge 29
Alanlarına Göre Kulüp Üyesi Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları
Fark Testi
(N=430)

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı (KT)	Serbestlik Derecesi (sd)	Kareler Ortalaması (KO)	F değeri (f)	Olasılık Düzeyi (p)
Gruplar Arası	3,52	3	1,17	17,1	0,00
Gruplar İçi	29,1	426	0,06		
Toplam	32,7	429			

$$\alpha = 0,05$$

Çizelge 29’da görüldüğü gibi, uygulanan F testi sonucunda Olasılık Düzeyi $p=0,00$ olarak bulunmuştur. $p < 0,05$ olduğundan ($0,00 < 0,05$), kulüp üyesi öğrencilerin eğitim gördükleri alanlara göre kulüp ilkelerini uygulama durumları arasındaki farkın anlamlı olduğu

görülmektedir. Bu farklılığın hangi alan türünden kaynaklandığını belirlemek amacıyla tukey testi uygulanmıştır. Bu test sonucunda ortaya çıkan değerler tablo 30'da verilmiştir.

Çizelge 30
Alanlarına Göre Kulüp Üyesi Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları
İle ilgili Tukey Testi Sonuçları
(N=430)

Alan	Alan	Aritmetik Ortalama ($\bar{X}$)	Standart Sapma (SS)	Olasılık Düzeyi (p)
	Türkçe-Matematik	0,08(*)	0,03	0,02
Fen-Matematik	Sözel	0,10	0,04	0,06
	Meslek	-0,15(*)	0,03	0,00
	Fen-Matematik	-0,08(*)	0,03	0,02
Türkçe-Matematik	Sözel	0,01	0,04	0,97
	Meslek	-0,23(*)	0,03	0,00
	Fen-Matematik	-0,10	0,04	0,06
Sözel	Türkçe-Matematik	-0,01	0,04	0,97
	Meslek	-0,25(*)	0,04	0,00
	Fen-Matematik	0,15(*)	0,03	0,00
Meslek	Türkçe-Matematik	0,23(*)	0,03	0,00
	Sözel	0,25(*)	0,04	0,00

0,05

Çizelge 30'da görüldüğü gibi Fen-Matematik- Sözel- Meslek, Fen-Matematik-Türkçe-Matematik-Meslek, Fen-Matematik- Türkçe-Matematik- Sözel şeklinde karşılaştırılan alan türleri arasında Mesleki alanın karşılaştırma sonuçlarının anlamlılık düzeyi $p=0,00$ olarak bulunmuştur. Meslek Derslerinin Olasılık Düzeyi $p < 0,05$ ($0,005 > 0,00$) olduğu için ortaya çıkan farklılığın mesleki alandan kaynaklandığı söylenebilir. Buna göre de Mesleki alanda öğrenim gören kulüp üyesi öğrencilerin öğrenci kulübü ilkelerini uygulamada diğer alanlara göre daha iyi durumdadır denilebilir. Bu durumun sebebi olarak da Mesleki alanda öğrenim gören öğrencilerin daha çok alanlarıyla ilgili kulüpleri tercih etmeleri gösterilebilir. Kulüp çalışmalarının Akademik programla örtüşmesinden dolayı Meslek Liseleri öğrencileri kulüp çalışmalarında kulüp ilkelerini daha etkili olarak uyguladıkları söylenebilir. Ayrıca Düz ve Anadolu Lisesi öğrencileri daha çok yüksek öğretime yönelik çalışmalar yaptıkları için okullarındaki sosyal etkinliklere daha az katılabilmektedirler. Bu durumun da ortalamalar arasındaki farklılığın bir diğer sebebi olduğu söylenebilir.

4.4.5. Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumlarının Üyesi Oldukları Kulüplere Göre Farklılaşma Durumu

Araştırmada kulüp üyesi öğrencilerin üyesi oldukları kulüp türü ile kulüp ilkelerini uygulama durumları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Bu sorunun yanıtlanması için, öğrencilerin araştırma anketinde kulüp ilkelerini uygulama durumlarını sorgulayan maddelerin tümünden elde edilen puanlar üyesi oldukları kulüp türüne göre karşılaştırılmıştır. Çizelge 31’de kulüp üyesi öğrencilerin üyesi oldukları kulüp türüne göre öğrenci kulübü ilkelerini uygulama durumlarına ilişkin aritmetik ortalamalar ve standart sapmalar yer almaktadır.

Çizelge 31
Üyesi Oldukları Kulüplere Göre Kulüp Üyesi Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama Durumları Aritmetik Ortalaması ve Standart Sapmaları
(N=430)

Kulüp Türü	N	Aritmetik Ortalama ($\bar{X}$)	Standart Sapma (SS)
Serbest Zaman	161	1,94	0,25
Akademik	73	1,92	0,23
Toplum Hizmeti	196	1,95	0,30

Çizelge 31’de yer alan Serbest Zaman, Akademik ve Toplum Hizmeti alanlardaki kulüplere üye olan öğrencilerin kulüp ilkelerini uygulama durumları aritmetik ortalamaları arasında çok büyük farklılıklar göze çarpmamaktadır. Bu farklılıkların anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan F testinden elde edilen sonuçlar Çizelge 32’de verilmiştir.

Çizelge 32
Üyesi Oldukları Kulüplere Göre Kulüp Üyesi Öğrencilerin Kulüp İlkelerini Uygulama
Durumları Fark Testi
(N=430)

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı (KT)	Serbestlik Derecesi (sd)	Kareler Ortalaması (KO)	F değeri (f)	Olasılık Düzeyi (p)
Gruplar Arası	0,06	2	0,03	0,42	0,65
Gruplar İçi	32,65	427	0,07		
Toplam	32,72	429			

$\alpha = 0,05$

Çizelge 32’de görüldüğü gibi, uygulanan F testi sonucunda Olasılık Düzeyi $p=0,65$ olarak bulunmuştur. $p>0,05$ olduğundan ($0,65>0,05$), kulüp üyesi öğrencilerin üyesi oldukları kulüp türüne göre kulüp ilkelerini uygulama durumları arasındaki farkın anlamlı olmadığı görülmektedir.

Bu sonuçlara bakıldığında öğrencilerin kulüp ilkelerini uygulama durumları cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine ve kulüp türlerine göre farklılaşmamaktadır. Ancak, öğrencilerin okul türlerine ve alanlarına göre kulüp ilkelerini uygulama durumlarında Meslek Liselerinin ve Mesleki alan lehinde farklılık bulunmuştur.

4.5. Kulüp Çalışmalarının Nitelikleri

Araştırmada kulüp üyesi öğrenciler ve kulüp danışmanı öğretmenlerinin kulüp çalışmalarının yürütülmesiyle ilgili nitelikleri belirlenmek istenmiştir. Bunun için öğrenci ve öğretmenlerin araştırma anketinde yer alan ilgili sorulara verdikleri yanıtların frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar Çizelge 33’de verilmiştir.

Çizelge 33

Kulüp danışmanı öğretmenlerin ve öğrencilerin yaptıkları etkinliklerin nitelikleri

Durum	Öğretmen (N=115)		Öğrenci (N= 430)	
	f	%	f	%
35. Yılda 20 saat kulüp çalışması yapanlar				
Evet	97	84,3	287	66,7
Hayır	18	15,7	143	33,3
36. Yıllık çalışma planı takip edenler				
Evet	110	95,7	344	80,0
Hayır	5	4,3	86	20,0
37. Dosya tutanlar				
Evet	113	98,3	285	66,3
Hayır	2	1,7	145	33,7
38. Proje Uygulama Takvimi oluşturanlar				
Evet	93	80,9	179	41,6
Hayır	22	19,1	251	58,4
39. Kulüp çalışmaları sonuçlarının öğrenci başarısına yansıtılması				
Evet	77	67,0	249	57,9
Hayır	38	33,0	181	42,1

Çizelge 33’de görüldüğü gibi öğretmenlerin % 84,3’si yılda 20 saat kulüp çalışması yaptıklarını belirtirken, % 15,7’si yapmadıklarını belirtmiştir. Aynı maddeye öğrencilerin % 66,7’si yılda 20 saat kulüp çalışması yaptığını belirtmiş, % 33,3’ü ise yılda 20 saat kulüp çalışması yapılmadığını belirtmiştir. Sonuçlara bakıldığında öğretim yılı içinde yaklaşık 20 saat kulüp çalışması yapıldığı söylenebilir.

İkinci maddede öğretmenlerin % 95,7’si yıllık çalışma planına göre kulüp çalışmalarını yürüttüğünü belirtirken, % 4,3’ü herhangi bir plana uymadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin ise % 80’i yıllık plan takip ettiklerini belirtirken, % 20’si herhangi bir plan takip etmediklerini söylemişlerdir. Yanıtlara bakıldığında kulüp çalışmalarının genelde belirli bir plana göre yürütüldüğü söylenebilir.

Diğer maddede öğretmenlerin % 98,3’ü kulüp çalışmaları için bir kulüp dosyası tuttıklarını belirtirken, % 1,7’si dosya tutmadıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin % 66,3’ü kulüp dosyası tuttıklarını ifade etmiş, % 33,7’si dosya tutmadıklarını ifade etmiştir. Elde edilen sonuçlara bakıldığında kulüp çalışmaları için dosya tutulduğu görülmektedir.

Çizelge 33'te öğretmenlerin % 80,9'u gerçekleştirecekleri projeler için bir uygulama takvimi oluşturduklarını ifade etmişlerdir, % 19,1'i ise böyle bir takvim oluşturmadıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin %41,6'sı proje uygulama takvimi oluşturduklarını, % 58,4'ü takvim oluşturmadıklarını belirtmiştir. Yürütülen projeler için uygulama takvimi oluşturulması konusunda öğretmen ve öğrenci görüşleri farklılaşmaktadır.

Öğretmenlerin % 67'si Kulüp çalışmaları sonuçlarının öğrenci başarısına yansıtıldığını, % 33'ü ise yansıtılmadığını savunmuştur. Aynı maddeye öğrencilerin % 57,9'u Kulüp çalışmaları sonuçlarının öğrenci başarısına yansıtıldığını belirtirken, % 42,1'i yansıtılmadığını belirtmiştir. Bu sonuçlara bakıldığında kulüp çalışmaları sonuçlarının öğrenci başarısına yansıtıldığı görülmektedir.

4.6. Öğretmen ve Öğrencilerin Kulüp Çalışmalarında Karşılaştıkları Sorunlar ve Bu Sorunların Çözümüne Yönelik Önerileri

Araştırmada kulüp danışmanı öğretmenler ve kulüp üyesi öğrencilerin kulüp çalışmaları içinde karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik önerileri belirlenmek istenmiştir. Bunun için öncelikle öğrenci ve öğretmenlerin araştırma anketinde yer alan ilgili sorulara verdikleri yanıtların frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin ve Kulüp Üyesi Öğrencilerin Kulüplerle ilgili Karşılaştıkları Sorunlar Çizelge 34'te verilmiştir.

Çizelge 34
Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin ve Kulüp Üyesi Öğrencilerin Kulüplerle ilgili Karşılaştıkları Sorunlar

Öğretmen (N=38)			Öğrenci (N=88)		
Sorunlar	f	%	Sorunlar	f	%
Uygulama eksikliği	23	28,40	Uygulama eksikliği	52	45,61
Öğrencilerin yönlendirilmesi	16	19,75	Planlama Eksikliği	22	19,30
Bilgilendirme eksikliği	14	17,28	Öğretmen Otoritesi	14	12,28
Öğretmen otoritesi	14	17,28	Sınav Sistemi	10	8,77
Değerlendirme yetersizliği	5	13,16	Öğrencilerin Yönlendirilmesi	8	7,02
Ekonomik ve Fiziksel eksiklik	7	8,64	Bilgilendirme Eksikliği	7	6,14
Zaman yetersizliği	4	4,94	Ekonomik ve Fiziksel Eksiklik	1	0,88
Planlama yetersizliği	3	3,70			

Çizelge 34'te öğretmenler sırasıyla uygulama eksikliği (%28,4), öğrencilerin yönlendirilememesi (% 19,75), diğer personelin bilgilendirme eksikliği (% 17,28), Öğretmen

otoritesinin etkin olması (% 17,28), değerlendirme eksikliği (% 13,16), ekonomik ve fiziksel yetersizlikler (% 8,64), zaman yetersizliği (% 4,94) ve planlama yetersizliği (% 3,70) sorunlarını dile getirmişlerdir. Öğrenciler sırasıyla uygulama eksikliği (% 45,61), planlama yetersizliği (% 19,30), öğretmen otoritesi (% 12,28), sınav sistemi (% 8,77), öğrencilerin yönlendirilmesi (% 7,02), öğretmenlerin bilgilendirilme eksikliği (% 6,14) ve ekonomik ve fiziksel yetersizlikler (% 0,88) sorunlarını dile getirmişleridir.

Öğretmen ve öğrencilerin öğrenci kulüpleri uygulaması ile ilgili olarak dile getirdikleri sorunlar tablo 35’te örneklendirilmiştir.

Çizelge 35
Kulüp Danışmanı Öğretmenlerin ve Kulüp Üyesi Öğrencilerin Kulüplerle ilgili Karşılaştıkları Sorunlara Yönelik Örnekler

Öğretmen (N=38)		Öğrenci (N=88)	
Anket No	Sorunlar	Anket no	Sorunlar
11	“Kulüp çalışmaları daha çok kağıt üzerinde kalmaktadır.”	15	“Kulüp toplantılarında genellikle boş oturarak geçiriyoruz.”
14	“Kulüp çalışmalarıyla ilgili olarak gerekli yönlendirmeler yapılmamaktadır.”	21	“Kulüp çalışmaları yeterince düzenli ve Verimli geçmiyor.”
24	“Okul personeli ve öğretmenler kulüplerle ilgili yeterince bilgiye sahip değil.”	26	“Çalışmaların çoğu öğretmenimiz tarafından Gerçekleştirilmektedir.”
29	“Kulüp çalışmalarında öğrenciler görev almak istemediğinden çalışmaları daha çok biz yürütmekteyiz.”	47	“Kulüp çalışmalarında daha çok sınava yönelik olarak test çözmekteyiz.”
31	“Kulüp çalışmaları gerekli evraklar başka herhangi bir şekilde denetlenmemektedir.”	67	“Kulüplerle ilgili tercihlerimizde Yönlendirilmemektedir.”
33	“Kulüp çalışmaları için okulumuzun fiziksel ve ekonomik şartları uygun değil.”	72	“Kulüplerle ilgili okul müdürümüz ve Öğretmenlerimiz bizi yeterince bilgilendirmemekte, çalışmalar birkaç öğrenciyle yürütmekte.”
34	“Kulüp çalışmaları için haftada bir ders saati yeterli gelmemektedir.”	87	“Okulumuzda kulüp çalışması Yapabileceğimiz bir yer yok.”
37	“Kulüplerle ilgili planlamalar tamamen öğretmene bırakılmaktadır.”		

Çizelge 35’te öğrenci kulüpleri ile ilgili 38 öğretmen ve 88 öğrenci görüş belirtmiştir. 11, 14, 24, 29, 31, 33, 34 ve 37 numaralı anketlerde öğretmenler öğrenci kulüpleriyle ilgili sorunlarını dile getirmişlerdir. 15, 21, 26, 47, 67, 72 ve 87 numaralı öğrenci anketlerinde öğrenciler, öğrenci kulüplerinde karşılaştıkları sorunları belirtmişlerdir.

Tablo 36’da kulüp üyesi öğrencilerin ve kulüp danışmanı öğretmenlerin öğrenci kulüpleriyle ilgili belirttikleri öneriler frekans ve yüzdeleriyle verilmiştir.

Çizelge 36
Kulüp öğrencilerinin ve kulüp danışmanı öğretmenlerin öğrenci kulüpleri ile ilgili belirttikleri öneriler

Öğretmen (N=38)			Öğrenci (N=88)		
Öneriler	f	%	Öneriler	f	%
Öğrenci merkezli sistem	13	34,21	Uygulama	48	42,11
İmkanların artırılması	7	18,42	Öğrencilerin Yönlendirilmesi	15	13,16
Öğretmenlerin eğitilmesi	4	10,53	Denetim ve planlama	12	10,53
Öğrencilerin yönlendirilmesi	4	10,53	İmkanların Artırılması	5	4,39
Ücret Tahsisi	3	7,89	Öğrenci merkezli sistem	5	4,39
Denetim artırılması	2	5,26			

Çizelgede görüldüğü gibi öğretmenler sırasıyla öğrenci merkezli eğitim sistemini (% 34,21), ekonomik ve fiziksel imkanların artırılması (% 18,42), kulüp danışmanı öğretmenlere öğrenci kulüpleriyle ilgili hizmet içi eğitim verilmesini (% 10,53), öğrencilerin kulüp çalışmalarında daha etkili bir şekilde yönlendirilmesini (% 10,53), kulüp çalışmaları sonucunda öğretmenlere ek ders ücreti ödenmesinin (% 7,89), kulüp çalışmalarının yeterli şekilde denetlenmesini (% 5,26) önermişlerdir. Öğrenciler sırasıyla çalışmaların teoriden çok uygulamaya dönük olmasını (% 42,11), öğrencilerin etkili bir şekilde yönlendirilmesini (% 13,16), denetim ve planlamanın artırılması (% 10,53), ekonomik ve fiziksel yetersizliklerin giderilmesi (% 4,39), ve çalışmaların daha çok öğrenci merkezli hale getirilmesini (% 4,39) önermişlerdir.

Öğretmen ve öğrencilerin kulüp çalışmaları ile ilgili belirledikleri sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik getirdikleri öneriler birbirini tamamlar niteliktedir. Örneğin, sorun olarak öğrenciler ve öğretmenler tarafından çalışmaların uygulamaya yansıtılmaması dile getirilmiştir. Buna karşılık, uygulamaya dönük çalışmaların yapılması öneriler arasında yer almaktadır. Aynı şekilde, öğrencilerin ve öğretmenlerin bilgilendirilmesi sorunlarına karşılık, öğretmenler ve öğrenciler tarafından öğrencilerin yönlendirilmesi ve öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmesi önerilmiştir. Öğretmen otoritesinin ağırlık kazandığı kulüp çalışmalarının öğrenci merkezli hale getirilmesi öğretmen ve öğrencileri ortak önerisidir. Yine, öğretmen ve öğrencilerin dile getirdikleri planlama, zaman, denetim ve fiziksel yetersizliklerinin giderilmesi ve iyileştirilmesi önerilmiştir.

Beşinci Bölüm

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın sorunu, yöntemi ve bulguları özetlenmiş, elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlar verilmiştir. Ayrıca, öğrenci kulüpleri uygulamasını öğretmen ve öğrencilerin kulüplerin temel ilkelerine uygun olarak gerçekleştirmelerini sağlayabilecek ve öğrenci kulüpleri hakkında yapılabilecek çalışmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Toplumsal sistemler diğer bireylerle uyum içinde yaşayabilen, çalışabilen ve üretebilen bireylere gereksinim duymaktadır. Eğitim kurumları olan okullar ise eğitim programları yoluyla bireyleri sosyal yaşama hazırlamaktadır. Eğitim programının önemli bir parçasını oluşturan örtük programlar da öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirerek yaşama hazırlayan etkinlikleri içermektedir. Milli Eğitim Bakanlığının 2005 yılında yayınladığı İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği ile okullarda uygulanan eğitsel kol çalışmalarının yerine yerini Öğrenci Kulüpleri ve Toplum Hizmeti uygulamaları getirilmiştir. Örtük program içerisinde yer alan öğrenci kulüpleri uygulamasının temel amacı öğrencileri kendi yetenek ve ilgi alanları doğrultusunda bilimsel, sosyal, sanatsal ve sportif alanlarda gelişmelerini sağlayarak onları topluma hazırlamak ve gelecekteki mesleklerine yönlendirmektir. Öğrenci kulüpleri aracılığıyla gerçekleştirilecek olan sosyal etkinlikler yoluyla öğrenciler geleceğe hazırlanacak ve toplumdaki yerlerini küçük yaşlardan itibaren edinmeye başlayacaklardır. Öğrenci kulüpleri uygulamasının tam anlamıyla hayata geçirilmesi daha nitelikli bireylerin yetiştirilmesine önemli katkı sağlayacaktır. Bu araştırma ile Kütahya il merkezinde yer alan liselerde görev yapan kulüp danışmanı öğretmenlerle kulüp üyesi öğrencilerin öğrenci kulübü ilkelerini uygulama durumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma evreni, Kütahya il merkezinde yer alan 15 lisede görev yapan 115 kulüp danışmanı öğretmenler ve bu liselerde öğrenim gören 430 kulüp üyesi öğrenciden oluşmuştur. Çalışma evreni küçük olduğundan ayrı bir örneklem alma yoluna gidilmemiştir. Araştırma tarama modelindedir ve araştırma verileri araştırmacı tarafından hazırlanan öğrenci ve öğretmenlere uygulanan anketler yoluyla toplanmıştır.

Araştırmada toplanan verilerin çözümlenmesinde istatistiksel teknik olarak frekans ve yüzde dağılımından, aritmetik

ortalamadan, t, F ve Tukey testlerinden yararlanılmıştır. Çözümlemeler SPSS paket programı ile yapılmış ve tüm çözümlenmelerde 0 .05 anlamlılık düzeyi temel alınmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgular sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Kulüp danışmanı öğretmenlerin öğrenci kulüplerinin Planlılık ve Süreklilik ilkelerini “her zaman”, Katılımcılık, Gönüllülük ve Üretkenlik İlkelerini “bazen” uyguladıkları; İşbirliği ilkesini ise “hiçbir zaman” uygulamadıkları belirlenmiştir.
- Kulüp üyesi öğrenciler Süreklilik İlkesini “her zaman”, Planlılık, Katılımcılık, Gönüllülük ve Üretkenlik İlkelerini “bazen” uyguladıkları; İşbirliği ilkesini ise “hiçbir zaman” uygulamadıkları saptanmıştır.

Öğretmenlerin çeşitli değişkenlere göre kulüp ilkelerini uygulama durumları incelendiğinde;

- Öğretmenlerin kulüp ilkelerini uygulama durumlarında cinsiyetlerine, görev yaptıkları okul türüne, kıdemlerine, branşlarına ve danışmanı oldukları kulüp türüne göre herhangi bir fark bulunmamıştır.

Öğrencilerin çeşitli değişkenlere göre kulüp ilkelerini uygulama durumları incelendiğinde;

- Öğrencilerin kulüp ilkelerini uygulama durumları cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine ve kulüp türlerine göre farklılaşmamaktadır.
- Öğrencilerin okul türlerine ve alanlarına göre kulüp ilkelerini uygulama durumlarında bir fark Meslek Liselerinin ve mesleki alan lehinde bir fark bulunmuştur.

Öğretmen ve öğrencilerin öğrenci kulübü ilkelerini uygulama özelliklerine bakıldığında;

- Öğretmen ve öğrenciler yılda 20 saat kulüp çalışması yapmaktadırlar, çalışmalarını yıllık çalışma planına göre takip etmektedirler, kulüp çalışmaları için dosya tutarak kulüp çalışmaları sonuçları öğrenci başarısına yansıtılmaktadır. Ancak, öğretmenlere göre kulüp çalışmaları içinde yürütülen projeler için Proje Uygulama Takvimi

oluşturulmaktadır. Ancak, öğrencilerin öğretmenlerle aynı fikirde olmadığı görülmektedir. Öğrencilere göre böyle bir uygulama yapılmamaktadır.

Öğrenci ve öğretmenlerin kulüp çalışmaları içinde gerçekleştirdikleri etkinlik ve projeler incelendiğinde;

- Öğretmen ve öğrencilerin kulüp çalışmaları içinde ankette yer alan gezi, yarışma, defile, sergi, gösteri, tiyatro, kermes etkinliklerini uygulamadıkları görülmektedir.
- Kulüp danışmanı öğretmenler ve kulüp üyesi öğrenciler kulüp çalışmaları içinde ankette yer alan gazete, dergi, web-sitesi, broşür, pankart yayınlarına yeterince yer vermedikleri görülmektedir.
- Öğretmen ve öğrenciler kulüp çalışmaları içinde çoğunlukla bilimsel, sportif ve sanatsal ve diğer alanlarda projeler yürütmemektedirler. Ancak, sosyal alanda yeterince proje uygulaması yapılmaktadır.
- Öğretmen ve öğrencilerin öğrenci kulüpleri uygulaması ile ilgili karşılaştıkları sorunlar ;
zaman yetersizliği ve fiziksel yetersizlikler, öğretmen ve öğrencilerin öğrenci kulübü uygulaması ile ilgili yeterince bilgilendirilememesi, öğrencilere rehberlik yapılması ve yönlendirilmemesi, çalışmaların uygulamaya yeterince yansıtılamaması, öğretmen merkezli sistem, sınav sistemi, planlama ve denetleme eksikliği olarak saptanmıştır.
- Öğretmen ve öğrencilerin öğrenci kulüpleri uygulaması ile ilgili karşılaştıkları sorunlara getirdikleri öneriler; kulüplerde daha çok öğrenci merkezli eğitimin benimsenmesi, öğrencilere gerekli ve yeterli yönlendirilmenin yapılması, öğretmenler ve diğer personelin öğrenci kulüpleri uygulaması ile ilgili bilgilendirilmesi, öğretmenlere hizmet-içi eğitim verilmesi, fiziki ve ekonomik şartların iyileştirilmesi, kulüp çalışmalarını yürüten öğretmenlere ücret tahsis edilmesi, öğrenci kulüplerine yönelik denetimlerin artırılması olarak özetlenebilir.

5.2. Tartışma

Bu bölümde öğrenci kulüpleri uygulamasıyla ilgili olarak araştırma sonuçları, farklı araştırmalarda ortaya çıkan sonuçlarla karşılaştırılarak tartışmaya yer verilmiştir.

- Berk'in (1992:1013) Rehberg ve Schafer'den (1973) aktardığı araştırmada öğrencilerin cinsiyetlerinin sosyal etkinliklerde ve öğrenci kulüplerinde seçimlerini ve katılımlarını etkilediği ortaya konmuştur. Bundan farklı olarak, Türkiye'deki öğrenci kulübü çalışmalarında öğrencilerin cinsiyetlerinin herhangi bir etkisi olmadığı görülmüştür. Türkiye'de henüz yeni başlatılmış uygulama olmasına bağlanabilir.
- Berk'in (1992:1018) araştırmasında, bir müdür yardımcısı başkanlığında, bir rehber öğretmen, bir kulüp danışmanı öğretmen ve bir öğrenci temsilcisinden oluşan *sosyal etkinlikler konseyi* adı altında bir kurulun okullardaki sosyal etkinlikleri ve öğrenci kulüplerini planladığı ve denediği görülmektedir. Türkiye'de ise öğrenci kulüplerinin planlanması, yürütülmesi ve denetlendiği sosyal etkinlikler kurulu görev yapmaktadır. Ancak, araştırma sonuçlarına göre bu kurulun tam olarak işletilmediği ortaya çıkmıştır.
- Araştırmada kulüp danışmanı öğretmenler kulüp çalışmaları karşılığında öğretmenlere ders ücreti verilmesinin gerekliliğini vurgulamışlardır. Yine Berk'in (1992: 1022) araştırmasında da yurt dışındaki okullarda kulüp çalışmalarında öğretmenlere ücret verildiği ortaya konmuştur.
- Gültekin (2007:72) İlköğretim Öğretmenlerinin İlköğretimde kutlanan belirli gün ve haftaların gerekliliği ve işe vurukluğunu incelediği araştırmasında öğretmenler, ilköğretimde kutlanan belirli gün ve haftaların işe vurukluğunu belirli gün ve haftaların gerekliliğine göre daha düşük bulmuşlardır. Yine, öğretmenlere göre ilköğretimde kutlanan belirli gün ve haftaların istenilen biçimde gerçekleştirilmemesinin ve istenilen yararın elde edilememesinin nedenleri olarak; kutlanacak gün ve haftaların sayıca fazla olması, kutlamaların fazla zaman alması, kutlamalar için zamanın yetersiz olması, kutlamalar için önceden iyi bir planlamanın yapılmaması, öğrencilerin ilgisizliği ve kutlanan belirli gün ve haftaların yararlı olduğuna inanılmamasıdır. Yeni uygulama ile ise belirli gün ve haftaların kutlanması öğrenci kulüpleri çalışmalarını içerisinde yer almakta ve kutlamaların planlamaları ve gerçekleştirilmesi öğrenci kulüplerine bırakılmaktadır.

- Araştırma sonuçlarına bakıldığında, öğrenci kulüpleri uygulaması Türkiye’de yeni bir uygulama olduğu için henüz ilke ve amaçlarının tam olarak uygulamaya dönük olmadığı, ve yönetmeliğin etkili biçimde uygulanamadığı söylenebilir.
- Araştırma sonuçlarına göre, öğrenci kulübü ilkelerinin daha çok Meslek liseleri ve mesleki alanda öğrenim gören öğrenciler tarafından uygulandığı ortaya çıkmıştır. Meslek liselerindeki alan ve atölye çalışmalarının kulüp çalışmalarıyla örtüşmesi bu durumun öncelikli sebebi olarak gösterilebilir. Bu durumun bir diğer nedeni ise meslek liselerinin yüksek öğrenim sınavından daha çok okul içi çalışmalara ve sosyal çalışmalara daha çok zaman ayırabilmeleri olarak gösterilebilir. Ayrıca meslek liselerinde öğrencilerin küçük ve büyük gruplar halinde birlikte çalışma alışkanlıklarının olmasında bu sonucun çıkmasında etkili olmuş olabilir. Meslek lisesinde özellikle atölye çalışmaları nedeniyle öğretmen ve öğrenciler arasında yoğun iletişim yaşanmaktadır. Öğrenciler öğretmenlerle çalışmalarında özgürce hareket etmekte, düşünce, görüş ve tercihlerini ortaya koyabilmektedirler. Meslek liselerinde öğrencilere kazandırılan bu özellikler kulüp çalışmalarına da yansımış olabilir.

5.3. Öneriler

Aşağıda, araştırmanın amacı doğrultusunda, kulüp danışmanı öğretmenlerin ve kulüp üyesi öğrencilerin sonuçlarla ilgili önerileri verilmiştir.

- Kulüp danışmanlığı yapacak öğretmenlere öğrenci kulüpleri uygulaması ile ilgili hizmet içi eğitim verilmesi gerekmektedir.
- Öğretmen yetiştirme programlarında örtük program, sosyal etkinlikler ve öğrenci kulüpleri konularına daha fazla yer verilmesi,
- Okullarda örtük program, sosyal etkinlikler ve öğrenci kulüpleri konularında daha etkili planlama yapılması,
- Öğrenci kulüplerinin etkin duruma getirilmesi için fiziksel ve ekonomik şartların sağlanması,

- Öğrenci kulübü etkinliklerinin gerçekleştirilebilmesi için zaman sorununun giderilmesi,
- Öğrenci kulüplerinin işleyişi ile ilgili denetimlerin artırılması,
- Öğrencilerin öğrenci kulüpleri ile ilgili öğretmenler ve okul idaresi tarafından daha fazla bilgilendirilmeleri ve yönlendirilmeleri,
- Farklı ülkelerde bu uygulamaya ilişkin uygulamalar araştırılıp Türkiye'deki uygulamaya katkıları sağlanması,
- Uygulamaların teoriden daha çok uygulamaya yansıtılması sağlanması yani uygulanması gereken etkinlik ve projelerin işedönük hale getirilmesi,
- Öğrenci kulüpleri öğretmen güdümlü olmaktan çıkartılıp, öğrenci merkezli hale getirilmesi,

5.4. Araştırmaya Yönelik Öneriler

Bu bölümde öğrenci kulüpleriyle ilgili ileride yapılacak araştırmalara yol göstermesi amaçlanan önerilere yer verilmiştir. Bu öneriler;

- Konuyla ilgili yapılacak araştırmalarda öğrenci kulüplerinin kulüpler bazında daha detaylı olarak incelenmesi,
- Öğrenci kulüplerinin okul idarecilerinin görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi,
- Öğrenci kulüpleri ve sosyal etkinliklerle ilgili öğrencileri bilgilendirme ve yönlendirme noktasında öğrenci kulüpleri tarafından okullarda ortaya konan proje ve etkinlikler ile ilgili araştırmaların yapılması,

biçiminde özetlenebilir.

EKLER

EK 2

SOSYAL ETKİNLİKLER PROJE ÖNERİ FORMU

Proje önerileri aşağıdaki bilgileri içeren birkaç sayfadan ibaret olmalıdır.

Öğrencinin Adı Soyadı:.....

Sınıfı ve numarası:.....

Tarih:.....

Danışman Öğretmen:.....

Sunuş:

Öğrencinin bu projeyi yapma amacı ve genel olarak beklediği sonuçlar

Süreç:

Hangi çalışmaların yapılacağı ve bu projeden kimin ya da kimlerin nasıl yararlanacağı aşamalarıyla gösterilecektir

Sonuçların Analizi:

Bu bölüm proje gerektiriyorsa doldurulmalıdır.

Sonuçlar nasıl ele alınacak ve analiz edilecek

Kaynakça:

Yararlanılan tüm kaynaklar eklenecek.

Not: Kaynak göstermeksizin başkalarından alınan bilgiler fikir hırsızlığı olarak kabul edilir.

Tahmini Bütçe:

Projenin gerçekleştirilmesi sırasında yapılacak işler için para gerekiyorsa bu bölümde hangi aşamada ne kadar para gerektiği belirtilecek.

Zaman Çizelgesi:

Projenin hangi zamanda ,hangi işin kim tarafından ve nerede yapılacağını gösteren bir çizelge eklenecektir.

Ekler:

Varsa ekler konulacak

EK 4

SOSYAL ETKİNLİKLER ÖĞRENCİ DEĞERLENDİRME FORMU

1. Başkalarına ne şekilde/nasıl yardımcı olmamı sağladı?
2. Kişisel olarak yararlandım mı?
3. Davranış ve düşüncelerimde bir değişikliğe neden oldu mu?
4. Yaratıcı düşüncemi destekler yapıda mıydı?
5. Yeni teknik ve becerileri öğrenmemi sağladı mı? Bu alanlardaki becerilerimi ve düzeyimi nasıl değerlendiriyorum?
6. Etkinliğe okullar arası veya uluslararası boyut kazandırabildim mi?
7. Çalışmalara katılmaktan hoşlandım mı?
8. Hangi yönlerde daha iyi olabildim?
9. Öğrenci kulübünde yeterli olabildim mi?
10. Toplum hizmetinde yeterli olabildim mi?
11. Bu sosyal etkinliklere katılmamın en önemli katkısı ne oldu?
12. Sosyal etkinliklere katılmamın başka ne tür yararları oldu?
<p style="text-align: center;">ÖĞRENCİNİN</p> <p style="text-align: center;">ADI SOYADI</p> <p style="text-align: center;">KATILDIĞI ÖĞRENCİ KULÜBÜ</p> <p>TARİH İMZA</p>

EK 5

SOSYAL ETKİNLİKLER DANIŞMAN ÖĞRETMEN DEĞERLENDİRME FORMU

Öğrencinin Adı Soyadı :		
Çalışmanın Adı :		
Öğrencinin katıldığı toplam etkinlik saati:		
Öğrencinin etkinlik süresince;		
	PUAN	(1-20)
1- Zamanını etkin bir biçimde kullanması		
2- Planlama becerisini etkin bir şekilde kullanması		
3- Organizasyon becerisini etkin bir biçimde kullanması		
4- Yaratıcılık yönünü etkin bir biçimde kullanması		
5- Karar verme yetisini etkin bir şekilde kullanması		
TOPLAM		
6- Öğrenciye ait gözlemleriniz:		
.....		
SONUÇ:		

TARİH:

İMZA

EK 6

SOSYAL ETKİNLİKLER PROJE SONUÇ RAPORU

Proje önerileri kabul ve uygulaması sonucunda öğrenciler tarafından, aşağıdaki formata uygun bir şekilde sonuç raporu hazırlanır.

Öğrencinin Adı Soyadı : .....

Sınıfı ve numarası : .....

Tarih : .....

Danışman Öğretmen : .....

Kapak Sayfası

Öğrencinin bu projeyi yapma amacı veya problemi bir kapak sayfasında belirtilecektir.

Teşekkür Sayfası: Varsa çalışmalar sırasında yardımcıları olan kişilere(danışman öğretmen, veli, ailenizdeki diğer kişiler)teşekkür edilecek sayfadır.

İçindekiler sayfası,

Giriş: Yapılan çalışmanın konusu, amacı, niçin yapmak istediğiniz. Bu raporun kimlerin işine yarayabileceği gibi konular yer alır. Okuyucunun ilgisini çekebilecek sizin yaptığımız veya bir yerlerden aldığımız resimler fotoğraflar yer alabilir.

Süreç:

Planlanan çalışmaların plana uygun gidip gitmediği nedenleri,

Proje önerisinde gösterildiği hâlde yapılamayan çalışmalar ve nedenleri hangi çalışmaların yapıldığı belirtilecektir.

Sonuçların Analizi:

Yapılan çalışmaların sebep sonuç ilişkileri proje çalışmasının etkileri projenin yapılması sırasında ortaya çıkan düşünceler, planlanmayıp da uygulama sırasında gerektiği fark edilen ancak planlanmadığı için uygulanmayan çalışmalar ve planlansaydı proje sonuçlarına olabilecek etkileri, nerede hata yapıldı, hangi konularda başarılı olundu? elde edilen bilgiler işe yarar mı, anlamlı mı, yeterince bilgiye ulaşıldı mı? Mantıksal hatalar var mı? Elde edilenler ikna edici mi? Bir sonuca veya cevaba varabilir miyim? gibi konular bu bölümde yer alır.

Sonuç:

Bu proje sırasında neler öğrenildi, hangi beceriler kazanıldı. Proje hedeflerine ulaştı mı? Bu çalışmaların sonucunda kimlerin yaralandığı veya hangi ürünlerin alındığı. Proje geliştirilmek istense başka hangi çalışmaların yapılabilceği gibi konular yer alır.

Kaynakça:

Yaralanılan tüm kaynaklar eklenecek.

Not: Kaynak göstermeksizin başkalarından alınan bilgiler fikir hırsızlığıdır.

Ekler:

Resimler, fotoğraflar, alıntılar ve tüm çalışmaları içeren her türlü belgeler bu bölüme konacaktır.

Tüm Proje Final Raporları danışman öğretmen rehberliğinde yapılacak ve değerlendirilecektir.

EK 7

Uygulamanın Yapılan Okullar

Nafi Gral Fen Lisesi
Anadolu Öğretmen Lisesi
Özel Konuralp Lisesi
Fatih Anadolu Lisesi
Ali Gral Anadolu Lisesi
Anadolu Teknik Lise
Atatürk Lisesi
Kütahya Lisesi
Kılıçaslan Lisesi
Hsn Kişioğlu Lisesi
Cumhuriyet Lisesi
Endüstri Meslek Lisesi
Meslek Lisesi
Teknik Meslek Lise
İmam Hatip Lisesi

EK 8

ÖĞRENCİ KULÜPLERİ DEĞERLENDİRME ÖĞRENCİ ANKETİ

Değerli Öğrenciler

Okullarımızda uygulanan öğrenci kulüpleri uygulamasının değerlendirilmesi amacıyla bir araştırma planlanmıştır. Araştırma araştırmacının yüksek lisans tezi çalışmasında kullanılacaktır. Bu bilgi toplama aracıyla sizlerden toplanan bilgiler, bu araştırmanın verilerini oluşturacaktır. Okullarımızda uygulanan öğrenci kulüpleri uygulamasının var olan durumunu ortaya çıkarmak ve bunu geliştirmeye dönük öneriler geliştirmek açısından sizlerin vereceğiniz bilgiler büyük önem taşımaktadır.

Sizlere sunulan ve yanıtlanmanız istenen bu bilgi toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, sizinle ilgili kişisel bilgileri belirlemeye dönük 5 soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise, sizlerin öğrenci kulüpleri uygulaması ile ilgili görüşleriniz ve deneyimlerinizi belirlemek için 40 madde bulunmaktadır. 1-31. maddelerde “her zaman, hiçbir zaman, bazen” seçeneklerinden size uygun geleni işaretlemeniz gerekmektedir. 32, 33, 34. maddelerde size uygun gelen bir veya birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz. 35- 39. maddelerde “evet” veya “hayır” seçeneklerinden size uygun geleni seçmeniz gerekmektedir. Son olarak da sizden liselerde uygulanan öğrenci kulüpleri ile ilgili sorun ve önerilerinizi sunmanız beklenmektedir.

Araştırmanın amacına ulaşması sizlerin bilgi toplama aracındaki sorulara vereceğiniz içten ve gerçekçi yanıtlara bağlıdır. Lütfen, buradaki soruları dikkatlice okuyarak size en uygun gelen yanıtı işaretleyiniz ve yanıtız soru bırakmayınız. Bilgi toplama arcındaki soruları yanıtlayarak araştırmaya sağladığınız katkıdan ve gösterdiğiniz ilgiden dolayı teşekkür eder, saygılar sunarım.

Nurcan YİĞİT
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Programları ve Öğretim
Yüksek Lisans Öğrencisi
nyigit81@hotmail.com.

KİŞİSEL BİLGİLER

Aşağıdaki soruları size uygun seçeneğin önündeki parantezin içine(×) koyarak ya da boş bırakılan yere gerekli bilgiyi yazarak yanıtlayınız.

- Cinsiyetiniz:

( ) Bay ( ) Bayan

- Okulunuzun ismi:

.....lisesi

- Devam ettiğiniz sınıf:

( ) 10

( ) 11

- Alanınız

( ) Fen-Matematik

( ) Yabancı dil

( ) Türkçe- Matematik

( ) Sözel

( ) Diğer (lütfen belirtiniz).....

- Üyesi olduğunuz kulüp/kulüplerin ismi:

( ) Kültür Edebiyat

( ) Kütüphanecilik

( ) Spor

( ) Sivil Savunma

( ) Satranç

( ) Yayın ve İletişim

( ) Yeşilay

( ) Kızılay

( ) Halk oyunları

( ) İzcilik

( ) Diğer (lütfen belirtiniz).....

	Bu bölümde liselerde uygulanan öğrenci kulüpleri uygulaması ile ilgili maddeler yer almaktadır. Lütfen aşağıdaki maddeleri 2006-2007 Eğitim-öğretim yılında üyesi olduğunuz öğrenci kulübünün aşağıdaki özellikleri ne ölçüde karşıladığını göz önünde bulundurarak yanıtlayınız. Yanıtlarınızı ilgili maddenin karşısındaki seçeneklerden size uygun gelenin içine (×) koyarak belirtiniz.	Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
1	Ben ve arkadaşlarım kulüp çalışmalarını içindeki tüm etkinliklere aktif olarak katılmaktayız			
2	Yapılan proje ve çalışmalarda fikirlerimi sunmaktayım			
3	Grupça yapılan görevleri tamamlamak için istekle çalışmakta ve gruba karşı sorumluluk duymaktayım			
4	Etkinliklerin tamamını öğrenciler tarafından gerçekleştirilmekte			
5	Kulüp çalışmalarında aldığım görevleri istekle yapmaktayım			
6	Kulübümüzdeki her bir öğrenci kulüp çalışmalarına aktif olarak katılmakta			
7	Yapılan çalışmalara ilgi göstermekte ve sorumluluk almaktayım			
8	Öğrenci kulüplerine kendi isteğimizle üye olmaktadır			
9	Kulübümüzde Gönüllü Velilerin çalışmalara katılımıyla ilgili Gönüllü Veli Başvuru Formu doldurulmakta			
10	Öğrenci ya da öğretmenler kendi istediği bir alanda ve isim altında bir kulüp kurabilmekte			
11	Kulüpte aldığımız bir göreve kendi isteğimizle aday olmaktadır			
12	Bir öğrenci birden fazla kulüpte kendi isteğiyle yer alabilmekte			
13	Kulüpte yapılan proje ve çalışmalara gönüllü olarak katkıda bulunmaktayım			
14	Kulüp çalışmalarına okul idaresi katılmakta			
15	Kulüp çalışmalarına veliler katılmakta			

		Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
16	Kulüp çalışmaları içinde çeşitli toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde çalışmaktayız			
17	Kulüp çalışmaları içinde farklı okullarla işbirliği içinde çalışmaktayız			
18	Kulüp çalışmaları içinde yurt dışından farklı öğrenci ve okullarla işbirliği içinde çalışılmaktayız			
19	Kulüp çalışmalarımıza engelli öğrenciler katılmakta			
20	Sosyal Etkinlikler Kurulu adı altında bir kurul kulüp çalışmalarımızı denetlemekte			
21	Kulüp çalışmalarımızı daha çok ders saatleri dışında yapmaktayız			
22	Ortalama on beş günde bir kulüp toplantısı yapılmakta			
23	Kulüp çalışmaları içinde çeşitli bilimsel çalışma ve projeler yürütmekteyiz			
24	Kulüp çalışmaları derslerimize de katkı sağlamakta			
25	Kulüp çalışmaları içinde toplum hizmeti yürütmekteyiz			
26	Belirli gün ve haftaları kulüp çalışmaları dahilinde kutlamaktayız			
27	Danışman öğretmenimiz bizi öğrenci kulüpleri uygulaması ile ilgili bilgilendirmekte			
28	Yapılan projeler için Sosyal Etkinlikler Proje Öneri Formu ve Proje Sonuç formları doldurmaktayız			
29	Kulüp çalışmalarını çevrenin şartlarına uygun şekilde gerçekleştirmekteyiz			
30	Yıl sonunda Sosyal Etkinlikler Öğrenci Değerlendirme Formu doldururuz			
31	Yıl sonunda danışman öğretmenimiz Sosyal Etkinlikler Danışman Öğretmen Değerlendirme Formu doldurmakta			

<p>32, 33, 34. maddelerde size uygun gelen bir veya birden fazla seçeneğe (×) koyarak işaretleyiniz.</p>		
32	Kulüp çalışmaları dahilinde aşağıdaki etkinliklerden hangi/hangilerini gerçekleştirdiniz?	☐ Gezi ☐ Yarışma ☐ Gösteri ☐ Tiyatro ☐ Defile ☐ Sergi ☐ Kermes ☐ Diğer (Yazınız) .....
33	Kulüp olarak yandaki yayınlardan hangisini/hangilerini çıkarttınız?	☐ Gazete ☐ Dergi ☐ Broşür ☐ Web Sitesi ☐ Pankart ☐ Diğer (Yazınız) .....
34	Kulüp çalışmaları ve gerçekleştirdiğiniz projeler aşağıdaki alanlardan hangi ya da hangilerine değinmektedir?	☐ Bilimsel ☐ Sosyal ☐ Kültürel ☐ Sanatsal ☐ Sportif ☐ Diğer (yazınız) .....
<p>35, 36 37, 38, 39. maddeleri size uygun gelen seçeneğe (×) koyarak belirtiniz.</p>		
35	Bir yılda yaklaşık 20 saat kulüp çalışması ve toplum hizmeti yapmaktayız	☐ Evet ☐ Hayır
36	Çalışmaları eğitim yılı başında hazırlanan plana göre takip etmekteyiz	☐ Evet ☐ Hayır
37	Kulüp çalışma raporlarının yer aldığı bir dosya tutmaktayız	☐ Evet ☐ Hayır

38	Gerçekleştireceğimiz projeler için Sosyal Etkinlikler Proje Uygulama Takvimi oluştururuz	☐ Evet ☐ Hayır
39	Kulüp çalışmalarının sonuçları öğrenci başarısına yansıtılmakta	☐ Evet ☐ Hayır

40. Öğrenci kulüpleri uygulaması ile ilgili sorun ve önerilerinizi yazınız.

EK 9

ÖĞRENCİ KULÜPLERİ DEĞERLENDİRME ÖĞRETMEN ANKETİ

Değerli Öğretmenler

Okullarımızda uygulanan öğrenci kulüpleri uygulamasının değerlendirilmesi amacıyla bir araştırma planlanmıştır. Araştırma araştırmacının yüksek lisans tezi çalışmasında kullanılacaktır. Bu bilgi toplama aracıyla sizlerden toplanan bilgiler, bu araştırmanın verilerini oluşturacaktır. Okullarımızda uygulanan öğrenci kulüpleri uygulamasının var olan durumunu ortaya çıkarmak ve bunu geliştirmeye dönük öneriler geliştirmek açısından sizlerin vereceğiniz bilgiler büyük önem taşımaktadır.

Sizlere sunulan ve yanıtlamanız istenen bu bilgi toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, sizinle ilgili kişisel bilgileri belirlemeye dönük 5 soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise, sizlerin öğrenci kulüpleri uygulaması ile ilgili görüşleriniz ve deneyimlerinizi belirlemek için 40 madde bulunmaktadır. 1- 31. maddelerde ‘her zaman, hiçbir zaman, bazen’ seçeneklerinden size uygun geleni işaretlemeniz gerekmektedir. 32, 33, 34. maddelerde size uygun gelen bir veya birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz. 35-39. maddelerde ‘evet’ veya ‘hayır’ seçeneklerinden size uygun geleni seçmeniz gerekmektedir. Son olarak da sizden liselerde uygulanan öğrenci kulüpleri ile ilgili sorun ve önerilerinizi sunmanız beklenmektedir.

Araştırmanın amacına ulaşması sizlerin bilgi toplama aracındaki sorulara vereceğiniz içten ve gerçekçi yanıtlara bağlıdır. Lütfen, buradaki soruları dikkatlice okuyarak size en uygun gelen yanıtı işaretleyiniz ve yanıtsız soru bırakmayınız. Bilgi toplama aracındaki soruları yanıtlayarak araştırmaya sağladığınız katkıdan ve gösterdiğiniz ilgiye dolayı teşekkür eder, saygılar sunarım.

Nurcan YİĞİT
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Programları ve Öğretim
Yüksek Lisans Öğrencisi
nyigit81@hotmail.com.

KİŞİSEL BİLGİLER

Aşağıdaki soruları size uygun seçeneğin önündeki parantezin içine(×) koyarak ya da boş bırakılan yere gerekli bilgiyi yazarak yanıtlayınız.

- Cinsiyetiniz:
 Bay   Bayan

- Görev yaptığınız okulun ismi:
.....lisesi

- Meslekteki hizmet süreniz:
 1- 3 yıl
 4- 6 yıl
 7- 10 yıl
 11 ve üstü

- Branşınız:
 Fizik
 Matematik
 İngilizce
 Edebiyat
 Kimya
 Tarih
 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
 Spor etkinlikleri
 Biyoloji
 Felsefe
 Müzik
 Meslek (lütfen belirtiniz).....
 Başka (lütfen belirtiniz).....

- 2006-2007 Eğitim- Öğretim yılında Danışmanlığını yaptığınız öğrenci kulübünün ismi:
 Kültür Edebiyat
 Kütüphanecilik
 Spor
 Sivil Savunma
 Satranç
 Yayın ve İletişim
 Yeşilay
 Kızılay
 Halk oyunları
 İzcilik
 Diğer (lütfen belirtiniz).....

	Bu bölümde liselerde uygulanan öğrenci kulüpleri uygulaması ile ilgili maddeler yer almaktadır. Lütfen aşağıdaki maddeleri 2006-2007 Eğitim öğretim yılında danışman öğretmeni olduğunuz kulübünün aşağıdaki özellikleri ne ölçüde karşıladığını göz önünde bulundurarak yanıtlayınız. Yanıtlarınızı ilgili maddenin karşısındaki seçeneklerden size uygun gelenin içine (×) koyarak belirtiniz.	Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
1	Öğrenciler kulüp çalışmaları içindeki tüm etkinliklere aktif olarak katılmakta			
2	Öğrenciler yapılan proje ve çalışmalarda fikirlerini sunmakta			
3	Öğrenciler grupça yapılan görevleri tamamlamak için istekle çalışmakta			
4	Etkinliklerin tamamı öğrenciler tarafından gerçekleştirilmekte			
5	Öğrenciler aldıkları görevleri istekle yapabilmekte			
6	Her bir öğrenci kulüp çalışmalarına aktif olarak katılmakta			
7	Öğrenciler yapılan çalışmalara ilgi göstermekte ve sorumluluk almakta			
8	Öğrenciler kulübe kendi isteğiyle üye olmakta			
9	Gönüllü Velilerin çalışmalara katılımıyla ilgili Gönüllü Veli Başvuru Formu doldurulmakta			
10	Öğrenci ya da öğretmenler kendi istediği bir alanda ve isim altında kulüp kurabilmekte			
11	Öğrenciler kulüpte aldığı bir göreve kendi isteğiyle aday olmakta			
12	Öğrenciler birden fazla kulüpte kendi isteğiyle yer almakta			
13	Öğrenciler kulüpte yapılan proje ve çalışmalara gönüllü olarak katkıda bulunmakta			
14	Kulüp çalışmalarına okul idaresi katılmakta			
15	Kulüp çalışmalarına veliler katılmakta			

		Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
16	Kulüp çalışmaları içinde çeşitli toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde çalışılmakta			
17	Kulüp çalışmaları içinde farklı okullarla işbirliği içinde çalışılmakta			
18	Kulüp çalışmaları içinde yurt dışından farklı öğrenci ve okullarla işbirliği içinde çalışılmakta			
19	Kulüp çalışmalarına engelli öğrenciler katılmakta			
20	Sosyal Etkinlikler Kurulu öğrenci kulübü çalışmalarını koordine etmekte			
21	Kulüp çalışmaları daha çok ders saatleri dışında yapılmakta			
22	Ortalama on beş günde bir kulüp toplantısı yapılmakta			
23	Kulüp çalışmaları içinde çeşitli bilimsel çalışma ve projeler yürütülmekte			
24	Kulüp çalışmaları derslere de katkı sağlamakta			
25	Kulüp çalışmaları içinde toplum hizmeti yürütülmekte			
26	Belirli gün ve haftalar kulüpler tarafından kutlanmakta			
27	Danışman öğretmenler kulüp öğrencilerini öğrenci kulüpleri uygulaması ile ilgili bilgilendirmekte			
28	Yapılan projeler için Sosyal Etkinlikler Proje Öneri Formu ve Proje Sonuç Formu doldurulmakta			
29	Kulüp çalışmalarının çevrenin şartlarına uygun şekilde gerçekleştirilmekte			
30	Yıl sonunda Öğrenciler Sosyal Etkinlikler Öğrenci Değerlendirme Formu doldurmakta			
31	Yıl sonunda Danışman Öğretmen Sosyal Etkinlikler Danışman Öğretmen Değerlendirme Formu doldurmakta			

	32, 33, 34. maddelerde size uygun gelen bir veya birden fazla seçeneğe (×) koyarak işaretleyiniz.	
32	Kulüp çalışmaları dahilinde aşağıdaki etkinliklerden hangi/hangilerini gerçekleştirdiniz?	☐ Gezi ☐ Yarışma ☐ Gösteri ☐ Tiyatro ☐ Defile ☐ Sergi ☐ Kermes ☐ Diğer (Yazınız) .....
33	Kulüp olarak yandaki yayınlardan hangisini/hangilerini çıkarttınız?	☐ Gazete ☐ Dergi ☐ Broşür ☐ Web Sitesi ☐ Pankart ☐ Diğer (Yazınız) .....
34	Çalışma ve projeler aşağıdaki alanlardan hangi yada hangilerine değinmektedir?	☐ Bilimsel ☐ Sosyal ☐ Kültürel ☐ Sanatsal ☐ Sportif ☐ Diğer (Yazınız) .....
	35, 36, 37, 38, 39. maddeleri size uygun gelen seçeneğe (×) koyarak belirtiniz.	
35	Bir yılda yaklaşık 20 saat kulüp çalışması ve toplum hizmeti yapılmakta	☐ Evet ☐ Hayır
36	Çalışmaları eğitim yılı başında hazırlanan plana göre takip etmekteyiz	☐ Evet ☐ Hayır
37	Kulüp çalışma raporlarının yer aldığı bir dosya doldurulmakta	☐ Evet ☐ Hayır

38	Gerçekleştireceğimiz projeler için Sosyal Etkinlikler Proje Uygulama Takvimi oluşturmaktayız	☐ Evet ☐ Hayır
39	Kulüp çalışmalarının sonuçları öğrenci başarısına yansıtılmakta	☐ Evet ☐ Hayır

40. Öğrenci kulüpleri uygulaması ile ilgili sorun ve önerilerinizi yazınız.

EK 10

**T.C.
KÜTAHYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü**

EX-10

Sayı : B.08.4.MEM.4.43.00.05.1.510-20559
Konu : Araştırma İzni

19 11 2007

**VALİLİK MAKAMINA
KÜTAHYA**

İlgi : a)MEB. Bağlı Okul ve Kurumlarda yapılacak Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
b)Anadolu Üniversitesi Genel Sekreterliğinin 19.10.2007 Tarihli ve 11070 Sayılı Yazısı.

Bakanlığımızın ilgi (a) Yönergeleri doğrultusunda Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Programları ve Öğretim Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Nurcan YİĞİT İlimiz merkezindeki Ortaöğretim Kurumlarındaki öğretmen ve öğrencilere "Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Öğrenci Kulüpleri Uygulamasının Değerlendirilmesi" konulu anket çalışmasını yapmak istediğini bildirmiştir.

Eğitim-Öğretimi aksatmadan, konunun dışına çıkmamaları, bütün sorumluluğun ilgililere ve Okul Müdürlüğüne ait olmak üzere yukarıda belirtilen anket çalışmasının yapılmasını Takdirlerinize arz ederim.

Halis DEMİR
İl Milli Eğitim Müdürü

OLUR:
.../11/2007

Günay ÖZDEMİR
Vali a.
Vali Yardımcısı

İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Valilik Binası KÜTAHYA
İnternet : <http://kutahya.meb.gov.tr>
E-Posta : kutahyamem@meb.gov.tr
Tel : 0274 223 62 41 - Fax : 0274 223 62 54

DANISMA
444 0 632
H A T T I

EGITIME
%100
DESTEK

KAYNAKÇA

- Akyıldız, H. (1992). Öğretmen açısından Okul toplum ilişkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 8, 190- 200.
- Altınova, A. (2006). Demokrasi Eğitiminde Sembollerden Gerçeklere. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim* 74, 16- 18.
- Arseven, A. (1986). Benlik Tasarımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1, 12-24.
- Ataklı, A (2000). Students' Expectations, Wishes and Preferences in the Secondary Education *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 18, 28-35.
- Atasoy, A. (2007). Sosyo-Kültürel Değişme Sürecinde Gençlik ve Eğitim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*. 7, 13- 14.
- Barış, D.A (2008). Sosyal Beceri Gelişiminde Çocuk ve Müzik. *Milli Eğitim Dergisi*. Kış-177, 18- 28. .
- Beachum, F.D.& McCay, C. (2005). Devlet Okullarında Kültürel Yozlaşma. *Current Issues in Education*. 7, 5- 7.
- Berk, L .E. (1992) The Extracurriculum. J. Philip.(Ed.). *A Project of American Educational Research Association*. Newyork: Macmillian Library Reference.
- Berman, S.H. (2003). Practicing Democracy in High School *Educational Leadership*. 61, 35-38.
- Büyük Türkçe Sözlük*. (1996). İstanbul: İz Yayıncılık.
- Canbay, A. (2007). İlköğretim Okullarında Sosyal Etkinlikler ve Müzik Kulübünün Önemi. *Milli Eğitim Dergisi*.174, 152 -162.

- Demirel, Ö. (2004). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Doğanay, A. & M. Sarı. (2004). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerine Temel Demokratik Değerlerin Kazandırılma Düzeyi ve Bu Değerlerin Kazandırılması Sürecinde Açık ve Örtük Programın Etkilerinin Karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 39, 356- 383,
- Dowling-Sendor, B. (2007). A Question of Equality. *School Law*, (Erişim Tarihi: 10 Mayıs)
- Erden, M. (1998). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Esen, B.N ve Taylan, A. (2007). Ergenlerde Akran Baskısı ve Benlik Saygısının İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 3, 33-38.
- Genç, S. Z. (2006). Demokratik Kazanımların Gerçekleştirilmesinde İlköğretim Öğretmenlerinin Etkililiğinin Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*. Yaz, 169- 171,
- Gordon, T. (1993). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*. (Çev. Emel Aksay-Birsen Özken). İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Gültekin, M. (2007). İlköğretim Öğretmenlerinin İlköğretimde Kutlanan Belirli Gün ve Haftaların Gerekliliği ve İşe Vurukluğu Konusundaki Görüşleri: Eskişehir İli Örneği. *Milli Eğitim Dergisi*. Bahar . 174, 62- 72.
- Holloway, J.H. (2003). Managing Culturally Diverse Classrooms. *Educational Leadership*. 61, 89- 90.
- Hollrah, R. (2008, Ocak, 5). The Extracurricular Activities. SubjectandResearch<http://www.public.iastate.edu/~rhetoric/105H17/rhollrah/cof.html>
- Üretkenlik*. 2007, Kasım 10. <http://www.bencil.org/Kitapsak/2-4-2htm>.
- Kalaycı, N. (2005). İlköğretim Okulu Öğrencileri Okullarında Hangi Durumları Problem Olarak Algılamaktadır? *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 42, 167- 193,

- Kıncal, R.Y. ve Uygun, S. (2006). Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi Uygulamalarının Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*. 171, 31 –41.
- Küçükkaragöz, H. (1992). Sosyal Bir Ünite olarak Okul İçi Etkileşim. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 145, 8-12.
- Lambie, G. W. (2007). The Contribution of Ego Development Level to Burnout in School Counselors: Implications for Professional School Counseling. *Journal of Counseling & Development*. 85, 85-89.
- Milli Eğitim Bakanlığı Milli (2005). *Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Orta öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği* .(Resmi Gazete, 25699. 13 Ocak)
- Milli Eğitim Bakanlığı (1973). *Milli Eğitim Temel Kanunu* (1739). (Resmi Gazete. 14574. 14 Haziran).
- Moore,A.(2005,Kasım,21)AlbertBandura.www.Psy.pdx.edu/Psicafe/KeyTheorists/Bandura Htm.
- Öğretmen Ansiklopedisi ve Pedagoji Sözlüğü*. (1953). İstanbul: Bir Yayınevi.
- Özdemir, A. (2006). Okul Kültürünün Oluşturulması ve Çevreye Tanıtılmasında Okul Müdürlerinden Beklenen ve Onlarda Gözlenen Davranışlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 4, 410- 433.
- Özer, N ve Dönmez, B. (2007). Okul Güvenliğine İlişkin Kurumsal Etkenler ve Alınabilecek Önlemler. *Milli Eğitim Dergisi*. 173, 297-309.
- Özpolat, V. (2006). Öğrenci Meclislerinin Demokrasi Kültürüne Etkisi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim* 7, 13-14.
- Pedagoji Sözlüğü*. (1994) İstanbul: Sosyal Yayınları.

Perkins- Gough, D. (2003). Do After School Programs Help Student Succeed? *Educational Leadership*. 1, 61-88.

Sarı, M. (2007). Demokratik Değerlerin Kazanımı Sürecinde Örtük Program: Düşük ve Yüksek Okul Yaşam Kalitesine Sahip İki İlköğretim Okulunda Nitel Bir Çalışma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 50, 150-200.

Sarı, V. Ötünç, E ve Erceylan, H. (2007). Liselerde Okul Yaşam Kalitesi: Adana İli Örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 50, 297-320.

Seçkin, H. (1996). *Ortaöğretim Kurumlarında Eğitsel Kol Çalışmalarının Boş Zaman Değerlendirmesine Katkıları*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İzmir.

Senemoğlu, N. (2003). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Gazi Kitabevi,

_____. (2004). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Gazi Kitabevi,

Tezcan, M. (2003). Gizli müfredat Eğitim Sosyolojisi Açısından Bir Kavram Çözümlemesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 1, 53- 58.

Tümüklü, A. (2007). Liselerde Öğrenci Çatışmaları, Nedenleri, Çözüm Stratejileri ve Taktikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 49, 129-166.

Uçar, İ. H. (2006). Okulda Verimlilik Rehberlikten Geçer. *Eğitimbilim*. 85, 26- 28.

Ünal, F. (2007). Çocuklarda Empatinin Gelişimi: Empatinin Gelişiminde Anne-Baba Tutumlarının Etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*. 176, 122-134.

Yavuzer, H. (2003). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yeşilyaprak, B. (2002). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Yıldırım, İ. (2006). Akademik Başarının Yordayıcısı Olarak Gündelik Sıkıntılar ve Sosyal Destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 8, 30-34.

Yılmaz, S. (2006). Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 7, 11-12.

Yüksel, S. (2002). Örtük Program. *Eğitim ve Bilim*. 7, 31- 37.

_____. (2002). Yüksek Öğretimde Eğitim Öğretim Faaliyetleri ve Örtük Program. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 1, 361- 369,

_____. (2005). Kohlberg and Hidden Curriculum in Moral Education: An Opportunity for Students' Acquisition of Moral Values in the New Turkish Primary Education Curriculum. *Educational Sciences*. 2, 329- 338.

Varış, F. (1978). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Willis, H. E. (2006). The Hidden Curriculum. *Journal of Curriculum Studies*. 2, 246- 250.